

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం
॥ తృతీయః స్కంధః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

విషయసూచీ

1	ప్రథమోఽధ్యాయః	3
2	ద్వితీయోఽధ్యాయః	11
3	తృతీయోఽధ్యాయః	16
4	చతుర్థోఽధ్యాయః	20
5	పంచమోఽధ్యాయః	26
6	షష్ఠోఽధ్యాయః	34
7	సప్తమోఽధ్యాయః	39
8	అష్టమోఽధ్యాయః	44
9	నవమోఽధ్యాయః	50
10	దశమోఽధ్యాయః	57
11	ఏకాదశోఽధ్యాయః	61
12	ద్వాదశోఽధ్యాయః	66
13	త్రయోదశోఽధ్యాయః	72
14	చతుర్దశోఽధ్యాయః	80
15	పంచదశోఽధ్యాయః	87
16	షోడశోఽధ్యాయః	95
17	సప్తదశోఽధ్యాయః	101
18	అష్టాదశోఽధ్యాయః	105
19	ఏకోనవింశోఽధ్యాయః	110

20	వింశోఽధ్యాయః	115
21	ఏకవింశోఽధ్యాయః	121
22	ద్వావింశోఽధ్యాయః	128
23	త్రయోవింశోఽధ్యాయః	133
24	చతుర్వింశోఽధ్యాయః	140
25	పంచవింశోఽధ్యాయః	146
26	షడ్వింశోఽధ్యాయః	152
27	సప్తవింశోఽధ్యాయః	160
28	అష్టావింశోఽధ్యాయః	164
29	ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః	170
30	త్రింశోఽధ్యాయః	175
31	ఏకత్రింశోఽధ్యాయః	179
32	ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః	185
33	త్రయస్త్రింశోఽధ్యాయః	190

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

ఏవమేతత్పురా పృష్టో మైత్రేయో భగవాన్ కిల ।

క్షత్తా వనం ప్రవిష్టేన త్యక్త్వా స్వగృహమృద్ధిమత్ ॥ 1 ॥

1

యద్వా అయం మంత్రకృద్వో భగవానఖిలేశ్వరః ।

పౌరవేంద్రగృహం హిత్వా ప్రవివేశాత్మసాత్కృతం ॥ 2 ॥

2

రాజోవాచ

కుత్ర క్షత్తుర్భగవతా మైత్రేయేణాస సంగమః ।

కదా వా సహ సంవాద ఏతద్వర్ణయ నః ప్రభో ॥ 3 ॥

3

న హ్యల్పార్థోదయస్తస్య విదురస్యామలాత్మనః ।

తస్మిన్ వరీయసి ప్రశ్నః సాధువాదోపబృంహితః ॥ 4 ॥

4

సూత ఉవాచ

స ఏవమృషివర్యోఽయం పృష్టో రాజ్ఞా పరీక్షితా ।

ప్రత్యాహ తం సుబహువిత్ప్రీతాత్మా శ్రూయతామితి ॥ 5 ॥

5

శ్రీశుక ఉవాచ

యదా తు రాజా స్వసుతానసాధూన్

పుష్టన్నధర్మేణ వినష్టదృష్టిః ।

భ్రాతుర్యవిష్టస్య సుతాన్ విబంధూన్
ప్రవేశ్య లాక్షాభవనే దదాహ || 6 ||

6

యదా సభాయాం కురుదేవదేవ్యాః
కేశాభిమర్శం సుతకర్మ గర్వ్యం |
న వారయామాస నృపః స్నుషాయాః
స్వాస్నేర్హరంత్యాః కుచకుంకుమాని || 7 ||

7

ద్యూతే త్వధర్మేణ జితస్య సాధోః
సత్యావలంబస్య వనాగతస్య |
న యాచతోఽదాత్సమయేన దాయం
తమో జుషాణో యదజాతశత్రోః || 8 ||

8

యదా చ పార్థప్రహితః సభాయాం
జగద్గురుర్యాని జగాద కృష్ణః |
న తాని పుంసామమృతాయనాని
రాజోరు మేనే క్షతపుణ్యలేశః || 9 ||

9

యదోపహూతో భవనం ప్రవిష్టో
మంత్రాయ పృష్టః కిల పూర్వజేన |
అథాహ తన్మంత్రదృశాం వరీయాన్
యన్మంత్రీణో వైదురికం వదంతి || 10 ||

10

అజాతశత్రోః ప్రతియచ్ఛ దాయం
తితిక్షతో దుర్విషహం తవాగః |
సహనుజో యత్ర వృకోదరాహిః
శ్వసన్ రుషా యత్త్వమలం బిభేషి || 11 ||

11

పార్థాంస్తు దేవో భగవాన్ముకుందో
గృహీతవాన్ స క్షితిదేవదేవః |

ఆస్తే స్వపుర్యాం యదుదేవదేవో
వినిర్జితాశేషనృదేవదేవః || 12 ||

12

స ఏష దోషః పురుషద్విడాస్తే
గృహాన్ ప్రవిష్టో యమపత్యమత్యా |
పుష్టాసి కృష్టాద్విముఖో గతశ్రీ -
స్త్యజాశ్వజైవం కులకౌశలాయ || 13 ||

13

ఇత్యూచివాంస్తత్ర సుయోధనేన
ప్రవృద్ధకోపస్ఫురితాధరేణ |
అసత్కృతః సత్స్పృహణీయశీలః
క్షత్తా సకర్ణానుజసాబలేన || 14 ||

14

క ఏనమత్రోపజుహావ జిహ్మాం
దాస్యాః సుతం యద్భులినైవ పుష్టః |
తస్మిన్ ప్రతీపః పరకృత్య ఆస్తే
నిర్వాస్యతామాశు పురాచ్ఛ్వాసానః || 15 ||

15

స ఇత్థమత్యుల్బణకర్ణబాణై -
ర్భ్రాతుః పురో మర్మసు తాడితోఽపి |
స్వయం ధనుర్ద్వారి నిధాయ మాయాం
గతవ్యథోఽయాదురు మానయానః || 16 ||

16

స నిర్గతః కౌరవపుణ్యలబ్ధో
గజాహ్వయాత్తిర్థపదః పదాని |
అన్వాక్రమత్పుణ్యచిక్రీర్షయోర్వాం
స్వధిష్ఠితో యాని సహస్రమూర్తిః || 17 ||

17

పురేషు పుణ్యోపవనాద్రికుంజే -
ష్వపంకతోయేషు సరిత్సరఃసు |

అనంతలింగైః సమలంకృతేషు
చచార తీర్థాయతనేష్వనన్యః || 18 ||

18

గాం పర్యటన్మేధ్యవివిక్తవృత్తిః
సదాఽఽప్లుతోఽధఃశయనోఽవధూతః |
అలక్షితః స్వైరవధూతవేషో
వ్రతాని చేరే హరితోషణాని || 19 ||

19

ఇత్థం వ్రజన్ భారతమేవ వర్షం
కాలేన యావద్గతవాన్ ప్రభాసం |
తావచ్ఛశాస క్షితిమేకచక్రా -
మేకాతపత్రామజితేన పార్థః || 20 ||

20

తత్రాథ శుశ్రావ సుహృద్విసష్టిం
వనం యథా వేణుజవహ్నిసంశ్రయం |
సంస్పర్థయా దగ్ధమథానుశోచన్
సరస్వతీం ప్రత్యగియాయ తూష్టిం || 21 ||

21

తస్యాం త్రితస్యోశనసో మనోశ్చ
పుథోరథాగ్నేరసితస్య వాయోః |
తీర్థం సుదాసస్య గవాం గుహస్య
యచ్ఛార్థదేవస్య స ఆసిషేవే || 22 ||

22

అన్యాని చేహ ద్విజదేవదేవైః
కృతాని నానాయతనాని విష్ణోః |
ప్రత్యంగముఖ్యాంకితమందిరాణి
యద్దర్శనాత్కృష్ణమనుస్మరంతి || 23 ||

23

తతస్త్యతివ్రజ్య సురాష్ట్రమృద్ధం
సౌవీరమత్యాన్ కురుజాంగలాంశ్చ |

కాలేన తావద్యమునాముపేత్య

తత్రోద్ధవం భాగవతం దదర్శ || 24 ||

24

స వాసుదేవానుచరం ప్రశాంతం

బృహస్పతేః ప్రాక్ తనయం ప్రతీతం |

ఆలింగ్య గాఢం ప్రణయేన భద్రం

స్వానామపృచ్ఛద్భగవత్ప్రజానాం || 25 ||

25

కచ్చిత్పురాణౌ పురుషౌ స్వనాభ్య -

పాద్మానువృత్త్యేహ కిలావతీర్ణౌ |

ఆసాత ఉర్వాః కుశలం విధాయ

కృతక్షణౌ కుశలం శూరగేహే || 26 ||

26

కచ్చిత్కురూణాం పరమః సుహృన్నో

భామః స ఆస్తే సుఖమంగ శౌరిః |

యో వై స్వస్థాణాం పితృవద్దదాతి

వరాన్ వదాన్యో వరతర్పణేన || 27 ||

27

కచ్చిద్వరూఢాధిపతిర్యదూనాం

ప్రద్యమ్న ఆస్తే సుఖమంగ వీరః |

యం రుక్మిణీ భగవతోఽభిలేభే

ఆరాధ్య విప్రాన్ స్మరమాదిసర్గే || 28 ||

28

కచ్చిత్సుఖం సాత్వతవృష్టిభోజ -

దాశార్హకాణామధిపః స ఆస్తే |

యమభ్యషించచ్ఛతపత్రనేత్రో

నృపాసనాశాం పరిహృత్య దూరాత్ || 29 ||

29

కచ్చిద్ధరేః సౌమ్య సుతః సదృక్ష

ఆస్తేఽగ్రణీ రథినాం సాధు సాంబః |

అసూత యం జాంబవతీ వ్రతాధ్యా

దేవం గుహం యోఽంబికయా ధృతోఽగ్రే || 30 ||

30

క్షేమం స కచ్చిద్యుయుధాన ఆస్తే

యః ఫాల్గునాల్లబ్ధధనూరహస్యః |

లేభేఽంజసాధోక్షజసేవయైవ

గతిం తదీయాం యతిభిర్దురాపాం || 31 ||

31

కచ్చిద్ బుధః స్వస్త్వనమీవ ఆస్తే

శ్వఫల్కపుత్రో భగవత్ప్రపన్నః |

యః కృష్ణపాదాంకితమార్గపాంసు -

స్వచేష్టత ప్రేమవిభిన్నదైర్యః || 32 ||

32

కచ్చిచ్ఛివం దేవకభోజపుత్ర్యా

విష్ణుప్రజాయా ఇవ దేవమాతుః |

యా వై స్వగర్భేణ దధార దేవం

త్రయీ యథా యజ్ఞవితానమర్థం || 33 ||

33

అపిస్విదాస్తే భగవాన్ సుఖం వో

యః సాత్వతాం కామదుఘోఽనిరుద్ధః |

యమామనంతి స్మ హ శబ్దయోనిం

మనోమయం సత్త్వతురీయతత్త్వం || 34 ||

34

అపిస్విదన్యే చ నిజాత్మదైవ -

మనన్యవృత్త్యా సమనువ్రతా యే |

హృదీకసత్యాత్మజచారుదేష్ట -

గదాదయః స్వస్తి చరంతి సౌమ్య || 35 ||

35

అపి స్వదోర్భ్యాం విజయాచ్యుతాభ్యాం

ధర్మేణ ధర్మః పరిపాతి సేతుం |

దుర్యోధనోఽతప్యత యత్సభాయాం

సామ్రాజ్యలక్ష్మ్యా విజయానువృత్త్యా || 36 ||

36

కిం వా కృతాఘేష్వఘమత్యమర్షీ

భీమోఽహివద్ధీర్ఘతమం వ్యముంచత్ |

యస్యాంఘ్రిపాతం రణభూర్న సేహే

మార్గం గదాయాశ్చరతో విచిత్రం || 37 ||

37

కచ్ఛిద్యశోధా రథయూథపానాం

గాండీవధన్వోపరతారిరాస్తే |

అలక్ష్మితో యచ్ఛరకూటగూఢో

మాయాకిరాతో గిరిశస్తుతోష || 38 ||

38

యమావృతస్విత్తనయౌ పృథాయాః

పార్థైర్వృతౌ పక్షుభిరక్షిణీవ |

రేమాత ఉద్ధాయ మృధే స్వరిక్ఠం

పరాత్సుపర్ణావివ వజ్రివక్త్రాత్ || 39 ||

39

అహో పృథాపి ధ్రియతేఽర్భకార్థే

రాజర్షివర్యేణ వినాపి తేన |

యస్త్యేకవీరోఽధిరథో విజిగ్యే

ధనుర్ద్వితీయః కకుభశ్చతస్రః || 40 ||

40

సౌమ్యానుశోచే తమధఃపతంతం

భ్రాత్రే పరేతాయ విదుద్రుహే యః |

నిర్యాపితో యేన సుహృత్స్వపుర్యా

అహం స్వపుత్రాన్ సమనువ్రతేన || 41 ||

41

సోఽహం హరేర్మర్త్యవిడంబనేన

దృశో నృణాం చాలయతో విధాతుః |

నాన్యోపలక్ష్యః పదవీం ప్రసాదా -

చూరామి పశ్యన్ గతవిస్మయోఽత్ర || 42 ||

42

నూనం నృపాణాం త్రిమదోత్పథానాం

మహీం ముహుశ్చాలయతాం చమూభిః |

వధాత్ప్రపన్నార్తిజిహ్వాద్యేశో -

ఽప్యుపైక్షతాఘం భగవాన్ కురూణాం || 43 ||

43

అజస్య జన్మోత్పథనాశనాయ

కర్మాణ్యకర్తుర్గ్రహణాయ పుంసాం |

నన్వన్యథా కోఽర్హతి దేహయోగం

పరో గుణానాముత కర్మతంత్రం || 44 ||

44

తస్య ప్రపన్నాఖిలలోకపానా -

మవస్థితానామనుశాసనే స్వే |

అర్థాయ జాతస్య యదుష్వజస్య

వార్తాం సఖే కీర్తయ తీర్థకీర్తేః || 45 ||

45

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే విదురోద్ధవసంవాదే ప్రథమోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

ఇతి భాగవతః పృష్ఠః క్షత్తా వార్తాం ప్రియాశ్రయాం ।

ప్రతివక్తుం న చోత్సేహ ఔత్కంఠ్యాత్స్మరితేశ్వరః ॥ 1 ॥

46

యః పంచహాయనో మాత్రా ప్రాతరాశాయ యాచితః ।

తన్నైచ్చద్రచయన్ యస్య సపర్యాం బాలలీలయా ॥ 2 ॥

47

స కథం సేవయా తస్య కాలేన జరసం గతః ।

పృష్టో వార్తాం ప్రతిబ్రూయాద్భర్తుః పాదావనుస్మరన్ ॥ 3 ॥

48

స ముహూర్తమభూత్కూష్ఠీం కృష్ణాంఘ్రిసుధయా భృశం ।

తీవ్రేణ భక్తియోగేన నిమగ్నః సాధు నిర్వృతః ॥ 4 ॥

49

పులకోద్భిన్నసర్వాంగో ముంచనీలద్భృశా శుచః ।

పూర్ణార్థో లక్ష్మితస్తేన స్నేహప్రసరసంఘతః ॥ 5 ॥

50

శనకైర్భగవల్లోకాన్పులోకం పునరాగతః ।

విమృజ్య నేత్రే విదురం ప్రత్యాహోద్ధవ ఉత్స్మయన్ ॥ 6 ॥

51

ఉద్ధవ ఉవాచ

కృష్ణద్యుమణినిష్లాచే గీర్ణేష్వజగరేణ హ ।

కిం ను నః కుశలం బ్రూయాం గతశ్రీషు గృహేష్వహం ॥ 7 ॥

52

- దుర్భగో బత లోకోఽయం యదవో నితరామపి |
యే సంవసంతో న విదుర్వరిం మీనా ఇవోడుపం || 8 || 53
- ఇంగితజ్ఞాః పురుషౌఢా ఏకారామాశ్చ సాత్వతాః |
సాత్వతామృషభం సర్వే భూతావాసమమంసత || 9 || 54
- దేవస్య మాయయా స్పృష్టా యే చాన్యదసదాశ్రితాః |
బ్రామ్యతే ధీర్న తద్వాక్యైరాత్మన్యస్తాత్మనో హరౌ || 10 || 55
- ప్రదర్శ్యాతప్తతపసామవిత్పద్మశాం నృణాం |
ఆదాయాంతరధాద్యస్తు స్వబింబం లోకలోచనం || 11 || 56
- యన్మర్త్యలీలౌపయికం స్వయోగ -
మాయాబలం దర్శయతా గృహీతం |
విస్మాపనం స్వస్య చ సౌభగర్దేః
పరం పదం భూషణభూషణాంగం || 12 || 57
- యద్ధర్మసూనోర్భత రాజసూయే
నిరీక్ష్య దృక్స్వస్త్యయనం త్రిలోకః |
కార్తస్త్వేన చాద్యేహ గతం విధాతు -
రవాక్సృతౌ కౌశలమిత్యమన్యత || 13 || 58
- యస్యానురాగఘ్నతహాసరాస -
లీలావలోకప్రతిలబ్ధమానాః |
ప్రజస్త్రియో దృగ్భిరనుప్రవృత్త -
ధియోఽవతస్థుః కిల కృత్యశేషాః || 14 || 59
- స్వశాంతరూపేష్వితరైః స్వరూపై -
రభ్యర్ద్యమానేష్వనుకంపితాత్మా |

- పరావరేశో మహదంశయుక్తో
హ్యజోఽపి జాతో భగవాన్ యథాగ్నిః || 15 || 60
- మాం ఖేదయత్యేతదజస్య జన్మ -
విడంబనం యద్వసుదేవగేహే |
వ్రజే చ వాసోఽరిభయాదివ స్వయం
పురాద్ వ్యవాత్సీద్యదనంతవీర్యః || 16 || 61
- దునోతి చేతః స్మరతో మమైతద్
యదాహ పాదావభివంద్య పిత్రోః |
తాతాంబ కంసాదురుశంకితానాం
ప్రసీదతం నోఽకృతనిష్కృతీనాం || 17 || 62
- కో వా అముష్యాంఘ్రిసరోజరేణుం
విస్మర్తుమీశీత పుమాన్ విజిఘ్రన్ |
యో విస్ఫురద్భూవిటపేన భూమే -
ర్భారం కృతాంతేన తిరశ్చకార || 18 || 63
- దృష్టా భవద్భిర్ను రాజసూయే
చైద్యస్య కృష్ణం ద్విషతోఽపి సిద్ధిః |
యాం యోగినః సంస్పృహయంతి సమ్యగ్
యోగేన కస్తద్విరహం సహేత || 19 || 64
- తథైవ చాన్యే నరలోకవీరా
య ఆహవే కృష్ణముఖారవిందం |
నేత్రైః పిబంతో నయనాభిరామం
పార్థాస్త్రపూతాః పదమాపురస్య || 20 || 65
- స్వయం త్వసామ్యాతిశయస్త్యధీశః
స్వారాజ్యలక్ష్మ్యాప్తసమస్తకామః |

బలిం హరద్భిశ్చిరలోకపాలైః

కిరీటకోట్యేడితపాదపీఠః || 21 ||

66

తత్తస్య కైంకర్యమలం భృతాన్నో

విగ్లాపయత్యంగ యదుగ్రసేనం |

తిష్ఠన్నిషణ్ణం పరమేష్ఠిధిష్ఠ్యే

న్యబోధయద్దేవ నిధారయేతి || 22 ||

67

అహో బకీ యం స్తనకాలకూటం

జిఘాంసయాపాయయదప్యసాధ్వీ |

లేభే గతిం ధాత్ర్యుచితాం తతోఽన్యం

కం వా దయాలుం శరణం వ్రజేమ || 23 ||

68

మన్యేఽసురాన్ భాగవతాంస్త్యధీశే

సంరంభమార్గాభినివిష్టచిత్తాన్ |

యే సంయుగేఽచక్షత తార్క్ష్యపుత్ర -

మంసే సునాభాయుధమాపతంతం || 24 ||

69

వసుదేవస్య దేవక్యాం జాతో భోజేంద్రబంధనే |

చికిర్షుర్భగవానస్యాః శమజేనాభియాచితః || 25 ||

70

తతో నందవ్రజమితః పిత్రా కంసాద్విభిభ్యతా |

ఏకాదశ సమాస్తత్ర గూఢార్చిః సబలోఽవసత్ || 26 ||

71

పరీతో వత్సపైర్వత్సాంశ్చారయన్ వ్యహరద్విభుః |

యమునోపవనే కూజద్ద్విజసంకులితాంఘ్రిపే || 27 ||

72

కౌమారీం దర్శయంశ్చేష్టాం ప్రేక్షణీయాం వ్రజౌకసాం |

రుదన్నివ హసన్ముగ్ధబాలసింహావలోకనః || 28 ||

73

- స ఏవ గోధనం లక్ష్మ్యా నికేతం సితగోవుషం |
చారయన్ననుగాన్ గోపాన్ రణద్వేణురరీరమత్ || 29 || 74
- ప్రయుక్తాన్ భోజరాజేన మాయినః కామరూపిణః |
లీలయా వ్యనుదత్తాంస్తాన్ బాలః క్రీడనకానివ || 30 || 75
- విపన్నాన్ విషపానేన నిగృహ్య భుజగాధిపం |
ఉత్థాప్యపాయయధ్గావస్తత్తోయం ప్రకృతిస్థితం || 31 || 76
- అయాజయద్గోసవేన గోపరాజం ద్విజోత్తమైః |
విత్తస్య చోరుభారస్య చిక్కిర్షన్ సద్యయం విభుః || 32 || 77
- వర్షతీంద్రే వ్రజః కోపాద్భగ్నమానేఽతివిహ్వలః |
గోత్రలీలాతపత్రేణ త్రాతో భద్రానుగృహ్ణతా || 33 || 78
- శరచ్చశికరైర్మృష్టం మానయన్ రజనీముఖం |
గాయన్ కలపదం రేమే స్త్రీణాం మండలమండనః || 34 || 79

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే విదురోద్ధవసంవాదే ద్వితీయోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే తృతీయోఽధ్యాయః ॥

ఉద్ధవ ఉవాచ

తతః స ఆగత్య పురం స్వపిత్రో -

శ్చిక్రీర్షయా శం బలదేవసంయుతః ।

నిపాత్య తుంగాద్రిపుయూథనాథం

హతం వ్యకర్షద్ వ్యసుమోజసోర్వాం ॥ 1 ॥

80

సాందీపనేః సకృత్ప్రోక్షం బ్రహ్మాధీత్య సవిస్తరం ।

తస్మై ప్రాదాద్వరం పుత్రం మృతం పంచజనోదరాత్ ॥ 2 ॥

81

సమాహుతా భీష్మకకన్యయా యే

శ్రియః సవర్ణేన బుభూషయైషాం ।

గాంధర్వవృత్త్యా మిషతాం స్వభాగం

జహ్రే పదం మూర్ధ్ని దధత్సుపర్ణః ॥ 3 ॥

82

కకుద్మతోఽవిద్ధనసో దమిత్యా

స్వయంవరే నాగ్నజితీమువాహ ।

తద్భగ్నమానానపి గృధ్యతోఽజ్ఞా -

ంజఘ్నేఽక్షతః శస్త్రభృతః స్వశస్త్రైః ॥ 4 ॥

83

ప్రియం ప్రభుర్గామ్య ఇవ ప్రియాయా

విధిత్సురార్చ్యద్ ద్యుతరుం యదర్థే ।

వజ్రాద్రవత్తం సగణో రుషాంధః

క్రీడామృగో నూనమయం వధూనాం || 5 ||

84

సుతం మృధే ఖం వపుషా గ్రసంతం

దృష్ట్వా సునాభోన్మథితం ధరిత్ర్యా |

ఆమంత్రితస్తత్తనయాయ శేషం

దత్త్వా తదంతఃపురమావివేశ || 6 ||

85

తత్రాహృతాస్తా నరదేవకన్యాః

కుజేన దృష్ట్వా హరిమార్తబంధుం |

ఉత్థాయ సద్యో జగృహుః ప్రహర్ష -

వ్రీడానురాగప్రహితావలోకైః || 7 ||

86

ఆసాం ముహూర్త ఏకస్మిన్నానాగారేషు యోషితాం |

సవిధం జగృహే పాణీననురూపః స్వమాయయా || 8 ||

87

తాస్వపత్యాన్యజనయదాత్మతుల్యాని సర్వతః |

ఏకైకస్యాం దశ దశ ప్రకృతేర్విబుభూషయా || 9 ||

88

కాలమాగధశాల్యాదీననీకై రుంధతః పురం |

అజీఘనత్స్వయం దివ్యం స్వపుంసాం తేజ ఆదిశత్ || 10 ||

89

శంబరం ద్వివిధం బాణం మురం బల్వలమేవ చ |

అన్యాంశ్చ దంతవక్త్రాదీనవధీత్కాంశ్చ ఘాతయత్ || 11 ||

90

అథ తే భ్రాతృపుత్రాణాం పక్షయోః పతితాన్పుషాన్ |

చచాల భూః కురుక్షేత్రం యేషామాపతతాం బలైః || 12 ||

91

స కర్ణదుఃశాసనసౌబలానాం

కుమంత్రపాకేన హతశ్చియాయుషం |

సుయోధనం సానుచరం శయానం

భగ్నోరుముర్వాం న ననంద పశ్యన్ || 13 ||

92

కియాన్ భువోఽయం క్షపితోరుభారో

యద్ద్రోణభీష్మార్జునభీమమూలైః |

అష్టాదశాక్షౌహిణికో మదంశై -

రాస్తే బలం దుర్విషహం యదూనాం || 14 ||

93

మిథో యదైషాం భవితా వివాదో

మధ్వామదాతామ్రవిలోచనానాం |

నైషాం వధోపాయ ఇయానతోఽన్యో

మయు్యద్యతేఽంతర్దధతే స్వయం స్మ || 15 ||

94

ఏవం సంచింత్య భగవాన్ స్వరాజ్యే స్థాప్య ధర్మజం |

నందయామాస సుహృదః సాధూనాం వర్తమ దర్శయన్ || 16 ||

95

ఉత్తరాయాం ధృతః పూరోర్వంశః సాధ్వభిమన్యునా |

స వై ద్రౌణ్యస్త్రసంచిన్నః పునర్భగవతా ధృతః || 17 ||

96

అయాజయద్ధర్మసుతమశ్వమేధైస్త్రిభిర్విభుః |

సోఽపి క్షామనుజై రక్షన్ రేమే కృష్ణమనువ్రతః || 18 ||

97

భగవానపి విశ్వాత్మా లోకవేదపథానుగః |

కామాన్ సిషేవే ద్వార్వత్వామసక్తః సాంఖ్యమాస్థితః || 19 ||

98

స్నిగ్ధస్మితావలోకేన వాచా పీయూషకల్పయా |

చరిత్రేణానవద్యేన శ్రీనికేతేన చాత్మనా || 20 ||

99

ఇమం లోకమముం చైవ రమయన్ సుతరాం యదూన్ |

రేమే క్షణదయా దత్తక్షణస్త్రిక్షణసౌహృదః || 21 ||

100

- తస్యైవం రమమాణస్య సంవత్సరగణాన్ బహూన్ |
గృహమేధేషు యోగేషు విరాగః సమజాయత || 22 || 101
- దైవాధీనేషు కామేషు దైవాధీనః స్వయం పుమాన్ |
కో విస్తంభేత యోగేన యోగేశ్వరమనువ్రతః || 23 || 102
- పుర్యాం కదాచిత్క్రిడద్భిర్యదుభోజకుమారకైః |
కోపితా మునయః శేపుర్భగవన్మతకోవిదాః || 24 || 103
- తతః కతిపయైర్మాసైర్వృష్టిభోజాంధకాదయః |
యయుః ప్రభాసం సంహృష్టా రథైర్దేవవిమోహితాః || 25 || 104
- తత్ర స్నాత్వా పితౄందేవాన్మషింశ్చైవ తదంభసా |
తర్పయిత్వాథ విప్రేభ్యో గావో బహుగుణా దదుః || 26 || 105
- హిరణ్యం రజతం శయ్యాం వాసాంస్యజినకంబలాన్ |
యానం రథానిభాన్ కన్యా ధరాం వృత్తికరీమపి || 27 || 106
- అన్నం చోరురసం తేభ్యో దత్త్వా భగవదర్పణం |
గోవిప్రాథ్ధాసవః శూరాః ప్రణేముర్భువి మూర్ధభిః || 28 || 107

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే విదురోద్ధవసంవాదే తృతీయోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

ఉద్ధవ ఉవాచ

అథ తే తదనుజ్ఞాతా భుక్త్వా పీత్వా చ వారుణీం ।

తయా విభ్రంశితజ్ఞానా దురుక్తైర్మర్మ పస్పృశుః ॥ 1 ॥

108

తేషాం మైరేయదోషేణ విషమీకృతచేతసాం ।

నిష్ఠాచతి రవావాసీద్వేణునామివ మర్దనం ॥ 2 ॥

109

భగవాన్ స్వాత్మమాయాయా గతిం తామవలోక్య సః ।

సరస్వతీముపస్పృశ్య వృక్షమూలముపావిశత్ ॥ 3 ॥

110

అహం చోక్తో భగవతా ప్రపన్నార్తిహరేణ హ ।

బదరీం త్వం ప్రయాహీతి స్వకులం సంజిహీర్షుణా ॥ 4 ॥

111

అథాపి తదభిప్రేతం జానన్నహమరిందమ ।

పృష్ఠతోఽన్వగమం భర్తుః పాదవిశ్లేషణాక్షమః ॥ 5 ॥

112

అద్రాక్షమేకమాసీనం విచిన్వన్ దయితం పతిం ।

శ్రీనికేతం సరస్వత్యాం కృతకేతమకేతనం ॥ 6 ॥

113

శ్యామావదాతం విరజం ప్రశాంతారుణలోచనం ।

దోర్భిశ్చతుర్భిర్విదితం పీతకౌశాంబరేణ చ ॥ 7 ॥

114

వామ ఊరావధిశ్రిత్య దక్షిణాంఘ్రిసరోరుహం |
అపాశ్రితార్భకాశ్వత్థమకృశం త్యక్తపిప్పలం || 8 ||

115

తస్మిన్మహాభాగవతో ద్వైపాయనసుహృత్సఖా |
లోకాననుచరన్ సిద్ధ ఆససాద యదృచ్ఛయా || 9 ||

116

తస్యానురక్తస్య మునేర్ముకుందః
ప్రమోదభావానతకంధరస్య |
ఆశృణ్వతో మామనురాగహాస -
సమీక్షయా విశ్రమయన్నువాచ || 10 ||

117

శ్రీభగవానువాచ
వేదాహమంతర్మనసీప్సితం తే
దదామి యత్తద్ దురవాపమన్యైః |
సత్రే పురా విశ్వసృజాం వసూనాం
మత్సిద్ధికామేన వసో త్వయేష్టః || 11 ||

118

స ఏష సాధో చరమో భవానా -
మాసాదితస్తే మదనుగ్రహో యత్ |
యన్మాం నృలోకాన్ రహ ఉత్సృజంతం
దిష్ట్యా దదృశ్వాన్ విశదానువృత్త్యా || 12 ||

119

పురా మయా ప్రోక్తమజాయ నాభ్యే
పద్మే నిషణ్ణాయ మమాదిసర్గే |
జ్ఞానం పరం మన్మహిమావభాసం
యత్సారయో భాగవతం వదంతి || 13 ||

120

ఇత్యాదృతోక్తః పరమస్య పుంసః
ప్రతిక్షణానుగ్రహభాజనోఽహం |

స్నేహోత్థరోమా స్థలితాక్షరస్తం

ముంచంచుచః ప్రాంజలిరాబభాషే || 14 ||

121

కో న్వీశ తే పాదసరోజభాజాం

సుదుర్లభోఽర్థేషు చతుర్ద్వపీహ |

తథాపి నాహం ప్రవృణోమి భూమన్

భవత్ప్రదాంభోజనిషేవణోత్సుకః || 15 ||

122

కర్మాణ్యనీహస్య భవోఽభవస్య తే

దుర్గాశ్రయోఽధారిభయాత్పలాయనం |

కాలాత్మనో యత్ప్రమదాయుతాశ్రయః

స్వాత్మన్రతేః ఖిద్యతి ధీర్విదామిహ || 16 ||

123

మంత్రేషు మాం వా ఉపహూయ యత్త్వ -

మకుంఠితాఖండసదాత్మబోధః |

పృచ్ఛేః ప్రభో ముగ్ధ ఇవాప్రమత్త -

స్తన్నో మనో మోహయతీవ దేవ || 17 ||

124

జ్ఞానం పరం స్వాత్మరహఃప్రకాశం

ప్రోవాచ కస్మై భగవాన్ సమగ్రం |

అపి క్షమం నో గ్రహణాయ భర్త -

ర్వదాంజసా యద్ వృజినం తరేమ || 18 ||

125

ఇత్యావేదితహార్దాయ మహ్యం స భగవాన్ పరః |

ఆదిదేశారవిందాక్ష ఆత్మనః పరమాం స్థితిం || 19 ||

126

స ఏవమారాధితపాదతీర్థా -

దధీతతత్త్వాత్మవిబోధమార్గః |

ప్రణమ్య పాదౌ పరివృత్య దేవ -

మిహాగతోఽహం విరహాతురాత్మా || 20 ||

127

- సోఽహం తద్దర్శనాహ్లాదవియోగార్తియుతః ప్రభో |
గమిష్యే దయితం తస్య బదర్యాశ్రమమండలం || 21 || 128
- యత్ర నారాయణో దేవో నరశ్చ భగవాన్పుషిః |
మృదు తీవ్రం తపో దీర్ఘం తేపాతే లోకభావనౌ || 22 || 129
- శ్రీశుక ఉవాచ
ఇత్యుద్ధవాదుపాకర్ణ్య సుహృదాం దుఃసహం వధం |
జ్ఞానేనాశమయత్క్షత్తా శోకముత్పత్తితం బుధః || 23 || 130
- స తం మహాభాగవతం వ్రజంతం కౌరవర్షభః |
విశ్రంభాదభ్యధత్తేదం ముఖ్యం కృష్ణపరిగ్రహే || 24 || 131
- విదుర ఉవాచ
జ్ఞానం పరం స్వాత్మరహఃప్రకాశం
యదాహ యోగేశ్వర ఈశ్వరస్తే |
వక్త్రం భవాన్నోఽర్హతి యద్ధి విష్ణో -
ర్భృత్యాః స్వభృత్యార్థకృతశ్చరంతి || 25 || 132
- ఉద్ధవ ఉవాచ
నను తే తత్త్వసంరాధ్య ఋషిః కౌషారవోఽంతి మే |
సాక్షాద్భగవతాఽఽదిష్టో మర్త్యలోకం జిహాసతా || 26 || 133
- శ్రీశుక ఉవాచ
ఇతి సహ విదురేణ విశ్వమూర్తే -
ర్గుణకథయా సుధయా స్థావితోరుతాపః |
క్షణమివ పులినే యమస్వసుస్తాం
సముషిత ఔపగవిర్నిశాం తతోఽగాత్ || 27 || 134

రాజోవాచ

నిధనముపగతేషు వృష్టిభోజే -

ష్వధిరథయాథపయాథపేషు ముఖ్యః |

స తు కథమవశిష్ట ఉద్ధవో

యద్ధరిరపి తత్యజ ఆకృతిం త్ర్యధీశః || 28 ||

135

శ్రీశుక ఉవాచ

బ్రహ్మశాపాపదేశేన

కాలేనామోషువాంఛితః |

సంహృత్య స్వకులం నూనం

త్యక్త్యందేహమచింతయత్ || 29 ||

136

అస్మాల్లోకాదుపరతే మయి జ్ఞానం మదాశ్రయం |

అర్హత్యుద్ధవ ఏవాద్ధా సంప్రత్యాత్మవతాం వరః || 30 ||

137

నోద్ధవోఽణ్వపి మన్ష్యానో యద్గుణైర్పార్థితః ప్రభుః |

అతో మద్వయునం లోకం గ్రాహయన్నిహ తిష్ఠతు || 31 ||

138

ఏవం త్రిలోకగురుణా సందిష్టః శబ్దయోనినా |

బదర్యాశ్రమమాసాద్య హరిమీజే సమాధినా || 32 ||

139

విదురోఽప్యుద్ధవాచ్ఛ్చత్వా కృష్ణస్య పరమాత్మనః |

క్రీడయోపాత్తదేహస్య కర్మాణి శ్లాఘితాని చ || 33 ||

140

దేహన్యాసం చ తస్యైవం ధీరాణాం ధైర్యవర్ధనం |

అన్యేషాం దుష్కరతరం పశూనాం విక్లవాత్మనాం || 34 ||

141

ఆత్మానం చ కురుశ్రేష్ఠ కృష్ణేన మనసేక్షితం |

ధ్యాయన్ గతే భాగవతే రురోద ప్రేమవిహ్వలః || 35 ||

142

కాలింద్యాః కతిభిః సిద్ధ అహోభిర్భరతర్షభః |

ప్రాపద్యత స్వఃసరితం యత్ర మిత్రాసుతో మునిః || 36 ||

143

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే విదురోద్ధవసంవాదే చతుర్థోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే పంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

ద్వారి ద్యునద్యా ఋషభః కురూణాం

మైత్రేయమాసీనమగాధబోధం ।

క్షత్తోపసృత్యాచ్యుతభావశుద్ధః

పప్రచ్ఛ సౌశీల్యగుణాభివృద్ధః ॥ 1 ॥

144

విదుర ఉవాచ

సుఖాయ కర్మాణి కరోతి లోకో

న తైః సుఖం వాన్యదుపారమం వా ।

విందేత భూయస్తత ఏవ దుఃఖం

యదత్ర యుక్తం భగవాన్ వదేన్నః ॥ 2 ॥

145

జనస్య కృష్ణాద్విముఖస్య దైవా -

దధర్మశీలస్య సుదుఃఖితస్య ।

అనుగ్రహాయేహ చరంతి నూనం

భూతాని భవ్యాని జనార్దనస్య ॥ 3 ॥

146

తత్సాధువర్యాదిశ వర్త్య శం నః

సంరాధితో భగవాన్ యేన పుంసాం ।

హృది స్థితో యచ్ఛ్రుతి భక్తిపూతే

జ్ఞానం సతత్త్వాధిగమం పురాణం ॥ 4 ॥

147

కరోతి కర్మాణి కృతావతారో

యాన్యాత్మతంత్రో భగవాన్స్త్వధీశః |

యథా ససర్జాగ్ర ఇదం నిరీహః

సంస్థాప్య వృత్తిం జగతో విధత్తే || 5 ||

148

యథా పునః స్వే ఖ ఇదం నివేశ్య

శేతే గుహాయాం స నివృత్తవృత్తిః |

యోగేశ్వరాధీశ్వర ఏక ఏత -

దనుప్రవిష్టో బహుధా యథాఽఽసీత్ || 6 ||

149

క్రీడన్ విధత్తే ద్విజగోసురాణాం

క్షేమాయ కర్మాణ్యవతారభేదైః |

మనో న తృప్యత్యపి శృణ్వతాం నః

సుశ్లోకమౌలేశ్చరితామృతాని || 7 ||

150

యైస్తత్త్వభేదైరధిలోకనాథో

లోకానలోకాన్ సహలోకపాలాన్ |

అచీక్ష్ణపద్యత్ర హి సర్వసత్త్వ -

నికాయభేదోఽధికృతః ప్రతీతః || 8 ||

151

యేన ప్రజానాముత ఆత్మకర్మ -

రూపాభిధానాం చ భిదాం వ్యధత్త |

నారాయణో విశ్వసృడాత్మయోని -

రేతచ్ఛ నో వర్ణయ విప్రవర్య || 9 ||

152

పరావరేషాం భగవన్ వ్రతాని

శ్రుతాని మే వ్యాసముఖాదభీక్షం |

అతృష్ణుమ క్షుల్లసుఖావహానాం

తేషామృతే కృష్ణకథామృతౌఘాత్ || 10 ||

153

కస్తృష్ణుయాత్తిర్థపదోఽభిధానాత్
 సత్రేషు వః సూరిభిరీడ్యమానాత్ |
 యః కర్ణనాడిం పురుషస్య యాతో
 భవప్రదాం గేహరతిం చినత్తి || 11 ||

154

మునిర్వివక్షుర్భగవద్గుణానాం
 సఖాపి తే భారతమాహ కృష్ణః |
 యస్మిన్పుణాం గ్రామ్యసుఖానువాదై -
 ర్మృతిర్గృహీతా ను హరేః కథాయాం || 12 ||

155

సా శ్రద్ధధానస్య వివర్ధమానా
 విరక్తిమన్యత్ర కరోతి పుంసః |
 హరేః పదానుస్మృతినిర్వృతస్య
 సమస్తదుఃఖాత్యయమాశు ధత్తే || 13 ||

156

తాంఛోచ్యశోచ్యానవిదోఽనుశోచే
 హరేః కథాయాం విముఖానఘేన |
 క్షిణోతి దేవోఽనిమిషస్తు యేషా -
 మాయుర్వృథావాదగతిస్త్పతీనాం || 14 ||

157

తదస్య కౌషారవ శర్మదాతు -
 ర్హరేః కథామేవ కథాసు సారం |
 ఉద్ధృత్య పుష్పేభ్య ఇవార్తబంధో
 శివాయ నః కీర్తయ తీర్థకీర్తేః || 15 ||

158

స విశ్వజన్మస్థితిసంయమార్థే
 కృతావతారః ప్రగృహీతశక్తిః |
 చకార కర్మాణ్యతిపూరుషాణి
 యానీశ్వరః కీర్తయ తాని మహ్యం || 16 ||

159

శ్రీశుక ఉవాచ

స ఏవం భగవాన్ పృష్టః క్షత్తా కౌషారవిర్మునిః |

పుంసాం నిశ్రేయసార్థేన తమాహ బహు మానయన్ || 17 ||

160

మైత్రేయ ఉవాచ

సాధు పృష్టం త్వయా సాధో లోకాన్ సాధ్వనుగృహ్ణతా |

కీర్తిం వితన్వతా లోకే ఆత్మనోఽధోక్షజాత్మనః || 18 ||

161

నైతచ్ఛిత్రం త్వయి క్షత్తర్భాదరాయణవీర్యజే |

గృహీతోఽనన్యభావేన యత్త్వయా హరిరీశ్వరః || 19 ||

162

మాండవ్యశాపాద్భగవాన్ ప్రజాసంయమనో యమః |

బ్రాతుః క్షేత్రే భుజిష్యాయాం జాతః సత్యవతీసుతాత్ || 20 ||

163

భవాన్ భగవతో నిత్యం సమ్మతః సానుగస్య చ |

యస్య జ్ఞానోపదేశాయ మాఽదిశద్భగవాన్ వ్రజన్ || 21 ||

164

అథ తే భగవల్లీలా యోగమాయోపబృంహితాః |

విశ్వస్థిత్యుద్భవాంతార్థా వర్ణయామ్యనుపూర్వశః || 22 ||

165

భగవానేక ఆసేదమగ్ర ఆత్మాఽఽత్మనాం విభుః |

ఆత్మేచ్ఛానుగతావాత్మా నానామత్యుపలక్షణః || 23 ||

166

స వా ఏష తదా ద్రష్టా నాపశ్యద్ దృశ్యమేకరాట్ |

మేనేఽసంతమివాత్మానం సుప్తశక్తిరసుప్తదృక్ || 24 ||

167

సా వా ఏతస్య సంద్రష్టుః శక్తిః సదసదాత్మికా |

మాయా నామ మహాభాగ యయేదం నిర్మమే విభుః || 25 ||

168

కాలవృత్త్యా తు మాయాయాం గుణమయ్యామధోక్షజః |

పురుషేణాత్మభూతేన వీర్యమాధత్త వీర్యవాన్ || 26 ||

169

- తతోఽభవన్ మహత్తత్త్వమవ్యక్తాత్కాలచోదితాత్ |
విజ్ఞానాత్మాఽఽత్మదేహస్థం విశ్వం వ్యంజంస్తమోనుదః || 27 || 170
- సోఽప్యంశగుణకాలాత్మా భగవద్దృష్టిగోచరః |
ఆత్మానం వ్యకరోదాత్మా విశ్వస్యాస్య సిస్సక్షయా || 28 || 171
- మహత్తత్త్వాద్వికుర్వాణాదహంతత్త్వం వ్యజాయత |
కార్యకారణకర్తాత్మా భూతేంద్రియమనోమయః || 29 || 172
- వైకారికస్తైజసశ్చ తామసశ్చేత్యహం త్రిధా |
అహంతత్త్వాద్వికుర్వాణాన్మనో వైకారికాదభూత్ |
వైకారికాశ్చ యే దేవా అర్థాభివ్యంజనం యతః || 30 || 173
- తైజసానీంద్రియాణ్యేవ జ్ఞానకర్మమయాని చ |
తామసో భూతసూక్ష్మాదిర్యతః ఖం లింగమాత్మనః || 31 || 174
- కాలమాయాంశయోగేన భగవద్వీక్షితం నభః |
నభసోఽనుసృతం స్పర్శం వికుర్వన్నిర్మమేఽనిలం || 32 || 175
- అనిలోఽపి వికుర్వాణో నభసోరుబలాన్వితః |
ససర్జ రూపతన్మాత్రం జ్యోతిర్లోకస్య లోచనం || 33 || 176
- అనిలేనాన్వితం జ్యోతిర్వికుర్వత్పరవీక్షితం |
ఆధత్తాంభో రసమయం కాలమాయాంశయోగతః || 34 || 177
- జ్యోతిషాంభోఽనుసంసృష్టం వికుర్వద్బ్రహ్మవీక్షితం |
మహీం గంధగుణామాధాత్కాలమాయాంశయోగతః || 35 || 178
- భూతానాం నభ ఆదీనాం యద్యద్భవ్యావరావరం |
తేషాం పరానుసంసర్గాద్యధాసంఖ్యం గుణాన్ విదుః || 36 || 179

ఏతే దేవాః కలా విష్ణోః కాలమాయాంశలింగినః |

నానాత్వాత్స్వక్రియానీశాః ప్రోచుః ప్రాంజలయో విభుం || 37 ||

180

దేవా ఊచుః

నమామ తే దేవపదారవిందం

ప్రపన్నతాపోపశమాతపత్రం |

యన్మూలకేతా యతయోఽంజసోరు -

సంసారదుఃఖం బహిరుత్క్షిపంతి || 38 ||

181

ధాతర్యదస్మిన్ భవ ఈశ జీవా -

స్తాపత్రయేణోపహతా న శర్మ |

ఆత్మన్ లభంతే భగవంస్తవాంఘ్రి -

చ్ఛాయాం సవిద్యామత ఆశ్రయేమ || 39 ||

182

మార్గంతి యత్తే ముఖపద్మనీడై -

శృందఃసుపర్ణైర్పయో వివిక్తే |

యస్యాఘమర్షోదసరిద్వరాయాః

పదం పదం తీర్థపదః ప్రపన్నాః || 40 ||

183

యచ్ఛృద్ధయా శ్రుతవత్యా చ భక్త్యా

సమ్మృజ్యమానే హృదయేఽవధాయ |

జ్ఞానేన వైరాగ్యబలేన ధీరా

వ్రజేమ తత్తేఽంఘ్రిసరోజపీఠం || 41 ||

184

విశ్వస్య జన్మస్థితిసంయమార్థే

కృతావతారస్య పదాంబుజం తే |

వ్రజేమ సర్వే శరణం యదీశ

స్మృతం ప్రయచ్ఛత్యభయం స్వపుంసాం || 42 ||

185

యత్సానుబంధేఽసతి దేహగేహే

మమాహమిత్యూఢదురాగ్రహాణాం ।

పుంసాం సుదూరం వసతోఽపి పుర్యాం

భజేమ తత్తే భగవన్ పదాబ్జం ॥ 43 ॥

186

తాన్ వై హ్యసద్వృత్తిభిరక్షిభిర్యే

పరాహృతాంతర్మనసః పరేశ ।

అథో న పశ్యంత్యురుగాయ నూనం

యే తే పదన్యాసవిలాసలక్ష్యాః ॥ 44 ॥

187

పానేన తే దేవ కథాసుధాయాః

ప్రవృద్ధభక్త్యా విశదాశయా యే ।

వైరాగ్యసారం ప్రతిలభ్య బోధం

యథాంజసాన్వీయురకుంఠధిష్ఠ్యం ॥ 45 ॥

188

తథాపరే చాత్మసమాధియోగ -

బలేన జిత్యా ప్రకృతిం బలిష్ఠాం ।

త్వామేవ ధీరాః పురుషం విశంతి

తేషాం శ్రమః స్యాన్న తు సేవయా తే ॥ 46 ॥

189

తత్తే వయం లోకసిస్పృక్షయాద్య

త్వయానుసృష్టాస్త్తిభిరాత్మభిః స్మ ।

సర్వే వియుక్తాః స్వవిహారతంత్రం

న శక్నుమస్తత్ప్రతిహర్తవే తే ॥ 47 ॥

190

యావద్భలిం తేఽజ హరామ కాలే

యథా వయం చాన్నమదామ యత్ర ।

యథోభయేషాం త ఇమే హి లోకా

బలిం హరంతోఽన్నమదంత్యనూహః ॥ 48 ॥

191

త్వం నః సురాణామసి సాన్వయానాం

కూటస్థ ఆద్యః పురుషః పురాణః |

త్వం దేవ శక్త్యాం గుణకర్మయోనౌ

రేతస్త్వజాయాం కవిమాదధేఽజః || 49 ||

192

తతో వయం సత్ప్రముఖా యదర్థే

బభూవిమాత్మన్ కరవామ కిం తే |

త్వం నః స్వచక్షుః పరిదేహి శక్త్యా

దేవ క్రియార్థే యదనుగ్రహాణాం || 50 ||

193

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే విదురోద్ధవసంవాదే పంచమోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

ఋషిరువాచ

ఇతి తాసాం స్వశక్తీనాం సతీనామసమేత్య సః |

ప్రసుప్తలోకతంత్రాణాం నిశామ్య గతిమీశ్వరః || 1 ||

194

కాలసంజ్ఞాం తదా దేవీం బిభ్రచ్ఛక్తిమురుక్రమః |

త్రయోవింశతితత్త్వానాం గణం యుగపదావిశత్ || 2 ||

195

సోఽనుప్రవిష్టో భగవాంశ్చేష్టారూపేణ తం గణం |

భిన్నం సంయోజయామాస సుప్తం కర్మ ప్రబోధయన్ || 3 ||

196

ప్రబుద్ధకర్మా దైవేన త్రయోవింశతికో గణః |

ప్రేరితోఽజనయత్స్వాభిర్మాత్రాభిరధిపూరుషం || 4 ||

197

పరేణ విశతా స్వస్మిన్నాత్రయా విశ్వసృగ్గణః |

చుక్షోభాన్యోన్యమాసాద్య యస్మిన్ లోకాశ్చరాచరాః || 5 ||

198

హిరణ్మయః స పురుషః సహస్రపరివత్సరాన్ |

ఆండకోశ ఉవాసాప్పు సర్వసత్త్వోపబృంహితః || 6 ||

199

స వై విశ్వసృజాం గర్భో దేవకర్మాత్మశక్తిమాన్ |

విబభాజాత్మనాఽఽత్మానమేకథా దశథా త్రిధా || 7 ||

200

- ఏష హ్యశేషసత్త్వానామాత్మాంశః పరమాత్మనః |
ఆద్యోఽవతారో యత్రాసౌ భూతగ్రామో విభావ్యతే || 8 || 201
- సాధ్యాత్మః సాధిదైవశ్చ సాధిభూత ఇతి త్రిధా |
విరాట్ ప్రాణో దశవిధ ఏకథా హృదయేన చ || 9 || 202
- స్మరన్ విశ్వసృజామీశో విజ్ఞాపితమధోక్షజః |
విరాజమతపత్స్విన తేజసైషాం వివృత్తయే || 10 || 203
- అథ తస్యాభితప్తస్య కతి చాయతనాని హ |
నిరభిద్యంత దేవానాం తాని మే గదతః శృణు || 11 || 204
- తస్యాగ్నిరాస్యం నిర్భిన్నం లోకపాలోఽవిశత్పదం |
వాచా స్వాంశేన వక్తవ్యం యయాసౌ ప్రతిపద్యతే || 12 || 205
- నిర్భిన్నం తాలు వరుణో లోకపాలోఽవిశద్ధరే |
జిహ్వాయాంశేన చ రసం యయాసౌ ప్రతిపద్యతే || 13 || 206
- నిర్భిన్నే అశ్వినౌ నాసే విష్ణోరావిశతాం పదం |
పూణేనాంశేన గంధస్య ప్రతిపత్తిర్యతో భవేత్ || 14 || 207
- నిర్భిన్నే అక్షిణీ త్వష్టా లోకపాలోఽవిశద్విభోః |
చక్షుషాంశేన రూపాణాం ప్రతిపత్తిర్యతో భవేత్ || 15 || 208
- నిర్భిన్నాన్యస్య చర్మాణి లోకపాలోఽనిలోఽవిశత్ |
ప్రాణేనాంశేన సంస్పర్శం యేనాసౌ ప్రతిపద్యతే || 16 || 209
- కర్ణావస్య వినిర్భిన్నౌ ధిష్ణ్యం స్వం వివిశుర్దిశః |
శ్రోత్రేణాంశేన శబ్దస్య సిద్ధిం యేన ప్రపద్యతే || 17 || 210
- త్వచమస్య వినిర్భిన్నాం వివిశుర్ధిష్ణ్యమోషధీః |
అంశేన రోమభిః కంఠాం యైరసౌ ప్రతిపద్యతే || 18 || 211

- మేఢ్రం తస్య వినిర్భిన్నం స్వధిష్ఠ్యం క ఉపావిశత్ |
రేతసాంశేన యేనాసావానందం ప్రతిపద్యతే || 19 || 212
- గుదం పుంసో వినిర్భిన్నం మిత్రో లోకేశ ఆవిశత్ |
పాయునాంశేన యేనాసౌ విసర్గం ప్రతిపద్యతే || 20 || 213
- హస్తావస్య వినిర్భిన్నావింద్రః స్వర్పతిరావిశత్ |
వార్తయాంశేన పురుషో యయా వృత్తిం ప్రపద్యతే || 21 || 214
- పాదావస్య వినిర్భిన్నౌ లోకేశో విష్ణురావిశత్ |
గత్యా స్వాంశేన పురుషో యయా ప్రాప్యం ప్రపద్యతే || 22 || 215
- బుద్ధిం చాస్య వినిర్భిన్నాం వాగీశో ధిష్ఠ్యమావిశత్ |
బోధేనాంశేన బోధవ్యప్రతిపత్తిర్యతో భవేత్ || 23 || 216
- హృదయం చాస్య నిర్భిన్నం చంద్రమా ధిష్ఠ్యమావిశత్ |
మనసాంశేన యేనాసౌ విక్రియాం ప్రతిపద్యతే || 24 || 217
- ఆత్మానం చాస్య నిర్భిన్నమభిమానోఽవిశత్పదం |
కర్మణాంశేన యేనాసౌ కర్తవ్యం ప్రతిపద్యతే || 25 || 218
- సత్త్వం చాస్య వినిర్భిన్నం మహాంధిష్ఠ్యముపావిశత్ |
చిత్తేనాంశేన యేనాసౌ విజ్ఞానం ప్రతిపద్యతే || 26 || 219
- శీర్ష్ణోఽస్య ద్యౌర్ధరా పద్భ్యాం ఖం నాభేరుదపద్యత |
గుణానాం వృత్తయో యేషు ప్రతీయంతే సురాదయః || 27 || 220
- ఆత్యంతికేన సత్త్వేన దివం దేవాః ప్రపేదిరే |
ధరాం రజఃస్వభావేన పణయో యే చ తానను || 28 || 221
- తార్దీయేన స్వభావేన భగవన్నాభిమాశ్రితాః |
ఉభయోరంతరం వ్యోమ యే రుద్రపార్షదాం గణాః || 29 || 222

- ముఖతోఽవర్తత బ్రహ్మ పురుషస్య కురూద్వహ |
యస్తూన్ముఖత్వాద్వర్ణానాం ముఖ్యోఽభూద్బ్రాహ్మణో గురుః || 30 || 223
- బాహుభ్యోఽవర్తత క్షత్రం క్షత్రియస్తదనువ్రతః |
యో జాతస్త్రాయతే వర్ణాన్ పౌరుషః కంటకక్షతాత్ || 31 || 224
- విశోఽవర్తంత తస్యోర్వోర్లోకవృత్తికరీర్విభోః |
వైశ్యస్తదుద్భవో వార్తాం నృణాం యః సమవర్తయత్ || 32 || 225
- పద్భ్యాం భగవతో జజ్ఞే శుశ్రూషా ధర్మసిద్ధయే |
తస్యాం జాతః పురా శూద్రో యద్వృత్త్యా తుష్యతే హరిః || 33 || 226
- ఏతే వర్ణాః స్వధర్మేణ యజంతి స్వగురుం హరిం |
శ్రద్ధయాఽఽత్మవిశుద్ధ్యర్థం యజ్ఞాతాః సహ వృత్తిభిః || 34 || 227
- ఏతత్క్షత్తర్భగవతో దైవకర్మాత్మరూపిణః |
కః శ్రద్ధధ్యాదుపాకర్తుం యోగమాయాబలోదయం || 35 || 228
- అథాపి కీర్తయామ్యంగ యథామతి యథాశ్రుతం |
కీర్తిం హరేః స్వాం సత్కర్తుం గిరమన్యాభిధాసతీం || 36 || 229
- ఏకాంతలాభం వచసో ను పుంసాం
సుశ్లోకమౌలేర్గుణవాదమాహుః |
శ్రుతేశ్చ విద్వద్భిరుపాకృతాయాం
కథాసుధాయాముపసంప్రయోగం || 37 || 230
- ఆత్మనోఽవసితో వత్స మహిమా కవినాఽఽదినా |
సంవత్సరసహస్రాంతే ధియా యోగవిపక్వయా || 38 || 231
- అతో భగవతో మాయా మాయినామపి మోహినీ |
యత్స్వయం చాత్మవర్తాత్మా న వేద కిముతాపరే || 39 || 232

యతోఽప్రాప్య న్యవర్తంత వాచశ్చ మనసా సహ |
అహం చాన్య ఇమే దేవాస్తస్మై భగవతే నమః || 40 ||

233

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే షష్ఠోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే సప్తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

ఏవం బ్రువాణం మైత్రేయం ద్వైపాయనసుతో బుధః |

ప్రీణయన్నివ భారత్యా విదురః ప్రత్యభాషత || 1 ||

234

విదుర ఉవాచ

బ్రహ్మన్ కథం భగవతశ్చిన్మాత్రస్యావికారిణః |

లీలయా చాపి యుజ్యేరన్నిర్గుణస్య గుణాః క్రియాః || 2 ||

235

క్రీడాయాముద్యమోఽర్భస్య కామశ్చిక్రీడిషాన్యతః |

స్వతస్తృప్తస్య చ కథం నివృత్తస్య సదాన్యతః || 3 ||

236

అస్రాక్షీద్భగవాన్ విశ్వం గుణమయ్యాఽఽత్మమాయయా |

తయా సంస్థాపయత్యేతద్భూయః ప్రత్యపిధాన్యతి || 4 ||

237

దేశతః కాలతో యోఽసావవస్థాతః స్వతోఽన్యతః |

అవిలుప్తావబోధాత్మా స యుజ్యేతాజయా కథం || 5 ||

238

భగవానేక ఏవైష సర్వక్షేత్రేష్వవస్థితః |

అముష్య దుర్భగత్వం వా క్లేశో వా కర్మభిః కుతః || 6 ||

239

ఏతస్మిన్నే మనో విద్వన్ ఖిద్యతేఽజ్ఞానసంకటే |

తన్నః పరాణుద విభో కశ్మలం మానసం మహత్ || 7 ||

240

శ్రీశుక ఉవాచ

స ఇత్థం చోదితః క్షత్తా తత్త్వజిజ్ఞాసునా మునిః |
ప్రత్యాహ భగవచ్ఛ్రీతః స్మయన్నివ గతస్మయః || 8 ||

241

మైత్రేయ ఉవాచ

సేయం భగవతో మాయా యన్నయేన విరుధ్యతే |
ఈశ్వరస్య విముక్తస్య కార్పణ్యముత బంధనం || 9 ||

242

యదర్థేన వినాముష్య పుంస ఆత్మవిపర్యయః |
ప్రతీయత ఉపద్రష్టుః స్వశిరశ్చేదనాదికః || 10 ||

243

యథా జలే చంద్రమసః కంపాదిస్తత్కృతో గుణః |
దృశ్యతేఽసన్నపి ద్రష్టురాత్మనోఽనాత్మనో గుణః || 11 ||

244

స వై నివృత్తిధర్మేణ వాసుదేవానుకంపయా |
భగవద్భక్తియోగేన తిరోధత్తే శనైరిహ || 12 ||

245

యదేంద్రియోపరామోఽథ ద్రష్టాత్మని పరే హరౌ |
విలీయంతే తదా క్లేశాః సంసుప్తస్యైవ కృత్స్నశః || 13 ||

246

అశేషసంక్లేశశమం విధత్తే

గుణానువాదశ్రవణం మురారేః |

కుతః పునస్తచ్చరణారవింద -

పరాగసేవారతిరాత్మలబ్ధా || 14 ||

247

విదుర ఉవాచ

సంభిన్నః సంశయో మహ్యం తవ సూక్తాసినా విభో |
ఉభయత్రాపి భగవన్మనో మే సంప్రధావతి || 15 ||

248

సాధ్యేతద్ వ్యాహృతం విద్వన్నాత్మమాయాయనం హరేః |
ఆభాత్యపార్థం నిర్మూలం విశ్వమూలం న యద్భూహిః || 16 ||

249

- యశ్చ మూఢతమో లోకే యశ్చ బుద్ధేః పరం గతః |
తావుభౌ సుఖమేధేతే క్లిశ్యత్యంతరితో జనః || 17 || 250
- అర్థాభావం వినిశ్చిత్య ప్రతీతస్యాపి నాత్మనః |
తాం చాపి యుష్మచ్ఛరణసేవయాహం పరాణుదే || 18 || 251
- యత్సేవయా భగవతః కూటస్థస్య మధుద్విషః |
రతిరాసో భవేత్తీవ్రః పాదయోర్వ్యసనార్దనః || 19 || 252
- దురాపా హ్యల్పతపసః సేవా వైకుంఠవర్తమసృ |
యత్రోపగీయతే నిత్యం దేవదేవో జనార్దనః || 20 || 253
- సృష్ట్యాగ్రే మహదాదీని సవికారాణ్యనుక్రమాత్ |
తేభ్యో విరాజముద్భృత్య తమను ప్రావిశద్విభుః || 21 || 254
- యమాహురాద్యం పురుషం సహస్రాంఘ్రియరుబాహుకం |
యత్ర విశ్వ ఇమే లోకాః సవికాసం సమాసతే || 22 || 255
- యస్మిన్ దశవిధః ప్రాణః సేంద్రియార్థేంద్రియస్త్రివృత్ |
త్వయేరితో యతో వర్ణాస్తద్విభూతీర్వదస్వ నః || 23 || 256
- యత్ర పుత్రైశ్చ పౌత్రైశ్చ నప్తభిః సహ గోత్రజైః |
ప్రజా విచిత్రాకృతయ ఆసన్ యాభిరిదం తతం || 24 || 257
- ప్రజాపతీనాం స పతిశ్చక్ష్పవే కాన్ ప్రజాపతీన్ |
సర్గాంశ్చైవానుసర్గాంశ్చ మనూన్మన్వంతరాధిపాన్ || 25 || 258
- ఏతేషామపి వంశాంశ్చ వంశానుచరితాని చ |
ఉపర్యధశ్చ యే లోకా భూమేర్మిత్రాత్మజాసతే || 26 || 259

- తేషాం సంస్థాం ప్రమాణం చ భూర్లోకస్య చ వర్ణయ |
తిర్యజ్మానుషదేవానాం సరీసృపపతత్త్రిణాం |
వద నః సర్గసంవ్యాహం గార్భస్వేదద్విజోద్భిదాం || 27 || 260
- గుణావతారైర్విశ్వస్య సర్గస్థిత్యవ్యయాశ్రయం |
సృజతః శ్రీనివాసస్య వ్యాచక్ష్వోదారవిక్రమం || 28 || 261
- వర్ణాశ్రమవిభాగాంశ్చ రూపశీలస్వభావతః |
ఋషీణాం జన్మకర్మాది వేదస్య చ వికర్షణం || 29 || 262
- యజ్ఞస్య చ వితానాని యోగస్య చ పథః ప్రభో |
నైష్కర్మ్యస్య చ సాంఖ్యస్య తంత్రం వా భగవత్స్మృతం || 30 || 263
- పాఖండపథవైషమ్యం ప్రతిలోమనివేశనం |
జీవస్య గతయో యాశ్చ యావతీర్గుణకర్మజాః || 31 || 264
- ధర్మార్థకామమోక్షాణాం నిమిత్తాన్యవిరోధతః |
వార్తాయా దండనీతేశ్చ శ్రుతస్య చ విధిం పృథక్ || 32 || 265
- శ్రాద్ధస్య చ విధిం బ్రహ్మన్ పితౄణాం సర్గమేవ చ |
గ్రహనక్షత్రతారాణాం కాలావయవసంస్థితిం || 33 || 266
- దానస్య తపసో వాపి యచ్ఛేష్టాపూర్తయోః ఫలం |
ప్రవాసస్థస్య యో ధర్మో యశ్చ పుంస ఉతాపది || 34 || 267
- యేన వా భగవాంస్తుష్యేద్ధర్మయోనిర్జనార్దనః |
సంప్రసీదతి వా యేషామేతదాఖ్యాహి చానఘ || 35 || 268
- అనువ్రతానాం శిష్యాణాం పుత్రాణాం చ ద్విజోత్తమ |
అనాపృష్టమపి బ్రూయుర్గురవో దీనవత్సలాః || 36 || 269

తత్త్వానాం భగవంస్తేషాం కతిధా ప్రతిసంక్రమః |
తత్రేమం క ఉపాసీరన్ క ఉ స్విదనుశేరతే || 37 || 270

పురుషస్య చ సంస్థానం స్వరూపం వా పరస్య చ |
జ్ఞానం చ నైగమం యత్తద్గురుశిష్యప్రయోజనం || 38 || 271

నిమిత్తాని చ తస్యేహ ప్రోక్తాన్యనఘ సూరిభిః |
స్వతో జ్ఞానం కుతః పుంసాం భక్తిర్వైరాగ్యమేవ వా || 39 || 272

ఏతాన్మే పృచ్ఛతః ప్రశ్నాన్ హరేః కర్మవివిత్సయా |
బ్రూహి మేఽజ్ఞస్య మిత్రత్వాదజయా నష్టచక్షుషః || 40 || 273

సర్వే వేదాశ్చ యజ్ఞాశ్చ తపో దానాని చానఘ |
జీవాభయప్రదానస్య న కుర్వీరన్ కలామపి || 41 || 274

శ్రీశుక ఉవాచ
స ఇత్థమాపృష్టపురాణకల్పః
కురుప్రధానేన మునిప్రధానః |
ప్రవృద్ధహర్షో భగవత్కథాయాం
సంచోదితస్తం ప్రహసన్నివాహ || 42 || 275

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే సప్తమోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే అష్టమోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

సత్యేవనీయో బత పూరువంశో

యల్లోకపాలో భగవత్ప్రధానః ।

బభూవిధేహాజితకీర్తిమాలాం

పదే పదే నూతనయస్యభీక్షం ॥ 1 ॥

276

సోఽహం నృణాం క్షుల్లసుఖాయ దుఃఖం

మహద్ధతానాం విరమాయ తస్య ।

ప్రవర్తయే భాగవతం పురాణం

యదాహ సాక్షాద్భగవాన్ప్రసిభ్యః ॥ 2 ॥

277

ఆసీనముర్వాన్యం భగవంతమాద్యం

సంకర్షణం దేవమకుంతసత్త్వం ।

వివిత్సవస్తత్త్వమతః పరస్య

కుమారముఖ్యా మునయోఽన్వపుచ్ఛన్ ॥ 3 ॥

278

స్వమేవ ధిష్ణ్యం బహు మానయంతం

యం వాసుదేవాభిధమామనంతి ।

ప్రత్యర్థృతాక్షాంబుజకోశమీష -

దుస్మీలయంతం విబుధోదయాయ ॥ 4 ॥

279

స్వర్ధున్యదార్ద్రైః స్వజటాకలాపై -
 రుపస్పృశంతశ్చరణోపధానం |
 పద్మం యదర్చంత్యహిరాజకన్యాః
 సప్రేమ నానాబలిభిర్వరార్థాః || 5 ||

280

ముహుర్గృణంతో వచసానురాగ -
 స్థలత్పదేనాస్య కృతాని తజ్జ్ఞాః |
 కిరీటసాహస్రమణిప్రవేక -
 ప్రద్యోతితోద్ధామఫణాసహస్రం || 6 ||

281

ప్రోక్తం కిలైతద్భగవత్తమేన
 నివృత్తిధర్మాభిరతాయ తేన |
 సనత్కుమారాయ స చాహ పృష్ఠః
 సాంఖ్యాయనాయాంగ ధృతవ్రతాయ || 7 ||

282

సాంఖ్యాయనః పారమహంస్యముఖ్యో
 వివక్షమాణో భగవద్విభూతీః |
 జగాద సోఽస్మద్గురవేఽన్వితాయ
 పరాశరాయాథ బృహస్పతేశ్చ || 8 ||

283

ప్రోవాచ మహ్యం స దయాలురుక్తో
 మునిః పులస్త్యేన పురాణమాద్యం |
 సోఽహం తవైతత్కథయామి వత్స
 శ్రద్ధాలవే నిత్యమనువ్రతాయ || 9 ||

284

ఉదాఘ్రతం విశ్వమిదం తదాఽఽసీద్
 యన్నిద్రయామీలితదృజ్ న్యమీలయత్ |
 అహీంద్రతల్పేఽధిశయాన ఏకః
 కృతక్షణః స్వాత్మరతౌ నిరీహః || 10 ||

285

సోఽంతఃశరీరేఽర్పితభూతసూక్ష్మః

కాలాత్మికాం శక్తిముదీరయాణః |

ఉవాస తస్మిన్ సలిలే పదే స్వే

యథానలో దారుణి రుద్ధవీర్యః || 11 ||

286

చతుర్యుగానాం చ సహస్రమప్పు

స్వపన్ స్వయోదీరితయా స్వశక్త్యా |

కాలాఖ్యయాఽఽసాదితకర్మతంత్రో

లోకానపీతాందదృశే స్వదేహే || 12 ||

287

తస్యార్థసూక్ష్మాభినివిష్టదృష్టే -

రంతర్గతోఽర్థో రజసా తనీయాన్ |

గుణేన కాలానుగతేన విద్ధః

సూప్యంస్తదాభిద్యత నాభిదేశాత్ || 13 ||

288

స పద్మకోశః సహసోదతిష్ఠత్

కాలేన కర్మప్రతిబోధనేన |

స్వరోచిషా తత్సలిలం విశాలం

విద్యోతయన్నర్క ఇవాత్మయోనిః || 14 ||

289

తల్లోకపద్మం స ఉ ఏవ విష్ణుః

ప్రావీవిశత్సర్వగుణావభాసం |

తస్మిన్ స్వయం వేదమయో విధాతా

స్వయంభువం యం స్మ వదంతి సోఽభూత్ || 15 ||

290

తస్యాం స చాంభోరుహకర్ణికాయా -

మవస్థితో లోకమపశ్యమానః |

పరిక్రమన్ వ్యోమ్ని వివృత్తనేత్ర -

శ్చత్వారి లేభేఽనుదిశం ముఖాని || 16 ||

291

తస్మాద్యుగాంతశ్వసనావఘూర్ణ -
 జలోర్మిచక్రాత్సలిలాద్విరూఢం |
 ఉపాశ్రితః కంజము లోకతత్త్వం
 నాత్మానమద్ధావిదదాదిదేవః || 17 ||

292

క ఏష యోఽసావహమబ్జపృష్ఠ
 ఏతత్కుతో వాబ్జమనన్యదప్సు |
 అస్తి హ్యధస్తాదిహ కించనైత -
 దధిష్ఠితం యత్ర సతా ను భావ్యం || 18 ||

293

స ఇత్థముద్వీక్ష్య తదబ్జనాల -
 నాడీభిరంతర్జలమావివేశ |
 నార్వాగ్గతస్తత్థరనాలనాల -
 నాభిం విచిన్వంస్తదవిందతాజః || 19 ||

294

తమస్యపారే విదురాత్మసర్గం
 విచిన్వతోఽభూత్సుమహంస్త్రిణేమిః |
 యో దేహభాజాం భయమీరయాణః
 పరిక్షిణోత్యాయురజస్య హేతిః || 20 ||

295

తతో నివృత్తోఽప్రతిలబ్ధకామః
 స్వధిష్ఠ్యమాసాద్య పునః స దేవః |
 శనైర్జితశ్వాసనివృత్తచిత్తో
 న్యషీదదారూఢసమాధియోగః || 21 ||

296

కాలేన సోఽజః పురుషాయుషాభి -
 ప్రవృత్తయోగేన విరూఢబోధః |
 స్వయం తదంతర్హృదయేఽవభాత -
 మపశ్యతాపశ్యత యన్న పూర్వం || 22 ||

297

మృణాలగౌరాయతశేషభోగ -

పర్యంక ఏకం పురుషం శయానం |

ఫణాతపత్రాయుతమూర్ధరత్న -

ద్యుభిర్హతధ్వాంతయుగాంతతోయే || 23 ||

298

ప్రేక్షాం క్షిపంతం హరితోపలాద్రేః

సంధ్యాభ్రనీవేరురురుక్మమూర్ధ్నః |

రత్నోదధారౌషధిసౌమనస్య -

వనస్రజో వేణుభుజాంఘ్రిపాంఘ్రేః || 24 ||

299

ఆయామతో విస్తరతః స్వమాన -

దేహేన లోకత్రయసంగ్రహేణ |

విచిత్రదివ్యాభరణాంశుకానాం

కృతశ్రియాపాశ్రితవేషదేహం || 25 ||

300

పుంసాం స్వకామాయ వివిక్తమార్గై -

రభ్యర్చితాం కామదుఘాంఘ్రిపద్మం |

ప్రదర్శయంతం కృపయా నఖేందు -

మయూఖభిన్నాంగులిచారుపత్రం || 26 ||

301

ముఖేన లోకార్తిహరస్మితేన

పరిస్ఫురత్కుండలమండితేన |

శోణాయితేనాధరబింబభాసా

ప్రత్యర్థయంతం సునసేన సుభ్రావ || 27 ||

302

కదంబకింజల్కపిశంగవాససా

స్వలంకృతం మేఖలయా నితంబే |

హరేణ చానంతధనేన వత్స

శ్రీవత్సవక్షఃస్థలవల్లభేన || 28 ||

303

పరార్థ్యకేయూరమణిప్రవేక -
 పర్యస్తదోర్దండసహస్రశాఖం ।
 అవ్యక్తమూలం భువనాంఘ్రివేంద్ర -
 మహీంద్రభోగైరధివీతవల్గం ॥ 29 ॥

304

చరాచరౌకో భగవన్మహీధ్ర -
 మహీంద్రబంధుం సలిలోపగూఢం ।
 కిరీటసాహస్రహిరణ్యశృంగ -
 మావిర్భవత్కొస్తుభరత్నగర్భం ॥ 30 ॥

305

నివీతమామ్నాయమధువ్రతశ్చియా
 స్వకీర్తిమయ్యా వనమాలయా హరిం ।
 సూర్యేందువాయ్వగ్న్యగమం త్రిధామభిః
 పరిక్రమత్ప్రాధనికైర్దురాసదం ॥ 31 ॥

306

తర్వ్యేవ తన్నాభిసరఃసరోజ -
 మాత్మానమంభః శ్వసనం వియచ్ఛ ।
 దదర్శ దేవో జగతో విధాతా
 నాతః పరం లోకవిసర్గదృష్టిః ॥ 32 ॥

307

స కర్మబీజం రజసోపరక్తః
 ప్రజాః సిన్ధుక్షన్నియదేవ దృష్ట్వా ।
 అస్తాద్విసర్గాభిముఖస్తమీడ్య -
 మవ్యక్తవర్తన్యభివేశితాత్మా ॥ 33 ॥

308

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
 తృతీయస్కంధే అష్టమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే నవమోఽధ్యాయః ॥

బ్రహ్మోవాచ

జ్ఞాతోఽసి మేఽద్య సుచిరాన్నను దేహభాజాం

న జ్ఞాయతే భగవతో గతిరిత్యవద్యం ।

నాన్యత్త్వదస్తి భగవన్నపి తన్న శుద్ధం

మాయాగుణవ్యతికరాద్యదురుర్విభాసి ॥ 1 ॥

309

రూపం యదేతదవబోధరసోదయేన

శశ్వన్నివృత్తతమసః సదనుగ్రహాయ ।

ఆదౌ గృహీతమవతారశతైకబీజం

యన్నాభిపద్మభవనాదహమావిరాసం ॥ 2 ॥

310

నాతః పరం పరమ యద్భవతః స్వరూప -

మానందమాత్రమవికల్పమవిద్ధవర్చః ।

పశ్యామి విశ్వసృజమేకమవిశ్వమాత్మన్

భూతేంద్రియాత్మకమదస్త ఉపాశ్రితోఽస్మి ॥ 3 ॥

311

తద్వా ఇదం భువనమంగల మంగలాయ

ధ్యానే స్మ నో దర్శితం త ఉపాసకానాం ।

తస్మై నమో భగవతేఽనువిధేమ తుభ్యం

యోఽనాదృతో నరకభాగ్భిరసత్ప్రసంగైః ॥ 4 ॥

312

యే తు త్వదీయచరణాంబుజకోశగంధం

జిప్నుంతి కర్ణవివరైః శ్రుతివాతనీతం |

భక్త్యా గృహీతచరణః పరయా చ తేషాం

నాపైషి నాథ హృదయాంబురుహాత్స్వపుంసాం || 5 ||

313

తావద్భయం ద్రవిణగేహసుహృన్నిమిత్తం

శోకః స్పృహ పరిభవో విపులశ్చ లోభః |

తావన్మమేత్యసదవగ్రహ ఆర్తిమూలం

యావన్న తేఽంఘ్రిమభయం ప్రవృణీత లోకః || 6 ||

314

దైవేన తే హతధియో భవతః ప్రసంగా -

త్సర్వాశుభోపశమనాద్విముఖేంద్రియా యే |

కుర్వంతి కామసుఖలేశలవాయ దీనా

లోభాభిభూతమనసోఽకుశలాని శశ్వత్ || 7 ||

315

క్షుత్తృప్తిధాతుభిరిమా ముహురర్ద్యమానాః

శీతోష్ణవాతవర్షైరితరేతరాచ్చ |

కామాగ్నినాచ్యుత రుషా చ సుదుర్భరేణ

సంపశ్యతో మన ఉరుక్రమ సీదతే మే || 8 ||

316

యావత్పృథక్త్వమిదమాత్మన ఇంద్రియార్థ -

మాయాబలం భగవతో జన ఈశ పశ్యేత్ |

తావన్న సంస్మతిరసౌ ప్రతిసంక్రమేత

వ్యర్థాపి దుఃఖనివహం వహతీ క్రియార్థా || 9 ||

317

అహ్వోపృతార్థకరణా నిశి నిఃశయానా

నానామనోరథధియా క్షణభగ్నునిద్రాః |

దైవాహతార్థరచనా ఋషయోఽపి దేవ

యుష్మత్ప్రసంగవిముఖా ఇహ సంసరంతి || 10 ||

318

త్వం భావయోగపరిభావితహృత్సరోజ

ఆస్మి శ్రుతేక్షితపథో నను నాథ పుంసాం |

యద్యద్ధియా త ఉరుగాయ విభావయంతి

తత్తద్వపుః ప్రణయసే సదనుగ్రహాయ || 11 ||

319

నాతిప్రసీదతి తథోపచితోపచారై -

రారాధితః సురగణైర్హృది బద్ధకామైః |

యత్సర్వభూతదయయాసదలభ్యయైకో

నానాజనేష్వవహితః సుహృదంతరాత్మా || 12 ||

320

పుంసామతో వివిధకర్మభిరధ్వరాద్యై -

ర్థానేన చోగ్రతపసా వ్రతచర్యయా చ |

ఆరాధనం భగవతస్తవ సత్క్రియార్థో

ధర్మోఽర్పితః కర్త్తించిద్ధియతే న యత్ర || 13 ||

321

శశ్వత్స్వరూపమహాసైవ నిపీతభేద -

మోహాయ బోధధిషణాయ నమః పరస్మై |

విశ్వోద్భవస్థితిలయేషు నిమిత్తలీలా -

రాసాయ తే నమ ఇదం చక్రమేశ్వరాయ || 14 ||

322

యస్యావతారగుణకర్మవిడంబనాని

నామాని యేఽసువిగమే వివశా గృణంతి |

తే నైకజన్మశమలం సహసైవ హిత్వా

సంయాంత్యపావృతమృతం తమజం ప్రపద్యే || 15 ||

323

యో వా అహం చ గిరిశశ్చ విభుః స్వయం చ

స్థిత్యుద్భవప్రలయహేతవ ఆత్మమూలం |

భిత్త్వా త్రిపాద్వవృధ ఏక ఉరుప్రరోహ -

స్తస్మై నమో భగవతే భువనద్రుమాయ || 16 ||

324

లోకో వికర్మనిరతః కుశలే ప్రమత్తః

కర్మణ్యాయం త్వదుదితే భవదర్శనే స్వే |

యస్తావదస్య బలవానిహ జీవితాశాం

సద్యశ్చినత్త్యనిమిషాయ నమోఽస్తు తస్మై || 17 ||

325

యస్మాద్భిభేమ్యహమపి ద్విపరార్థధిష్ఠ్య -

మధ్యాసితః సకలలోకనమస్కృతం యత్ |

తేపే తపో బహుసవోఽవరురుత్సమాన -

స్తస్మై నమో భగవతేఽధిమఖాయ తుభ్యం || 18 ||

326

తిర్యజ్మనుష్యవిబుధాదిషు జీవయోని -

ష్వాత్మేచ్ఛయాఽఽత్మకృతసేతుపరీప్సయా యః |

రేమే నిరస్తరతిరప్యవరుద్ధదేహ -

స్తస్మై నమో భగవతే పురుషోత్తమాయ || 19 ||

327

యోఽవిద్యయానుపహతోఽపి దశార్థవృత్త్యా

నిద్రామువాహ జరరీకృతలోకయాత్రః |

అంతర్జలేఽహికశిపుస్పర్శానుకూలాం

భీమోర్మిమాలిని జనస్య సుఖం వివృణ్వన్ || 20 ||

328

యన్నాభిపద్యభవనాదహమాసమీడ్య

లోకత్రయోపకరణో యదనుగ్రహేణ |

తస్మై నమస్త ఉదరస్థభవాయ యోగ -

నిద్రావసానవికసన్నులినేక్షణాయ || 21 ||

329

సోఽయం సమస్తజగతాం సుహృదేక ఆత్మా

సత్త్వేన యన్మృడయతే భగవాన్ భగేన |

తేనైవ మే దృశమనుస్పృశతాద్యథాహం

ప్రక్ష్యామి పూర్వవదిదం ప్రణతప్రియోఽసౌ || 22 ||

330

ఏష ప్రపన్నవరదో రమయాఽఽత్యశక్త్యా

యద్యత్కరిష్యతి గృహీతగుణావతారః |

తస్మిన్ స్వవిక్రమమిదం సృజతోఽపి చేతో

యుంజీత కర్మశమలం చ యథా విజహ్యం || 23 ||

331

నాభిప్రదాదిహ సతోఽంభసి యస్య పుంసో

విజ్ఞానశక్తిరహమాసమనంతశక్తేః |

రూపం విచిత్రమిదమస్య వివృణ్వతో మే

మా రీరిషీష్ట నిగమస్య గిరాం విసర్గః || 24 ||

332

సోఽసావదభ్రకరుణో భగవాన్ వివృద్ధ -

ప్రేమస్మితేన నయనాంబురుహం విజృంభన్ |

ఉత్థాయ విశ్వవిజయాయ చ నో విషాదం

మాధ్వా్య గిరాపనయతాత్పురుషః పురాణః || 25 ||

333

మైత్రేయ ఉవాచ

స్వసంభవం నిశామ్యైవం తపోవిద్యాసమాధిభిః |

యావన్మనోవచః స్తుత్వా విరరామ స భిన్నవత్ || 26 ||

334

అథాభిప్రేతమన్వీక్ష్య బ్రహ్మణో మధుసూదనః |

విషణ్ణచేతసం తేన కల్పవృత్తికరాంభసా || 27 ||

335

లోకసంస్థానవిజ్ఞాన ఆత్మనః పరిభిద్యతః |

తమాహాగాధయా వాచా కశ్మలం శమయన్నివ || 28 ||

336

శ్రీభగవానువాచ

మా వేదగర్భ గాస్తంద్రీం సర్గ ఉద్యమమావహా |

తన్మయాఽఽపాదితం హ్యగ్రే యన్మాం ప్రార్థయతే భవాన్ || 29 ||

337

- భూయస్త్యం తప ఆతిష్ఠ విద్యాం చైవ మదాశ్రయాం ।
తాభ్యామంతర్హృది బ్రహ్మన్ లోకాంద్రక్ష్యస్యపావృతాన్ ॥ 30 ॥ 338
- తత ఆత్మని లోకే చ భక్తియుక్తః సమాహితః ।
ద్రష్టాసి మాం తతం బ్రహ్మాన్మయి లోకాంస్త్యమాత్మనః ॥ 31 ॥ 339
- యదా తు సర్వభూతేషు దారుష్వగ్నిమివ స్థితం ।
ప్రతిచక్షీత మాం లోకో జహ్యత్తర్హ్వేవ కశృలం ॥ 32 ॥ 340
- యదా రహితమాత్మానం భూతేంద్రియగుణాశయైః ।
స్వరూపేణ మయోపేతం పశ్యన్ స్వారాజ్యమృచ్ఛతి ॥ 33 ॥ 341
- నానాకర్మవితానేన ప్రజా బహ్వీః సిన్ధుక్షతః ।
నాత్మావసీదత్యస్మిన్తే వర్షీయాన్మదనుగ్రహః ॥ 34 ॥ 342
- ఋషిమాద్యం న బధ్నాతి పాపీయాంస్త్యాం రజోగుణః ।
యన్మనో మయి నిర్బద్ధం ప్రజాః సంసృజతోఽపి తే ॥ 35 ॥ 343
- జ్ఞాతోఽహం భవతా త్వద్య దుర్విజ్ఞేయోఽపి దేహినాం ।
యన్మాం త్వం మన్యసేఽయుక్తం భూతేంద్రియగుణాత్మభిః ॥ 36 ॥ 344
- తుభ్యం మద్విచికిత్సాయామాత్మా మే దర్శితోఽబహిః ।
నాలేన సలిలే మూలం పుష్కరస్య విచిన్వతః ॥ 37 ॥ 345
- యచ్ఛకర్థాంగ మతోస్త్రం మత్కథాభ్యుదయాంకితం ।
యద్వా తపసి తే నిష్ఠా స ఏష మదనుగ్రహః ॥ 38 ॥ 346
- ప్రీతోఽహమస్తు భద్రం తే లోకానాం విజయేచ్ఛయా ।
యదస్తాషీర్గుణమయం నిర్గుణం మానువర్ణయన్ ॥ 39 ॥ 347
- య ఏతేన పుమాన్నిత్యం స్తుత్వా స్తోత్రేణ మాం భజేత్ ।
తస్యాశు సంప్రసీదేయం సర్వకామవరేశ్వరః ॥ 40 ॥ 348

పూర్తేన తపసా యజ్ఞైర్ధాన్యైర్వ్యోగసమాధినా |

రాధ్ధం నిశ్రేయసం పుంసాం మత్ప్రీతిస్తత్త్వవిన్మతం || 41 ||

349

అహమాత్మాఽఽత్మనాం ధాతః ప్రేష్ఠః సన్ ప్రేయసామపి |

అతో మయి రతిం కుర్యాద్దేహాదిర్యత్కృతే ప్రియః || 42 ||

350

సర్వవేదమయేనేదమాత్మనాఽఽత్మాఽఽత్మయోనినా |

ప్రజాః సృజ యథాపూర్వం యాశ్చ మయ్యనుశేరతే || 43 ||

351

మైత్రేయ ఉవాచ

తస్మా ఏవం జగత్సృష్టే ప్రధానపురుషేశ్వరః |

వ్యజ్యేదం స్వేన రూపేణ కంజనాభస్తిరోదధే || 44 ||

352

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే నవమోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే దశమోఽధ్యాయః ॥

విదుర ఉవాచ

అంతర్హితే భగవతి బ్రహ్మ లోకపితామహః ।

ప్రజాః ససర్జ కతిధా దైహికీర్మానసీర్విభుః ॥ 1 ॥

353

యే చ మే భగవన్ పృష్టాస్త్యయ్యర్థా బహువిత్తమ ।

తాన్ వదస్వానుపూర్వ్యేణ ఛింధి నః సర్వసంశయాన్ ॥ 2 ॥

354

సూత ఉవాచ

ఏవం సంచోదితస్తేన క్షత్తా కౌషారవో మునిః ।

ప్రీతః ప్రత్యాహ తాన్ ప్రశ్నాన్ హృదిస్థానథ భార్గవ ॥ 3 ॥

355

మైత్రేయ ఉవాచ

విరించోఽపి తథా చక్రే దివ్యం వర్షశతం తపః ।

ఆత్మన్యాత్మానమావేశ్య యదాహ భగవానజః ॥ 4 ॥

356

తద్విలోక్యాబ్జసంభూతో వాయునా యదధిష్ఠితః ।

పద్మమంభశ్చ తత్కాలకృతవీర్యేణ కంపితం ॥ 5 ॥

357

తపసా హ్యేథమానేన విద్యయా చాత్మసంస్థయా ।

వివృద్ధవిజ్ఞానబలో న్యపాద్ వాయుం సహంభసా ॥ 6 ॥

358

- తద్విలోక్య వియద్వాప్యపి పుష్కరం యదధిష్ఠితం |
అనేన లోకాన్ ప్రాగ్లీనాన్ కల్పితాస్మిత్యచింతయత్ || 7 || 359
- పద్మకోశం తదాఽఽవిశ్య భగవత్కర్మచోదితః |
ఏకం వ్యభాంక్షీదురుధా త్రిధా భావ్యం ద్విసప్తధా || 8 || 360
- ఏతావాంజీవలోకస్య సంస్థాభేదః సమాహృతః |
ధర్మస్య హ్యనిమిత్తస్య విపాకః పరమేష్ఠ్యసౌ || 9 || 361
- విదుర ఉవాచ
యదాత్థ బహురూపస్య హరేరద్భుతకర్మణః |
కాలాఖ్యం లక్షణం బ్రహ్మన్ యథా వర్ణయ నః ప్రభో || 10 || 362
- మైత్రేయ ఉవాచ
గుణవ్యతికరాకారో నిర్విశేషోఽప్రతిష్ఠితః |
పురుషస్తదుపాదానమాత్మానం లీలయాస్సజత్ || 11 || 363
- విశ్వం వై బ్రహ్మతన్మాత్రం సంస్థితం విష్ణుమాయయా |
ఈశ్వరేణ పరిచ్ఛిన్నం కాలేనావ్యక్తమూర్తినా || 12 || 364
- యథేదానీం తథాగ్రే చ పశ్చాదప్యేతదీదృశం |
సర్గో నవవిధస్తస్య ప్రాకృతో వైకృతస్తు యః || 13 || 365
- కాలద్రవ్యగుణైరస్య త్రివిధః ప్రతిసంక్రమః |
ఆద్యస్తు మహతః సర్గో గుణవైషమ్యమాత్మనః || 14 || 366
- ద్వితీయస్త్వహమో యత్ర ద్రవ్యజ్ఞానక్రియోదయః |
భూతసర్గస్తృతీయస్తు తన్మాతో ద్రవ్యశక్తిమాన్ || 15 || 367
- చతుర్థ ఐంద్రియః సర్గో యస్తు జ్ఞానక్రియాత్మకః |
వైకారికో దేవసర్గః పంచమో యన్మయం మనః || 16 || 368

- షష్ఠస్తు తమసః సర్గో యస్త్యబుద్ధికృతః ప్రభో |
షడిమే ప్రాకృతాః సర్గా వైకృతానపి మే శృణు || 17 || 369
- రజోభాజో భగవతో లీలేయం హరిమేధసః |
సప్తమో ముఖ్యసర్గస్తు షడ్విధస్తస్థుషాం చ యః || 18 || 370
- వనస్పత్యోషధిలతాత్వక్సారా వీరుధో ద్రుమాః |
ఉత్స్రోతసస్తమఃప్రాయా అంతఃస్పర్శా విశేషిణః || 19 || 371
- తిరశ్చామష్టమః సర్గః సోఽష్టావింశద్విధో మతః |
అవిదో భూరితమసో పూణజ్ఞా హృద్యవేదినః || 20 || 372
- గౌరజో మహిషః కృష్ణః సూకరో గవయో రురుః |
ద్విశఫాః పశవశ్చేమే అవిరుష్టృశ్చ సత్తమ || 21 || 373
- ఖరోఽశ్వోఽశ్వతరో గౌరః శరభశ్చమరీ తథా |
ఏతే చైకశఫాః క్షత్తః శృణు పంచనఖాన్ పశూన్ || 22 || 374
- శ్వా సృగాలో వృకో వ్యాఘ్రో మార్జారః శశశల్లకౌ |
సింహః కపిర్గజః కూర్మో గోధా చ మకరాదయః || 23 || 375
- కంకగృధ్రవటశ్శేనభాసభల్లూకబర్హిణః |
హంససారసచక్రాహ్వకాకోలూకాదయః ఖగాః || 24 || 376
- అర్వాక్స్రోతస్తు నవమః క్షత్తరేకవిధో నృణాం |
రజోఽధికాః కర్మపరా దుఃఖే చ సుఖమానినః || 25 || 377
- వైకృతాస్తయ ఏవైతే దేవసర్గశ్చ సత్తమ |
వైకారికస్తు యః ప్రోక్తః కౌమారస్తూభయాత్మకః || 26 || 378
- దేవసర్గశ్చాష్టవిధో విబుధాః పితరోఽసురాః |
గంధర్వాప్సరసః సిద్ధా యక్షరక్షాంసి చారణాః || 27 || 379

భూతప్రేతపిశాచాశ్చ విద్యాధ్రాః కిన్నరాదయః |

దశైతే విదురాఖ్యాతాః సర్గాస్తే విశ్వసృక్కుతాః || 28 ||

380

అతః పరం ప్రవక్ష్యామి వంశాన్మన్వంతరాణి చ |

ఏవం రజఃఘృతః స్రష్టా కల్పాదిష్వాత్మభూర్హరిః |

సృజత్యమోఘసంకల్ప ఆత్మైవాత్మానమాత్మనా || 29 ||

381

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే దశమోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

చరమః సద్విశేషాణామనేకోఽసంయుతః సదా ।

పరమాణుః స విజ్ఞేయో నృణామైక్యభ్రమో యతః ॥ 1 ॥

382

సత ఏవ పదార్థస్య స్వరూపావస్థితస్య యత్ ।

కైవల్యం పరమమహానవిశేషో నిరంతరః ॥ 2 ॥

383

ఏవం కాలోఽప్యనుమితః సౌక్ష్మ్యే స్థాల్యే చ సత్తమ ।

సంస్థానభుక్త్యా భగవానవ్యక్తో వ్యక్తభుగ్విభుః ॥ 3 ॥

384

స కాలః పరమాణుర్వై యో భుంక్తే పరమాణుతాం ।

సతోఽవిశేషభుగ్యస్తు స కాలః పరమో మహాన్ ॥ 4 ॥

385

అణుర్ద్వై పరమాణూ స్యాత్త్రసరేణుస్తయః స్మృతః ।

జాలార్కరశ్శ్యవగతః ఖమేవానుపతన్నగాత్ ॥ 5 ॥

386

త్రసరేణుత్రికం భుంక్తే యః కాలః స త్రుటిః స్మృతః ।

శతభాగస్తు వేధః స్యాత్తైస్త్రిభిస్తు లవః స్మృతః ॥ 6 ॥

387

నిమేషస్థిలవో జ్ఞేయ ఆత్మాతస్తే త్రయః క్షణః ।

క్షణాన్ పంచ విదుః కాష్ఠాం లఘు తా దశ పంచ చ ॥ 7 ॥

388

- లఘూని వై సమామ్నాతా దశ పంచ చ నాడికా |
తే ద్వే ముహూర్తః ప్రహరః షడ్యామః సప్త వా నృణాం || 8 || 389
- ద్వాదశార్థపలోన్మానం చతుర్భిశ్చతురంగులైః |
స్వర్ణమాషైః కృతచ్ఛిద్రం యావత్ప్రస్థజలప్లుతం || 9 || 390
- యామాశ్చత్వారశ్చత్వారో మర్త్యానామహనీ ఉభే |
పక్షః పంచదశాహాని శుక్లః కృష్ణశ్చ మానద || 10 || 391
- తయోః సముచ్చయో మాసః పితౄణాం తదహర్నిశం |
ద్వౌ తావృతః షడయనం దక్షిణం చోత్తరం దివి || 11 || 392
- అయనే చాహనీ ప్రాహుర్వత్సరో ద్వాదశ స్మృతః |
సంవత్సరశతం నృణాం పరమాయుర్నిరూపితం || 12 || 393
- గ్రహర్క్షతారాచక్రస్థః పరమాణ్వాదినా జగత్ |
సంవత్సరావసానేన పర్యేత్యనిమిషో విభుః || 13 || 394
- సంవత్సరః పరివత్సర ఇడావత్సర ఏవ చ |
అనువత్సరో వత్సరశ్చ విదురైవం ప్రభాష్యతే || 14 || 395
- యః సృజ్యశక్తిమురుధోఽఛ్ఛ్వసయన్ స్వశక్త్యా
పుంసోఽభ్రమాయ దివి ధావతి భూతభేదః |
కాలాఖ్యాయా గుణమయం క్రతుభిర్వితన్వం -
స్తస్మై బలిం హరత వత్సరపంచకాయ || 15 || 396
- విదుర ఉవాచ
పితృదేవమనుష్యాణామాయుః పరమిదం స్మృతం |
పరేషాం గతిమాచక్ష్య యే స్యుః కల్పాద్ బహిర్విదః || 16 || 397

- భగవాన్ వేద కాలస్య గతిం భగవతో నను |
విశ్వం విచక్షతే ధీరా యోగరాధ్ధేన చక్షుషా || 17 || 398
- మైత్రేయ ఉవాచ
కృతం త్రేతా ద్వాపరం చ కలిశ్చేతి చతుర్యుగం |
దివ్యైర్ద్వాదశభిర్వర్షైః సావధానం నిరూపితం || 18 || 399
- చత్వారి త్రీణి ద్వే చైకం కృతాదిషు యథాక్రమం |
సంఖ్యాతాని సహస్రాణి ద్విగుణాని శతాని చ || 19 || 400
- సంధ్యాంశయోరంతరేణ యః కాలః శతసంఖ్యయోః |
తమేవాహుర్యుగం తజ్ఞా యత్ర ధర్మో విధీయతే || 20 || 401
- ధర్మశ్చతుష్పాన్మనుజాన్ కృతే సమనువర్తతే |
స ఏవాన్యేష్వధర్మేణ వ్యేతి పాదేన వర్ధతా || 21 || 402
- త్రిలోక్యా యుగసాహస్రం బహిరాబ్రహ్మణో దినం |
తావత్తేవ నిశా తాత యన్నిమీలతి విశ్వస్యక్ || 22 || 403
- నిశావసాన ఆరభ్యో లోకకల్పోఽనువర్తతే |
యావద్దినం భగవతో మనూన్ భుంజంశ్చతుర్దశ || 23 || 404
- స్వం స్వం కాలం మనుర్భుంక్తే సాధికాం హ్యేకసప్తతిం |
మన్వంతరేషు మనవస్తద్వంశ్యా ఋషయః సురాః |
భవంతి చైవ యుగపత్సరేశాశ్చాను యే చ తాన్ || 24 || 405
- ఏష దైనందినః సర్గో బ్రాహ్మస్త్రిలోక్యవర్తనః |
తిర్యఙ్మృపితృదేవానాం సంభవో యత్ర కర్మభిః || 25 || 406
- మన్వంతరేషు భగవాన్ బిభ్రత్సత్త్వం స్వమూర్తిభిః |
మన్వాదిభిరిదం విశ్వమవత్యుదితపౌరుషః || 26 || 407

- తమోమాత్రాముపాదాయ ప్రతిసంరుద్ధవిక్రమః |
కాలేనానుగతాశేష ఆస్తే తూష్ణీం దినాత్యయే || 27 || 408
- తమేవాన్వపిధీయంతే లోకా భూరాదయస్తయః |
నిశాయామనువృత్తాయాం నిర్ముక్తశశిభాస్కరం || 28 || 409
- త్రిలోక్యాం దహ్యామానాయాం శక్త్యా సంకర్షణాగ్నినా |
యాంత్యూష్మణా మహర్లోకాజ్జనం భృగ్వాదయోఽర్దితాః || 29 || 410
- తావత్త్రిభువనం సద్యః కల్పంతైధితసింధవః |
ప్లావయంతుశ్శత్రుటాటోపచండవాతేరితోర్మయః || 30 || 411
- అంతః స తస్మిన్ సలిల ఆస్తేఽనంతాసనో హరిః |
యోగనిద్రానిమీలాక్షః స్థూయమానో జనాలయైః || 31 || 412
- ఏవంవిధైరహోరాత్రైః కాలగత్యోపలక్షితైః |
అపక్షితమివాస్యాపి పరమాయుర్వయః శతం || 32 || 413
- యదర్థమాయుషస్తస్య పరార్థమభిధీయతే |
పూర్వః పరార్థోఽపక్రాంతో హ్యపరోఽద్య ప్రవర్తతే || 33 || 414
- పూర్వస్యాదౌ పరార్థస్య బ్రాహ్మో నామ మహానభూత్ |
కల్పో యత్రాభవద్భ్రహ్మ శబ్దబ్రహ్మేతి యం విదుః || 34 || 415
- తస్యైవ చాంతే కల్పోఽభూద్ యం పాద్యమభిచక్షతే |
యద్ధరేర్నాభిసరస ఆసీల్లోకసరోరుహం || 35 || 416
- అయం తు కథితః కల్పో ద్వితీయస్యాపి భారత |
వారాహ ఇతి విఖ్యాతో యత్రాసీత్సూకరో హరిః || 36 || 417
- కాలోఽయం ద్విపరార్థాభ్యో నిమేష ఉపచర్యతే |
అవ్యాకృతస్యానంతస్య అనాదేర్జగదాత్మనః || 37 || 418

కాలోఽయం పరమాణ్వాదిర్ద్విపరార్థాంత ఈశ్వరః |
నైవేశితుం ప్రభుర్భూమ్న ఈశ్వరో ధామమానినాం || 38 || 419

వికారైః సహితో యుక్తైర్విశేషాదిభిరావృతః |
ఆండకోశో బహిరయం పంచాశత్కోటివిస్తృతః || 39 || 420

దశోత్తరాధికైర్యత్ర ప్రవిష్టః పరమాణువత్ |
లక్ష్మతేఽంతర్గతాశ్చాన్యే కోటిశో హ్యండరాశయః || 40 || 421

తదాహురక్షరం బ్రహ్మ సర్వకారణకారణం |
విష్ణోర్ధామ పరం సాక్షాత్పురుషస్య మహాత్మనః || 41 || 422

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే ఏకాదశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇతి తే వర్ణితః క్షత్తః కాలాఖ్యః పరమాత్మనః ।

మహిమా వేదగర్భోఽథ యథాస్రాక్షీన్నిబోధ మే ॥ 1 ॥

423

ససర్జాగ్రేఽంధతామిస్తమథ తామిస్తమాదికృత్ ।

మహామోహం చ మోహం చ తమశ్చాజ్ఞానవృత్తయః ॥ 2 ॥

424

దృష్ట్వా పాపీయసీం సృష్టిం నాత్మానం బహ్వామన్యత ।

భగవద్ధ్యానపూతేన మనసాన్యాం తతోఽసృజత్ ॥ 3 ॥

425

సనకం చ సనందం చ సనాతనమథాత్మభూః ।

సనత్కుమారం చ మునీన్నిష్క్రియానూర్ధ్వరేతసః ॥ 4 ॥

426

తాన్ బభాషే స్వభూః పుత్రాన్ ప్రజాః సృజత పుత్రకాః ।

తన్నైచ్చన్మోక్షధర్మాణో వాసుదేవపరాయణాః ॥ 5 ॥

427

సోఽవధ్యాతః సుతైరేవం ప్రత్యాఖ్యాతానుశాసనైః ।

క్రోధం దుర్విషహం జాతం నియంతుముపచక్రమే ॥ 6 ॥

428

ధియా నిగృహ్యమాణోఽపి భ్రువోర్మధ్యాత్ప్రజాపతేః ।

సద్యోఽజాయత తన్మన్యుః కుమారో నీలలోహితః ॥ 7 ॥

429

- స వై రురోద దేవానాం పూర్వజో భగవాన్ భవః |
నామాని కురు మే ధాతః స్థానాని చ జగద్గురో || 8 || 430
- ఇతి తస్య వచః పాదోఽభగవాన్ పరిపాలయన్ |
అభ్యధాద్ భద్రయా వాచా మా రోదీస్తత్కరోమి తే || 9 || 431
- యదరోదీః సురశ్రేష్ఠ సోద్వేగ ఇవ బాలకః |
తతస్తావమభిధాస్యంతి నామ్నా రుద్ర ఇతి ప్రజాః || 10 || 432
- హృదింద్రియాణ్యసుర్వ్యోమ వాయురగ్నిర్జలం మహీ |
సూర్యశ్చంద్రస్తపశ్చైవ స్థానాన్యగ్రే కృతాని మే || 11 || 433
- మన్యుర్మనుర్మహినసో మహాంభవ ఋతధ్వజః |
ఉగ్రరేతా భవః కాలో వామదేవో ధృతవ్రతః || 12 || 434
- ధీర్వృత్తిరుశనోమా చ నియుత్సర్పిరిలాంబికా |
ఇరావతీ సుధా దీక్షా రుద్రాణ్యో రుద్ర తే స్త్రియః || 13 || 435
- గృహాణైతాని నామాని స్థానాని చ సయోషణః |
ఏభిః సృజ ప్రజా బహ్వీః ప్రజానామసి యత్ప్రతిః || 14 || 436
- ఇత్యాదిష్టః స గురుణా భగవాన్నీలలోహితః |
సత్త్వాకృతిస్వభావేన ససర్వాత్మసమాః ప్రజాః || 15 || 437
- రుద్రాణాం రుద్రసృష్టానాం సమంతాద్ గ్రసతాం జగత్ |
నిశామ్యాసంఖ్యశో యూథాన్ ప్రజాపతిరశంకత || 16 || 438
- అలం ప్రజాభిః సృష్టాభిరీదృశీభిః సురోత్తమ |
మయా సహ దహంతీభిర్దిశశ్చక్షుర్భిరుల్బణైః || 17 || 439
- తప ఆతిష్ఠ భద్రం తే సర్వభూతసుఖావహం |
తపసైవ యథాపూర్వం ప్రప్తా విశ్వమిదం భవాన్ || 18 || 440

- తపసైవ పరం జ్యోతిర్భగవంతమధోక్షజం ।
సర్వభూతగుహావాసమంజసా విందతే పుమాన్ ॥ 19 ॥ 441
- మైత్రేయ ఉవాచ
ఏవమాత్మభువాఽదిష్టః పరిక్రమ్య గిరాం పతిం ।
బాఢమిత్యముమామంత్ర్య వివేశ తపసే వనం ॥ 20 ॥ 442
- అథాభిధ్యాయతః సర్గం దశ పుత్రాః ప్రజజ్ఞిరే ।
భగవచ్ఛక్తియుక్తస్య లోకసంతానహేతవః ॥ 21 ॥ 443
- మరీచిరత్ర్యంగిరసౌ పులస్త్యః పులహః క్రతుః ।
భృగుర్వసిష్ఠో దక్షశ్చ దశమస్తత్ర నారదః ॥ 22 ॥ 444
- ఉత్సంగాన్నారదో జజ్ఞే దక్షోఽంగుష్ఠాత్స్వయంభువః ।
ప్రాణాద్వసిష్ఠః సంజాతో భృగుస్త్వచి కరాత్కృతుః ॥ 23 ॥ 445
- పులహో నాభితో జజ్ఞే పులస్త్యః కర్ణయోరృషిః ।
అంగిరా ముఖితోఽక్షోఽత్రిర్మరీచిర్మనసోఽభవత్ ॥ 24 ॥ 446
- ధర్మః స్తనాద్దక్షిణతో యత్ర నారాయణః స్వయం ।
అధర్మః పృష్ఠతో యస్మాన్మృత్యుర్లోకభయంకరః ॥ 25 ॥ 447
- హృది కామో భ్రువః క్రోధో లోభశ్చాధరదచ్ఛదాత్ ।
ఆస్యాద్వాక్సింధవో మేఢాన్నిర్మతిః పాయోరఘాశ్రయః ॥ 26 ॥ 448
- ఛాయాయాః కర్ణమో జజ్ఞే దేవహూత్యాః పతిః ప్రభుః ।
మనసో దేహతశ్చేదం జజ్ఞే విశ్వకృతో జగత్ ॥ 27 ॥ 449
- వాచం దుహితరం తన్వీం స్వయంభూర్హరతీం మనః ।
అకామాం చకమే క్షత్తః సకామ ఇతి నః శ్రుతం ॥ 28 ॥ 450

- తమధర్మే కృతమతిం విలోక్య పితరం సుతాః |
మరీచిముఖ్యా మునయో విశ్రంభాత్ప్రత్యబోధయన్ || 29 || 451
- నైతత్పూర్వైః కృతం త్వద్యే న కరిష్యంతి చాపరే |
యత్త్వం దుహితరం గచ్ఛేరనిగృహ్యంగజం ప్రభుః || 30 || 452
- తేజీయసామపి హ్యేతన్న సుశ్లోక్యం జగద్గురో |
యద్వృత్తమనుతిష్ఠన్ వై లోకః క్షేమాయ కల్పతే || 31 || 453
- తస్మై నమో భగవతే య ఇదం స్వేన రోచిషా |
ఆత్మన్థం వ్యంజయామాస స ధర్మం పాతుమర్హతి || 32 || 454
- స ఇత్థం గృణతః పుత్రాన్ పురో దృష్ట్వా ప్రజాపతీన్ |
ప్రజాపతిపతిస్తన్వం తత్యాజ వ్రీడితస్తదా |
తాం దిశో జగృహుర్హోరాం నీహరం యద్విదుస్తమః || 33 || 455
- కదాచిద్ ధ్యాయతః స్రష్టుర్వేదా ఆసంశ్చతుర్ముఖాత్ |
కథం స్రక్ష్యామ్యహం లోకాన్ సమవేతాన్ యథా పురా || 34 || 456
- చాతుర్హోత్రం కర్మతంత్రముపవేదనయైః సహ |
ధర్మస్య పాదాశ్చత్వారస్తథైవాశ్రమవృత్తయః || 35 || 457
- విదుర ఉవాచ
స వై విశ్వసృజామీశో వేదాదీన్ ముఖతోఽసృజత్ |
యద్ యద్ యేనాసృజద్ దేవస్తన్మే బ్రూహి తపోధన || 36 || 458
- మైత్రేయ ఉవాచ
ఋగ్యజుః సామాధర్వాఖ్యాన్ వేదాన్ పూర్వాదిభిర్ముఖైః |
శస్త్రమిజ్యాం స్తుతిస్తోమం ప్రాయశ్చిత్తం వ్యధాత్కృమాత్ || 37 || 459

- ఆయుర్వేదం ధనుర్వేదం గాంధర్వం వేదమాత్మనః |
స్థాపత్యం చాస్సృజద్ వేదం క్రమాత్పూర్వాదిభిర్ముఖైః || 38 || 460
- ఇతిహాసపురాణాని పంచమం వేదమీశ్వరః |
సర్వేభ్య ఏవ వక్త్రేభ్యః సస్సృజే సర్వదర్శనః || 39 || 461
- షోడశ్యుక్తో పూర్వవక్తాత్పురీష్యగ్నిష్టుతావథ |
ఆప్తోర్యామాతిరాత్రౌ చ వాజపేయం సగోసవం || 40 || 462
- విద్యా దానం తపః సత్యం ధర్మస్యేతి పదాని చ |
ఆశ్రమాంశ్చ యథాసంఖ్యమస్సృజత్సహ వృత్తిభిః || 41 || 463
- సావిత్రం ప్రాజాపత్యం చ బ్రాహ్మం చాథ బృహత్తథా |
వార్తాసంచయశాలీనశిలోఽభ ఇతి వై గృహే || 42 || 464
- వైఖానసా వాలఖిల్యౌదుంబరాః ఫేనపా వనే |
న్యాసే కుటీచకః పూర్వం బహ్వోదో హంసనిష్క్రియా || 43 || 465
- ఆన్వీక్షికీ త్రయీ వార్తా దండనీతిస్తథైవ చ |
ఏవం వ్యాహృతయశ్చాసన్ ప్రణవో హ్యస్య దహ్రతః || 44 || 466
- తస్యోష్ణిగాసీల్లోమభ్యో గాయత్రీ చ త్వచో విభోః |
త్రిష్టుమ్మాంసాత్సుతోఽనుష్టుజ్జగత్యస్థ్నః ప్రజాపతేః || 45 || 467
- మజ్జాయాః పంక్తిరుత్పన్నా బృహతీ ప్రాణతోఽభవత్ |
స్పర్శస్తస్యాభవజ్జీవః స్వరో దేహ ఉదాహృతః || 46 || 468
- ఊష్మాణమింద్రియాణ్యాహురంతఃస్థా బలమాత్మనః |
స్వరాః సప్త విహరేణ భవంతి స్మ ప్రజాపతేః || 47 || 469
- శబ్దబ్రహ్మాత్మనస్తస్య వ్యక్తావ్యక్తాత్మనః పరః |
బ్రహ్మవభాతి వితతో నానాశక్త్యపబృంహితః || 48 || 470

- తతోఽపరాముపాదాయ స సర్గాయ మనో దధే |
ఋషీణాం భూరివీర్యాణామపి సర్గమవిస్తృతం || 49 || 471
- జ్ఞాత్వా తద్ధృదయే భూయశ్చింతయామాస కౌరవ |
అహో అద్భుతమేతన్నే వ్యాపృతస్యాపి నిత్యదా || 50 || 472
- న హ్యేథంతే ప్రజా నూనం దైవమత్ర విఘాతకం |
ఏవం యుక్తకృతస్తస్య దైవం చావేక్షతస్తదా || 51 || 473
- కస్య రూపమభూద్ ద్వేధా యత్కాయమభిచక్షతే |
తాభ్యాం రూపవిభాగాభ్యాం మిథునం సమపద్యత || 52 || 474
- యస్తు తత్ర పుమాన్ సోఽభూన్మనుః స్వాయంభువః స్వరాట్ |
స్త్రీ యాఽఽసీచ్ఛతరూపాఽఽఖ్యా మహిష్యస్య మహాత్మనః || 53 || 475
- తదా మిథునధర్మేణ ప్రజా హ్యేథాంబభూవిరే |
స చాపి శతరూపాయాం పంచాపత్యాన్యజీజనత్ || 54 || 476
- ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌ తిస్రః కన్యాశ్చ భారత |
ఆకూతిర్దేవహూతిశ్చ ప్రసూతిరితి సత్తమ || 55 || 477
- ఆకూతిం రుచయే ప్రాదాత్కర్దమాయ తు మధ్యమాం |
దక్షాయాదాత్ప్రసూతిం చ యత ఆపూరితం జగత్ || 56 || 478

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే ద్వాదశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

నిశమ్య వాచం వదతో మునేః పుణ్యతమాం నృప |

భూయః పప్రచ్ఛ కౌరవ్యో వాసుదేవకథాదృతః || 1 ||

479

విదుర ఉవాచ

స వై స్వామ్యంభువః సమ్రాట్ ప్రియః పుత్రః స్వయంభువః |

ప్రతిలభ్య ప్రియాం పత్నీం కిం చకార తతో మునే || 2 ||

480

చరితం తస్య రాజర్షేరాదిరాజస్య సత్తమ |

బ్రూహి మే శ్రద్ధధానాయ విష్వక్సేనాశ్రయో హ్యసౌ || 3 ||

481

శ్రుతస్య పుంసాం సుచిరశ్రమస్య

నన్వంజసా సూరిభిరీడితోఽర్థః |

యత్తద్గుణానుశ్రవణం ముకుంద -

పాదారవిందం హృదయేషు యేషాం || 4 ||

482

శ్రీశుక ఉవాచ

ఇతి బ్రువాణం విదురం వినీతం

సహస్రశీర్ష శ్చరణోపధానం |

ప్రహృష్టరోమా భగవత్కథాయాం

ప్రణీయమానో మునిరభ్యచష్ట || 5 ||

483

మైత్రేయ ఉవాచ

యదా స్వభార్యయా సాకం జాతః స్వాయంభువో మనుః |

ప్రాంజలిః ప్రణతశ్చేదం వేదగర్భమభాషత || 6 ||

484

త్వమేకః సర్వభూతానాం జన్మకృద్ వృత్తిదః పితా |

అథాపి నః ప్రజానాం తే శుశ్రూషా కేన వా భవేత్ || 7 ||

485

తద్విధేహి నమస్తుభ్యం కర్మస్వీడ్యాత్మశక్తిషు |

యత్కృత్వేహ యశో విష్వగముత్ర చ భవేద్గతిః || 8 ||

486

బ్రహ్మోవాచ

ప్రీతస్తుభ్యమహం తాత స్వస్తి స్తాద్వాం క్షితీశ్వర |

యన్నిర్వ్యలీకేన హృదా శాధి మేత్యాత్మనార్పితం || 9 ||

487

ఏతావత్యాత్మజైర్విర కార్యా హ్యపచిత్తిర్గురౌ |

శక్త్యాప్రమత్తైర్గృహ్యేత సాదరం గతమత్సరైః || 10 ||

488

స త్వమస్యామపత్యాని సదృశాన్యాత్మనో గుణైః |

ఉత్పాద్య శాస ధర్మేణ గాం యజ్ఞైః పురుషం యజ || 11 ||

489

పరం శుశ్రూషణం మహ్యం స్యాత్ప్రజారక్షయా నృప |

భగవాంస్తే ప్రజాభర్తుర్హృషీకేశోఽనుతుష్యతి || 12 ||

490

యేషాం న తుష్టో భగవాన్ యజ్ఞలింగో జనార్దనః |

తేషాం శ్రమో హ్యపార్థాయ యదాత్మా నాదృతః స్వయం || 13 ||

491

మనురువాచ

ఆదేశేఽహం భగవతో వర్తేయామీవసూదన |

స్థానం త్విహానుజానీహి ప్రజానాం మమ చ ప్రభో || 14 ||

492

- యదోకః సర్వసత్త్వానాం మహీ మగ్నా మహాంభసి |
అస్యా ఉద్ధరణే యత్నో దేవ దేవ్యా విధీయతాం || 15 || 493
- మైత్రేయ ఉవాచ
పరమేష్ఠీ త్వపాం మధ్యే తథా సన్నామవేక్ష్య గాం |
కథమేనాం సమున్నేష్య ఇతి దధ్యౌ ధియా చిరం || 16 || 494
- సృజతో మే క్షితిర్వార్భిః స్థావ్యమానా రసాం గతా |
అథాత్ర కిమనుష్ఠేయమస్మాభిః సర్గయోజితైః |
యస్యాహం హృదయాదాసం స ఈశో విదధాతు మే || 17 || 495
- ఇత్యభిధ్యాయతో నాసావివరాత్సహసానఘ |
వరాహతోకో నిరగాదంగుష్ఠపరిమాణకః || 18 || 496
- తస్యాభిపశ్యతః ఖస్థః క్షణేన కిల భారత |
గజమాత్రః ప్రవవృధే తదద్భుతమభూన్మహత్ || 19 || 497
- మరీచిప్రముఖైర్విప్రైః కుమారైర్మనునా సహ |
దృష్ట్వా తత్సౌకరం రూపం తర్కయామాస చిత్రధా || 20 || 498
- కిమేతత్సౌకరవ్యాజం సత్త్వం దివ్యమవస్థితం |
అహో బతాశ్చర్యమిదం నాసాయా మే వినిఃసృతం || 21 || 499
- దృష్టోఽంగుష్ఠశిరోమాత్రః క్షణాద్గండశిలాసమః |
అపి స్విద్భృగవానేష యజ్ఞో మే ఖేదయన్మనః || 22 || 500
- ఇతి మీమాంసతస్తస్య బ్రహ్మణః సహ సూనుభిః |
భగవాన్ యజ్ఞపురుషో జగర్థాగేంద్రసన్నిభః || 23 || 501
- బ్రహ్మణం హర్షయామాస హరిస్తాంశ్చ ద్విజోత్తమాన్ |
స్వగర్జితేన కకుభః ప్రతిస్వనయతా విభుః || 24 || 502

నిశమ్య తే ఘర్షరితం స్వభేద -

క్షయిష్ణు మాయామయసూకరస్య |

జనస్తపఃసత్యనివాసినస్తే

త్రిభిః పవిత్రైర్మునయోఽగృణన్ స్మ || 25 ||

503

తేషాం సతాం వేదవితానమూర్తి -

ర్భృహ్వవధార్యాత్మగుణానువాదం |

వినద్య భూయో విబుధోదయాయ

గజేంద్రలీలో జలమావివేశ || 26 ||

504

ఉత్తిష్టవాలః ఖచరః కరోరః

సటా విధున్వన్ ఖరరోమశత్వక్ |

ఋరాహతాభ్రః సితదంష్ట్ర ఈక్షా -

జ్యోతిర్బభాసే భగవాన్మహీధ్రః || 27 ||

505

పూణేన పృథ్వాః పదవీం విజిఘ్రన్

క్రోడాపదేశః స్వయమధ్వరాంగః |

కరాలదంష్ట్రోఽప్యకరాలదృగ్భ్యా -

ముద్వీక్ష్య విప్రాన్ గృణతోఽవిశత్కం || 28 ||

506

స వజ్రకూటాంగనిపాతవేగ -

విశీర్ణకుక్షిః స్తనయన్నదన్వాన్ |

ఉత్సృష్టదీర్ఘోర్మిభుజైరివార్త -

శ్చక్రోశ యజ్ఞేశ్వర పాహి మేతి || 29 ||

507

ఋరైః క్షురప్రైర్దరయంస్తదాఽఽప

ఉత్పారపారం త్రిపరూ రసాయాం |

దదర్శ గాం తత్ర సుషుప్సురగ్రే

యాం జీవధానీం స్వయమభ్యధత్త || 30 ||

508

స్వదంష్ట్రయోద్ధృత్య మహీం నిమగ్నాం

స ఉత్థితః సంరురుచే రసాయాః |

తత్రాపి దైత్యం గదయాఽఽపతంతం

సునాభసందీపితతీవ్రమన్యుః || 31 ||

509

జఘాన రుంధానమసహ్యవిక్రమం

స లీలయేభం మృగరాడివాంభసి |

తద్రక్తపంకాంకితగండతుండో

యథా గజేంద్రో జగతీం విభిందన్ || 32 ||

510

తమాలనీలం సితదంతకోట్యా

క్షౌముత్క్షిపంతం గజలీలయాంగ |

ప్రజ్ఞాయ బద్ధాంజలయోఽనువాకై -

ర్విరించిముఖ్యా ఉపతస్థరీశం || 33 ||

511

ఋషయః ఊచుః

జితం జితం తేఽజిత యజ్ఞభావన

త్రయీం తనుం స్వాం పరిధున్వతే నమః |

యద్రోమగర్తేషు నిలిల్యరధ్వరా -

స్తస్మై నమః కారణసూకరాయ తే || 34 ||

512

రూపం తవైతన్నను దుష్కృతాత్మనాం

దుర్దర్శనం దేవ యదధ్వరాత్మకం |

ఛందాంసి యస్య త్వచి బర్హిరోమ -

స్వాజ్యం దృశి త్వంఘ్రిషు చాతుర్హోత్రం || 35 ||

513

స్తుక్తుండ ఆసీత్సృవ ఈశ నాసయో -

రిణోదరే చమసాః కర్ణరంధ్రే |

ప్రాశిత్రమాస్యే గ్రసనే గ్రహస్తు తే
యచ్ఛర్వణం తే భగవన్నగ్నిహోత్రం || 36 ||

514

దీక్షానుజన్మోపసదః శిరోధరం
త్వం ప్రాయణీయోదయనీయదంష్ట్రః |
జిహ్వ ప్రవర్గ్యస్తవ శీర్షకం క్రతోః
సభ్యావసథ్యం చితయోఽసవో హి తే || 37 ||

515

సోమస్తు రేతః సవనాన్యవస్థితిః
సంస్థావిభేదాస్తవ దేవ ధాతవః |
సత్రాణి సర్వాణి శరీరసంధి -
స్త్యం సర్వయజ్ఞక్రతురిష్టిబంధనః || 38 ||

516

నమో నమస్తేఽఖిలమంత్రదేవతా -
ద్రవ్యాయ సర్వక్రతవే క్రియాత్మనే |
వైరాగ్యభక్త్యాత్మజయానుభావిత -
జ్ఞానాయ విద్యాగురవే నమో నమః || 39 ||

517

దంష్ట్రాగ్రకోట్యా భగవంస్త్యయా ధృతా
విరాజతే భూధర భూః సభూధరా |
యథా వనాన్నిఃసరతో దతా ధృతా
మతంగజేంద్రస్య సపత్రపద్మినీ || 40 ||

518

త్రయీమయం రూపమిదం చ సౌకరం
భూమండలేనాథ దతా ధృతేన తే |
చకాస్తి శృంగోఢఘనేన భూయసా
కులాచలేంద్రస్య యథైవ విభ్రమః || 41 ||

519

సంస్థాపయైనాం జగతాం సతస్థుషాం
లోకాయ పత్నీమసి మాతరం పితా |

విధేమ చాస్మై నమసా సహ త్వయా

యస్యాం స్వతేజోఽగ్నిమివారణావధాః || 42 ||

520

కః శ్రద్ధధీతాన్యతమస్తవ ప్రభో

రసాం గతాయా భువ ఉద్విబర్హణం |

న విస్మయోఽసౌ త్వయి విశ్వవిస్మయే

యో మాయయేదం సస్మజేఽతివిస్మయం || 43 ||

521

విధున్వతా వేదమయం నిజం వపు -

ర్జనస్తపఃసత్యనివాసినో వయం |

సటాశిఖోద్ధూతశివాంబుబిందుభి -

ర్విమృజ్యమానా భృశమీశ పావితాః || 44 ||

522

స వై బత భ్రష్టమతిస్తవైష తే

యః కర్మణాం పారమపారకర్మణః |

యద్యోగమాయాగుణయోగమోహితం

విశ్వం సమస్తం భగవన్ విధేహి శం || 45 ||

523

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇత్యుపస్థీయమానస్తైర్మునిభిర్బ్రహ్మవాదిభిః |

సలిలే స్వఖురాక్రాంత ఉపాధత్తావితావనిం || 46 ||

524

స ఇత్థం భగవానుర్ద్వం విష్వక్సేనః ప్రజాపతిః |

రసాయా లీలయోన్నీతామప్పు న్యస్య యయౌ హరిః || 47 ||

525

య ఏవమేతాం హరిమేధసో హరేః

కథాం సుభద్రాం కథనీయమాయినః |

శృణ్వీత భక్త్యా శ్రవయేత వోశతీం

జనార్దనోఽస్యాశు హృది ప్రసీదతి || 48 ||

526

తస్మిన్ ప్రసన్నే సకలాశిషాం ప్రభౌ

కిం దుర్లభం తాభిరలం లవాత్మభిః |

అనన్యదృష్ట్యా భజతాం గుహాశయః

స్వయం విధత్తే స్వగతిం పరః పరాం || 49 ||

527

కో నామ లోకే పురుషార్థసారవిత్

పురాకథానాం భగవత్కథాసుధాం |

ఆపీయ కర్ణాంజలిభిర్భవాపహా -

మహో విరజ్యేత వినా నరేతరం || 50 ||

528

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే వరాహప్రాదుర్భావానువర్ణనే త్రయోదశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీశుక ఉవాచ

నిశమ్య కౌషారవిణోపవర్ణితాం

హరేః కథాం కారణసూకరాత్మనః ।

పునః స పప్రచ్ఛ తముద్యతాంజలి -

ర్న చాతితృప్తో విదురో ధృతవ్రతః ॥ 1 ॥

529

విదుర ఉవాచ

తేనైవ తు మునిశ్రేష్ఠ హరిణా యజ్ఞమూర్తినా ।

ఆదిదైత్యో హిరణ్యాక్షో హత ఇత్యనుశుశ్రుమ ॥ 2 ॥

530

తస్య చోద్ధరతః క్షోణీం స్వదంష్ట్రాగ్రేణ లీలయా ।

దైత్యరాజస్య చ బ్రహ్మన్ కస్మాద్ధేతోరభూన్మృధః ॥ 3 ॥

531

మైత్రేయ ఉవాచ

సాధు వీర త్వయా పృష్టమవతారకథాం హరేః ।

యత్త్వం పృచ్ఛసి మర్త్యానాం మృత్యుపాశవిశాతనీం ॥ 4 ॥

532

యయోత్తానపదః పుత్రో మునినా గీతయార్భకః ।

మృత్యోః కృత్వైవ మూర్ధ్న్యంఘ్రిమారురోహ హరేః పదం ॥ 5 ॥

533

అథాత్రాపీతిహాసోఽయం శ్రుతో మే వర్ణితః పురా ।

బ్రహ్మణా దేవదేవేన దేవానామనుపృచ్ఛతాం ॥ 6 ॥

534

- దితిర్దాక్షాయణీ క్షత్తర్మారీచం కశ్యపం పతిం |
అపత్యకామా చకమే సంధ్యాయాం హృచ్చయార్దితా || 7 || 535
- ఇష్టాగ్నిజిహ్వం పయసా పురుషం యజుషాం పతిం |
నిష్టాచత్యర్క ఆసీనమగ్న్యగారే సమాహితం || 8 || 536
- దితిరువాచ
ఏష మాం త్వత్కృతే విద్వన్ కామ ఆత్తశరాసనః |
దునోతి దీనాం విక్రమ్య రంభామివ మతంగజః || 9 || 537
- తద్భవాందహ్యమానాయాం సపత్నీనాం సమృద్ధిభిః |
ప్రజావతీనాం భద్రం తే మయ్యాయుంక్తామనుగ్రహం || 10 || 538
- భర్తర్యాప్తోరుమానానాం లోకానావిశతే యశః |
పతిర్భవద్విధో యాసాం ప్రజయా నను జాయతే || 11 || 539
- పురా పితా నో భగవాందక్షో దుహితృవత్సలః |
కం వృణోత వరం వత్సా ఇత్యపృచ్ఛత నః పృథక్ || 12 || 540
- స విదిత్వాఽఽత్మజానాం నో భావం సంతానభావనః |
త్రయోదశాదదాత్తాసాం యాస్తే శీలమనువ్రతాః || 13 || 541
- అథ మే కురు కల్యాణ కామం కంజవిలోచన |
ఆర్తోపసర్పణం భూమన్నమోఘం హి మహీయసి || 14 || 542
- ఇతి తాం వీర మారీచః కృపణాం బహుభాషిణీం |
ప్రత్యాహానునయన్ వాచా ప్రవృద్ధానంగకశ్మలాం || 15 || 543
- ఏష తేఽహం విధాస్యామి ప్రియం భీరు యదిచ్ఛసి |
తస్యాః కామం న కః కుర్యాత్సిద్ధిస్తైవర్గికి యతః || 16 || 544

- సర్వాశ్రమానుపాదాయ స్వాశ్రమేణ కలత్రవాన్ |
వ్యసనార్ణవమత్యేతి జలయానైర్యథార్ణవం || 17 || 545
- యామాహురాత్మనో హ్యర్థం శ్రేయస్కామస్య మానిని |
యస్యాం స్వధురమధ్యస్య పుమాంశ్చరతి విజ్వరః || 18 || 546
- యామాశ్రిత్యేంద్రియారాతీందుర్జయానితరాశ్రమైః |
వయం జయేమ హేలాభిర్దస్యాందుర్గపతిర్యథా || 19 || 547
- న వయం ప్రభవంతాం త్వామనుకర్తుం గృహేశ్వరి |
అప్యాయుషా వా కార్తస్వేన యే చాన్యే గుణగృధ్నవః || 20 || 548
- అథాపి కామమేతం తే ప్రజాత్యై కరవాణ్యలం |
యథా మాం నాతివోచంతి ముహూర్తం ప్రతిపాలయ || 21 || 549
- ఏషా ఘోరతమా వేలా ఘోరాణాం ఘోరదర్శనా |
చరంతి యస్యాం భూతాని భూతేశానుచరాణి హ || 22 || 550
- ఏతస్యాం సాధ్వీ సంధ్యాయాం భగవాన్ భూతభావనః |
పరీతో భూతపర్షద్భిర్వృషేణాటతి భూతరాట్ || 23 || 551
- శ్మశానచక్రానిలధూలిధూమ్రు -
వికీర్ణవిద్యోతజటాకలాపః |
భస్మావగుంతామలరుక్మదేహో
దేవస్త్రిభిః పశ్యతి దేవరస్తే || 24 || 552
- న యస్య లోకే స్వజనః పరో వా
నాత్యాదృతో నోత కశ్చిద్విగర్హ్యః |
వయం వ్రతైర్యచ్ఛరణాపవిధ్ధా -
మాశాస్మహేఽజాం బత భుక్తభోగాం || 25 || 553

యస్యానవద్యాచరితం మనీషిణో

గృణంత్యవిద్యాపటలం బిభిత్సవః |

నిరస్తసామ్యాతిశయోఽపి యత్స్వయం

పిశాచచర్యామచరద్గతిః సతాం || 26 ||

554

హసంతి యస్యాచరితం హి దుర్భగాః

స్వాత్మన్ రతస్యావిదుషః సమీహితం |

యైర్వస్త్రమాల్యాభరణానులేపనైః

శ్వభోజనం స్వాత్మతయోపలాలితం || 27 ||

555

బ్రహ్మాదయో యత్కృతసేతుపాలా

యత్కారణం విశ్వమిదం చ మాయా |

ఆజ్ఞాకరీ తస్య పిశాచచర్యా

అహో విభూమ్నశ్చరితం విడంబనం || 28 ||

556

మైత్రేయ ఉవాచ

సైవం సంవిదితే భర్తా మన్మథోన్మథితేంద్రియా |

జగ్రాహ వాసో బ్రహ్మర్షేర్వృషలీవ గతత్రపా || 29 ||

557

స విదిత్వాథ భార్యాస్తం నిర్బంధం వికర్మణి |

నత్వా దిష్టాయ రహసి తయాథోపవివేశ హ || 30 ||

558

అథోపస్పృశ్య సలిలం ప్రాణానాయమ్య వాగ్యతః |

ధ్యాయంజజాప విరజం బ్రహ్మ జ్యోతిః సనాతనం || 31 ||

559

దితిస్తు వ్రీడితా తేన కర్మావద్యేన భారత |

ఉపసంగమ్య విప్రర్షిమధోముఖ్యభ్యభాషత || 32 ||

560

దితిరువాచ

మా మే గర్భమిమం బ్రహ్మన్ భూతానామృషభో వధీత్ |
రుద్రః పతిర్హి భూతానాం యస్యాకరవమంహసం || 33 ||

561

నమో రుద్రాయ మహతే దేవాయోగ్రాయ మీధుషే |
శివాయ న్యస్తదండాయ ధృతదండాయ మన్యవే || 34 ||

562

స నః ప్రసీదతాం భామో భగవానుర్వసుగ్రహః |
వ్యాధస్యాప్యనుకంప్యానాం స్త్రీణాం దేవః సతీపతిః || 35 ||

563

మైత్రేయ ఉవాచ

స్వసర్గస్యాశిషం లోక్యామాశాసానాం ప్రవేపతీం |
నివృత్తసంధ్యానియమో భార్యామాహ ప్రజాపతిః || 36 ||

564

కశ్యప ఉవాచ

అప్రాయత్యాదాత్మనస్తే దోషాన్మోహూర్తికాదుత |
మన్నిదేశాతిచారేణ దేవానాం చాతిహేలనాత్ || 37 ||

565

భవిష్యతస్తవాభద్రావభద్రే జాఠరాధమౌ |
లోకాన్ సపాలాన్స్త్రీంశ్చండి ముహురాక్రందయిష్యతః || 38 ||

566

ప్రాణినాం హన్యమానానాం దీనానామకృతాగసాం |
స్త్రీణాం నిగృహ్యమాణానాం కోపితేషు మహాత్మసు || 39 ||

567

తదా విశ్వేశ్వరః క్రుద్ధో భగవాన్ లోకభావనః |
హనిష్యత్యవతీర్యాసౌ యథాద్రీన్ శతపర్వధృక్ || 40 ||

568

దితిరువాచ

వధం భగవతా సాక్షాత్సనాభోదారబాహునా |
ఆశాసే పుత్రయోర్మహ్యం మా క్రుద్ధాద్భ్రాహ్మణాద్విభో || 41 ||

569

న బ్రహ్మదండదగ్ధస్య న భూతభయదస్య చ |
నారకాశ్చానుగృహ్ణంతి యాం యాం యోనిమసౌ గతః || 42 || 570

కశ్యప ఉవాచ
కృతశోకానుతాపేన సద్యః ప్రత్యవమర్శనాత్ |
భగవత్పురుమానాచ్చ భవే మయ్యపి చాదరాత్ || 43 || 571

పుత్రస్యైవ తు పుత్రాణాం భవితైకః సతాం మతః |
గాస్యంతి యద్యశః శుద్ధం భగవద్యశసా సమం || 44 || 572

యోగైర్హేమేవ దుర్వర్ణం భావయిష్యంతి సాధవః |
నిర్వైరాదిభిరాత్మానం యచ్ఛీలమనువర్తితుం || 45 || 573

యత్ప్రసాదాదిదం విశ్వం ప్రసీదతి యదాత్మకం |
స స్వదృగ్భగవాన్ యస్య తోష్యతేఽనన్యయా దృశా || 46 || 574

స వై మహాభాగవతో మహాత్మా
మహానుభావో మహతాం మహిష్ఠః |
ప్రవృద్ధభక్త్యా హ్యనుభావితాశయే
నివేశ్య వైకుంఠమిమం విహస్యతి || 47 || 575

అలంపటః శీలధరో గుణాకరో
హృష్టః పరర్థ్యా వ్యధితో దుఃఖితేషు |
అభూతశత్రుర్జగతః శోకహర్తా
నైదాఘికం తాపమివోడురాజః || 48 || 576

అంతర్బహిశ్చామలమబ్జనేత్రం
స్వపూరుషేచ్ఛానుగృహీతరూపం |
పౌత్రస్తవ శ్రీలలనాలలామం
ద్రష్టా స్ఫురత్కుండలమండితాననం || 49 || 577

మైత్రేయ ఉవాచ

శ్రుత్వా భాగవతం పౌత్రమమోదత దితిర్భృశం ।

పుత్రయోశ్చ వధం కృష్ణాద్విదిత్వాఽఽసీన్మహామనాః ॥ 50 ॥

578

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే దితికశ్యపసంవాదే చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే పంచదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

ప్రాజాపత్యం తు తత్తేజః పరతేజోహనం దితిః |

దధార వర్షాణి శతం శంకమానా సురార్దనాత్ || 1 ||

579

లోకే తేన హతాలోకే లోకపాలా హతౌజసః |

న్యవేదయన్ విశ్వసృజే ధ్వాంతవ్యతికరం దిశాం || 2 ||

580

దేవా ఊచుః

తమ ఏతద్విభో వేత్థ సంవిగ్నా యద్వయం భృశం |

న హ్యవ్యక్తం భగవతః కాలేనాస్పృష్టవర్తనః || 3 ||

581

దేవదేవ జగద్ధాతర్లోకనాథశిఖామణే |

పరేషామపరేషాం త్వం భూతానామసి భావవిత్ || 4 ||

582

నమో విజ్ఞానవీర్యాయ మాయయేదముపేయుషే |

గృహీతగుణభేదాయ నమస్తేఽవ్యక్తయోనయే || 5 ||

583

యే త్వానన్యేన భావేన భావయంత్యాత్మభావనం |

ఆత్మని ప్రోతభువనం పరం సదసదాత్మకం || 6 ||

584

తేషాం సుపక్వయోగానాం జితశ్వాసేంద్రియాత్మనాం |

లబ్ధయుష్మత్ప్రసాదానాం న కుతశ్చిత్పరాభవః || 7 ||

585

- యస్య వాచా ప్రజాః సర్వా గావస్తంత్యేవ యంత్రితాః |
హరంతి బలిమాయత్తాస్తస్మై ముఖ్యాయ తే నమః || 8 || 586
- స త్వం విధత్స్వ శం భూమంస్తమసా లుప్తకర్మణాం |
అదభ్రదయయా దృష్ట్యా ఆపన్నానర్హసీక్షితుం || 9 || 587
- ఏష దేవ దితేర్గర్భ ఓజః కాశ్యపమర్పితం |
దిశస్తిమిరయన్ సర్వా వర్ధతేఽగ్నిరివైధసి || 10 || 588
- మైత్రేయ ఉవాచ
స ప్రహస్య మహాబాహో భగవాన్ శబ్దగోచరః |
ప్రత్యాచష్టాత్మభూర్దేవాన్ ప్రీణన్ రుచిరయా గిరా || 11 || 589
- బ్రహ్మోవాచ
మానసా మే సుతా యుష్మత్పూర్వజాః సనకాదయః |
చేరుర్విహాయసా లోకాన్ లోకేషు విగతస్పృహః || 12 || 590
- త ఏకదా భగవతో వైకుంఠస్యామలాత్మనః |
యయుర్వైకుంఠనిలయం సర్వలోకనమస్కృతం || 13 || 591
- వసంతి యత్ర పురుషాః సర్వే వైకుంఠమూర్తయః |
యేఽనిమిత్తనిమిత్తేన ధర్మేణారాధయన్ హరిం || 14 || 592
- యత్ర చాద్యః పుమానాస్తే భగవాన్ శబ్దగోచరః |
సత్త్వం విష్ణభ్య విరజం స్వానాం నో మృడయన్ వృషః || 15 || 593
- యత్ర నైశ్చేయసం నామ వనం కామదుఘైర్ద్యుమైః |
సర్వర్తుశ్రీభిర్విభ్రాజత్కైవల్యమివ మూర్తిమత్ || 16 || 594
- వైమానికాః సలలనాశ్చరితాని యత్ర
గాయంతి లోకశమలక్షపణాని భర్తుః |

అంతర్జలేఽనువికసన్మధుమాధవీనాం

గంధేన ఖండితధియోఽప్యనిలం క్షిపంతః || 17 ||

595

పారావతాన్యభృతసారసచక్రవాక -

దాత్యూహహంసశుకతిత్తిరిబర్హిణాం యః |

కోలాహలో విరమతేఽచిరమాత్రముచ్చై -

ర్భృంగాధిపే హరికథామివ గాయమానే || 18 ||

596

మందారకుందకురబోత్పలచంపకార్ణ -

పున్నాగనాగబకులాంబుజపారిజాతాః |

గంధేఽర్చితే తులసికాభరణేన తస్యా

యస్మిన్స్తపః సుమనసో బహు మానయంతి || 19 ||

597

యత్సంకులం హరిపదానతిమాత్రదృష్టై -

ర్వైదూర్యమారకతహేమమయైర్విమానైః |

యేషాం బృహత్కటితటాః స్మితశోభిముఖ్యః

కృష్ణాత్మనాం న రజ ఆదధురుత్స్మయాద్యైః || 20 ||

598

శ్రీ రూపిణీ క్వణయతీ చరణారవిందం

లీలాంబుజేన హరిసద్మని ముక్తదోషా |

సంలక్ష్యతే స్ఫటికకుడ్య ఉపేతహేమ్ని

సమార్జితీవ యదనుగ్రహణేఽన్యయత్నః || 21 ||

599

వాపీషు విద్రుమతటాస్వమలామృతాప్పు

ప్రేష్యాన్వితా నిజవనే తులసీభిరీశం |

అభ్యర్చతీ స్వలకమున్నసమీక్ష్య వక్త్ర -

ముచ్చేషితం భగవతేత్యమతాంగ యచ్ఛ్రీః || 22 ||

600

యన్న వ్రజన్త్యఘభిదో రచనానువాదా -

చ్ఛృణ్వంతి యేఽన్యవిషయాః కుకథా మతిఘ్నిః |

యాస్తు శ్రుతా హతభగైర్పుభిరాత్తసారా -

స్తాంస్తాన్ క్షిపంత్యశరణేషు తమఃసు హంత || 23 ||

601

యేఽభ్యర్థితామపి చ నో నృగతిం ప్రపన్నా

జ్ఞానం చ తత్త్వవిషయం సహధర్మ యత్ర |

నారాధనం భగవతో వితరంత్యముష్య

సమ్మోహితా వితతయా బత మాయయా తే || 24 ||

602

యచ్ఛ వ్రజంత్యనిమిషామృషభానువృత్త్యా

దూరేయమా హ్యుపరి నః స్పృహణీయశీలాః |

భర్తుర్మీధః సుయశసః కథనానురాగ -

వైక్లవ్యబాష్పకలయా పులకీకృతాంగాః || 25 ||

603

తద్విశ్వగుర్వధికృతం భువనైకవంద్యం

దివ్యం విచిత్రవిబుధాగ్ర్యవిమానశోచిః |

ఆపుః పరాం ముదమపూర్వముపేత్య యోగ -

మాయాబలేన మునయస్తదథో వికుంతం || 26 ||

604

తస్మిన్నతీత్య మునయః షడసజ్జమానాః

కక్షాః సమానవయసావథ సప్తమాయాం |

దేవావచక్షత గృహీతగదౌ పరార్థ్య -

కేయూరకుండలకిరీటవిటంకవేషౌ || 27 ||

605

మత్తద్విరేఫవనమాలికయా నివీతౌ

విన్యస్తయాసితచతుష్టయబాహుమధ్యే |

వక్త్రం భ్రువా కుటిలయా స్ఫుటనిర్గమాభ్యాం

రక్తేక్షణేన చ మనాగ్రభసం దధానౌ || 28 ||

606

ద్వార్యేతయోర్నివివిశుర్మిషతోరపృష్ఠ్వా

పూర్వా యథా పురటవజ్రకపాటికా యాః |

సర్వత్ర తేఽవిషమయా మునయః స్వదృష్ట్యా
యే సంచరంత్యవిహతా విగతాభిశంకాః || 29 ||

607

తాన్ వీక్ష్య వాతరశనాంశ్చతురః కుమారాన్
వృద్ధాందశార్థవయసో విదితాత్మతత్త్వాన్ |
వేత్రేణ చాస్థలయతామతదర్శణాంస్తౌ
తేజో విహస్య భగవత్ప్రతికూలశీలౌ || 30 ||

608

తాభ్యాం మిషత్స్వనిమిషేషు నిషిధ్యమానాః
స్వర్ణతమా హ్యపి హరేః ప్రతిహారపాభ్యాం |
ఊచుః సుహృత్తమదిదృక్షితభంగ ఈష -
త్కామానుజేన సహసా త ఉపప్లుతాక్షాః || 31 ||

609

మునయ ఊచుః
కో వామిహైత్య భగవత్ప్రచర్యయోచ్చై -
స్తద్ధర్మిణాం నివసతాం విషమః స్వభావః |
తస్మిన్ ప్రశాంతపురుషే గతవిగ్రహే వాం
కో వాఽఽత్మవత్కుహకయోః పరిశంకనీయః || 32 ||

610

న హ్యంతరం భగవతీహ సమస్తకుక్షా -
వాత్మానమాత్మని నభో నభసీవ ధీరాః |
పశ్యంతి యత్ర యువయోః సురలింగినోః కిం
వృత్పాదితం హ్యుదరభేది భయం యతోఽస్య || 33 ||

611

తద్వామముష్య పరమస్య వికుంఠభర్తుః
కర్తుం ప్రకృష్టమిహ ధీమహి మందధీభ్యాం |
లోకానితో వ్రజతమంతరభావదృష్ట్యా
పాపీయసస్తయ ఇమే రిపవోఽస్య యత్ర || 34 ||

612

తేషామితీరితముభావవధార్య ఘోరం

తం బ్రహ్మదండమనివారణమస్త్రపూగైః |
సద్యో హరేరనుచరావురు బిభ్యతస్తత్
పాదగ్రహావపతతామతికాతరేణ || 35 ||

613

భూయాదఘోని భగవద్భీరకారి దండో

యో నౌ హరేత సురహేలనమప్యశేషం |
మా వోఽనుతాపకలయా భగవత్స్మృతిఘ్నా
మోహో భవేదిహ తు నౌ వ్రజతోరథోఽధః || 36 ||

614

ఏవం తదైవ భగవానరవిందనాభః

స్వానాం విబుధ్య సదతిక్రమమార్యహృద్యః |
తస్మిన్ యయౌ పరమహంసమహామునీనా -
మన్వేషణీయచరణౌ చలయన్ సహశ్రీః || 37 ||

615

తం త్వాగతం ప్రతిహృతౌపయికం స్వపుంభి -

స్తేఽచక్షతాక్షవిషయం స్వసమాధిభాగ్యం |
హంసశ్రియోర్వ్యజనయోః శివవాయులోల -
చ్ఛుభ్రాతపత్రశశికేసరశీకరాంబుం || 38 ||

616

కృత్స్నప్రసాదసుముఖం స్పృహణీయధామ -

స్తేహావలోకకలయా హృది సంస్పృశంతం |
శ్యామే పృథావురసి శోభితయా శ్రియా స్వ -
శ్చుడామణిం సుభగయంతమివాత్మధిష్ణ్యం || 39 ||

617

పీతాంశుకే పృథునితంబిని విస్ఫురంత్యా

కాంచ్యాలిభిర్విరుతయా వనమాలయా చ |
వల్గుప్రకోష్ఠవలయం వినతాసుతాంసే
విన్యస్తహస్తమితరేణ ధునానమజ్జం || 40 ||

618

విద్యుత్క్షిపన్మకరకుండలమండనార్హ -

గండస్థలోన్నసముఖం మణిమత్కిరీటం |

దోర్దండషండవివరే హరతా పరార్థ్య -

హరేణ కంధరగతేన చ కౌస్తుభేన || 41 ||

619

అత్రోపసృష్టమితి చోత్స్మితమిందిరాయాః

స్వానాం ధియా విరచితం బహుసౌష్ఠవాఢ్యం |

మహ్యాం భవస్య భవతాం చ భజంతమంగం

నేముర్నిరీక్ష్య నవితృప్తదృశో ముదా కైః || 42 ||

620

తస్యారవిందనయనస్య పదారవింద -

కింజల్కమిశ్రతులసీమకరందవాయుః |

అంతర్గతః స్వవివరేణ చకార తేషాం

సంక్షోభమక్షరజుషామపి చిత్తతన్వోః || 43 ||

621

తే వా అముష్య వదనాసితపద్మకోశ -

ముద్వీక్ష్య సుందరతరాధరకుందహాసం |

లభ్యాశిషః పునరవేక్ష్య తదీయమంఘ్రి -

ద్వంద్వం నఖారుణమణిశ్రయణం నిదధ్యుః || 44 ||

622

పుంసాం గతిం మృగయతామిహ యోగమార్తై -

ర్థ్యానాస్పదం బహు మతం నయనాభిరామం |

పౌంస్సం వపుర్దర్శయానమనన్యసిద్ధై -

రౌత్పత్తికైః సమగృణన్ యుతమష్టభోగైః || 45 ||

623

కుమారా ఊచుః

యోఽంతర్హితో హృది గతోఽపి దురాత్మనాం త్వం

సోఽద్యైవ నో నయనమూలమనంత రాధః |

యర్హ్యేవ కర్ణవివరేణ గుహం గతో నః

పిత్రానువర్ణితరహా భవదుద్భవేన || 46 ||

624

తం త్వాం విదామ భగవన్ పరమాత్మతత్త్వం

సత్త్వేన సంప్రతి రతిం రచయంతమేషాం |

యత్తేఽనుతాపవిదితైర్ద్వంధభక్తియోగై -

రుద్ధ్రంధయో హృది విదుర్మునయో విరాగాః || 47 ||

625

నాత్యంతికం విగణయంత్యపి తే ప్రసాదం

కింత్వన్యదర్పితభయం భ్రువ ఉన్నయైస్తే |

యేఽంగ త్వదంఘ్రిశరణా భవతః కథాయాః

కీర్తన్యతీర్థయశసః కుశలా రసజ్ఞాః || 48 ||

626

కామం భవః స్వవృజినైర్నిరయేషు నః స్థా -

చ్చేతోఽలివద్యది ను తే పదయో రమేత |

వాచశ్చ నస్తులసివద్యది తేఽంఘ్రిశోభాః

పూర్వేత తే గుణగణైర్యది కర్ణరంధ్రః || 49 ||

627

ప్రాదుశ్చకర్ణ యదిదం పురుహూత రూపం

తేనేశ నిర్వృతిమవాపురలం దృశో నః |

తస్మా ఇదం భగవతే నమ ఇద్విధేమ

యోఽనాత్మనాం దురుదయో భగవాన్ ప్రతీతః || 50 ||

628

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే జయవిజయయోః సనకాదిశాపో నామ పంచదశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః ॥

బ్రహ్మోవాచ

ఇతి తద్ గృణతాం తేషాం మునీనాం యోగధర్మిణాం ।

ప్రతినంద్య జగాదేదం వికుంఠనిలయో విభుః ॥ 1 ॥

629

శ్రీభగవానువాచ

ఏతౌ తౌ పార్షదౌ మహ్యాం జయో విజయ ఏవ చ ।

కదర్భీకృత్య మాం యద్వో బహ్వక్రాతామతిక్రమం ॥ 2 ॥

630

యస్త్యేతయోర్ధృతో దండో భవద్భిర్మామనువ్రతైః ।

స ఏవానుమతోఽస్మాభిర్మునయో దేవహేలనాత్ ॥ 3 ॥

631

తద్వః ప్రసాదయామ్యద్య బ్రహ్మ ధైవం పరం హి మే ।

తద్ధీత్యాత్మకృతం మన్యే యత్స్వపుంభిరసత్కృతాః ॥ 4 ॥

632

యన్నామాని చ గృహ్లాతి లోకో భృత్యే కృతాగసి ।

సోఽసాధువాదస్తత్కీర్తిం హంతి త్వచమివామయః ॥ 5 ॥

633

యస్యామృతామలయశః శ్రవణావగాహః

సద్యః పునాతి జగదాశ్వపచాద్వికుంఠః ।

సోఽహం భవద్భ్య ఉపలబ్ధసుతీర్థకీర్తి -

శ్చింద్యాం స్వబాహుమపి వః ప్రతికూలవృత్తిం ॥ 6 ॥

634

యత్సేవయా చరణపద్మపవిత్రరేణుం
 సద్యఃక్షతాఖిలమలం ప్రతిలబ్ధశీలం |
 న శ్రీర్విరక్తమపి మాం విజహాతి యస్యాః
 ప్రేక్షాలవార్థ ఇతరే నియమాన్ వహంతి || 7 ||

635

నాహం తథాద్మి యజమానహవిర్వితానే
 శోఽప్యేతద్భుతమదన్ హుతభుజ్ముఖేన |
 యద్బ్రాహ్మణస్య ముఖతశ్చరతోఽనుఘాసం
 తుష్టస్య మయ్యవహితైర్నిజకర్మపాక్షైః || 8 ||

636

యేషాం బిభర్ష్యహమఖండవికుంఠయోగ -
 మాయావిభూతిరమలాంఘ్రిరజః కిరీటైః |
 విప్రాంస్తు కో న విషహేత యదర్హణాంభః
 సద్యః పునాతి సహచంద్రలలామలోకాన్ || 9 ||

637

యే మే తనూర్ద్విజవరాందుహతీర్మదీయా
 భూతాన్యలబ్ధశరణాని చ భేదబుద్ధ్యా |
 ద్రక్ష్యంత్యఘక్షతదృశో హ్యహిమన్యవస్తాన్
 గృధ్రా రుషా మమ కుషంత్యధిదండనేతుః || 10 ||

638

యే బ్రాహ్మణాన్మయి ధియా క్షిపతోఽర్చయంత -
 స్తుష్యద్భద్రః స్మితసుధోక్షితపద్మవక్త్రాః |
 వాణ్యానురాగకలయాఽఽత్మజవద్ గృణంతః
 సంబోధయంత్యహమివాహముపాహృతస్తైః || 11 ||

639

తన్నే స్వభర్తురవసాయమలక్షమాణౌ
 యుష్మద్వ్యతిక్రమగతిం ప్రతిపద్య సద్యః |
 భూయో మమాంతికమితాం తదనుగ్రహో మే
 యత్యల్పతామచిరతో భృతయోర్వివాసః || 12 ||

640

బ్రహ్మోవాచ

అథ తస్యోశతీం దేవీమృషికుల్యాం సరస్వతీం |

నాస్వాద్య మన్యుదష్టానాం తేషామాత్మాప్యత్పప్యత || 13 ||

641

సతీం వ్యాదాయ శృణ్వంతో లఘ్విం గుర్వర్థగహ్వరాం |

విగాహ్యగాధగంభీరాం న విదుస్తచ్చిక్రీర్షితం || 14 ||

642

తే యోగమాయయాఽఽరబ్ధపారమేష్ఠ్యమహోదయం |

ప్రోచుః ప్రాంజలయో విప్రాః ప్రహృష్టాః క్షుభితత్వచః || 15 ||

643

ఋషయః ఊచుః

న వయం భగవన్ విదృస్తవ దేవ చిక్రీర్షితం |

కృతో మేఽనుగ్రహశ్చేతి యదధ్యక్షః ప్రభాషసే || 16 ||

644

బ్రహ్మణ్యస్య పరం దైవం బ్రాహ్మణాః కిల తే ప్రభో |

విప్రాణాం దేవదేవానాం భగవానాత్మదైవతం || 17 ||

645

త్వత్తః సనాతనో ధర్మో రక్ష్యతే తనుభిస్తవ |

ధర్మస్య పరమో గుహ్యో నిర్వికారో భవాన్మతః || 18 ||

646

తరంతి హ్యంజసా మృత్యుం నివృత్తా యదనుగ్రహాత్ |

యోగినః స భవాన్ కింస్విదనుగృహ్యేత యత్పరైః || 19 ||

647

యం వై విభూతిరుపయాత్యనువేలమన్యై -

రథార్థిభిః స్వశిరసా ధృతపాదరేణుః |

ధన్యార్పితాంఘ్రితులసీనవదామధామ్నో

లోకం మధువ్రతపతేరివ కామయానా || 20 ||

648

యస్తాం వివిక్తచరితైరనువర్తమానాం

నాత్యాద్రియత్పరమభాగవతప్రసంగః |

స త్వం ద్విజానుపథపుణ్యరజః పునీతః

శ్రీవత్సలక్ష్మ కిమగా భగభాజనస్త్వం || 21 ||

649

ధర్మస్య తే భగవతస్త్రియుగ త్రిభిః స్వైః

పద్భిశ్చరాచరమిదం ద్విజదేవతార్థం |

నూనం భృతం తదభిఘాతి రజస్తమశ్చ

సత్త్వేన నో వరదయా తనువా నిరస్య || 22 ||

650

న త్వం ద్విజోత్తమకులం యదిహాత్మగోపం

గోష్ఠా వృషః స్వర్ణణేన ససూన్యతేన |

తర్హ్యేవ నంక్ష్యతి శివస్తవ దేవ పంథా

లోకోఽగ్రహీష్యదృషభస్య హి తత్ప్రమాణం || 23 ||

651

తత్తేఽనభీష్టమివ సత్త్వనిధేర్విధితోఽస్యః

క్షేమం జనాయ నిజశక్తిభిరుద్ధృతారేః |

నైతావతా త్ర్యధిపతేర్భృత విశ్వభర్తు -

స్తేజః క్షతం త్వవనతస్య స తే వినోదః || 24 ||

652

యం వానయోర్దమమధీశ భవాన్ విధత్తే

వృత్తిం ను వా తదనుమన్మహి నిర్వ్యలీకం |

అస్మాసు వా య ఉచితో ద్రియతాం స దండో

యేఽనాగసౌ వయమయుంక్ష్మహి కిల్బిషేణ || 25 ||

653

శ్రీభగవానువాచ

ఏతౌ సురేతరగతిం ప్రతిపద్య సద్యః

సంరంభసంభృతసమాధ్యనుబద్ధయోగౌ |

భూయః సకాశముపయాస్యత ఆశు యో వః

శాపో మయైవ నిమిత్తస్తదవైత విప్రాః || 26 ||

654

బ్రహ్మోవాచ

అథ తే మునయో దృష్ట్వా నయనానందభాజనం |

వైకుంఠం తదధిష్ఠానం వికుంఠం చ స్వయంప్రభం || 27 ||

655

భగవంతం పరిక్రమ్య ప్రణిపత్యానుమాన్య చ |

ప్రతిజగ్ముః ప్రముదితాః శంసంతో వైష్ణవీం శ్రియం || 28 ||

656

భగవాననుగావాహ యాతం మా భైష్టమస్తు శం |

బ్రహ్మతేజః సమర్థోఽపి హంతుం నేచ్ఛే మతం తు మే || 29 ||

657

ఏతత్పురైవ నిర్దిష్టం రమయా కృద్ధయా యదా |

పురాపవారితా ద్వారి విశంతీ మయ్యుపారతే || 30 ||

658

మయి సంరంభయోగేన నిస్తీర్య బ్రహ్మహేలనం |

ప్రత్యేష్యతం నికాశం మే కాలేనాల్పీయసా పునః || 31 ||

659

ద్వాఃస్థావాదిశ్య భగవాన్ విమానశ్రేణిభూషణం |

సర్వాతిశయయా లక్ష్మ్యా జుష్టం స్వం ధిష్ణ్యమావిశత్ || 32 ||

660

తౌ తు గీర్వాణఋషభౌ దుస్తరాధ్ధరిలోకతః |

హతశ్రియౌ బ్రహ్మశాపాదభూతాం విగతస్మయౌ || 33 ||

661

తదా వికుంఠధిషణాత్తయోర్నిపతమానయోః |

హాహాకారో మహానాసీద్విమానాగ్ర్యేషు పుత్రకాః || 34 ||

662

తావేవ హ్యధునా ప్రాప్తౌ పార్షదప్రవరౌ హరేః |

దితేర్జ్వరనిర్విష్టం కాశ్యపం తేజ ఉల్బణం || 35 ||

663

తయోరసురయోరద్య తేజసా యమయోర్ద్వి వః |

ఆక్షిప్తం తేజ ఏతర్ద్వి భగవాన్స్తద్విధిత్సతి || 36 ||

664

విశ్వస్య యః స్థితిలయోద్భవహేతురాద్యో
 యోగేశ్వరైరపి దురత్యయయోగమాయః |
 క్షేమం విధాస్యతి స నో భగవాన్స్త్యధీశ -
 స్తత్రాస్మదీయవిమృశేన కియానిహార్థః || 37 ||

665

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
 తృతీయస్కంధే షోడశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

నిశమ్యాత్మభువా గీతం కారణం శంకయోజ్ఞితాః |

తతః సర్వే న్యవర్తంత త్రిదివాయ దివౌకసః || 1 ||

666

దితిస్తు భర్తురాదేశాదపత్యపరిశంకినీ |

పూర్ణే వర్షశతే సాధ్వీ పుత్రౌ ప్రసుషువే యమౌ || 2 ||

667

ఉత్పాతా బహవస్తత్ర నిపేతుర్జాయమానయోః |

దివి భువ్యంతరిక్షే చ లోకస్యోరుభయావహాః || 3 ||

668

సహచలా భువశ్చేలుర్దిశః సర్వాః ప్రజజ్వలుః |

సోల్కాశ్చాశనయః పేతుః కేతవశ్చార్తిహేతవః || 4 ||

669

వవౌ వాయుః సుదుఃస్పర్శః ఘాత్కారానీరయన్ముహుః |

ఉన్మూలయన్నగపతీన్వాత్యానీకో రజోధ్వజః || 5 ||

670

ఉద్ధసత్తడిదంభోదఘటయా నష్టభాగణే |

వ్యోమ్ని ప్రవిష్టతమసా న స్మ వ్యాదృశ్యతే పదం || 6 ||

671

చక్రోశ విమనా వార్ధిరుదూర్మిః క్షుభితోదరః |

సోదపానాశ్చ సరితశ్చుక్షుభుః శుష్కపంకజాః || 7 ||

672

ముహుః పరిధయోఽభూవన్ సరాహ్వోః శశిసూర్యయోః |

నిర్ఘాతా రథనిర్ఘాదా వివరేభ్యః ప్రజజ్ఞిరే || 8 ||

673

అంతర్గామేషు ముఖితో వమంత్యో వహ్నిముల్బుణం |

సృగాలోలూకటంకారైః ప్రణేదురశివం శివాః || 9 ||

674

సంగీతవద్రోదనవదున్నమయ్య శిరోధరాం |

వ్యముంచన్ వివిధా వాచో గ్రామసింహస్తతస్తతః || 10 ||

675

ఖరాశ్చ కర్కశైః క్షత్తః ఖురైర్ఘ్నంతో ధరాతలం |

ఖార్కారరభసా మత్తాః పర్యధావన్ వరూధశః || 11 ||

676

రుదంతో రాసభత్రస్తా నీడాదుదపతన్ ఖగాః |

ఘోషేఽరణ్యే చ పశవః శకృన్నూత్రమకుర్వత || 12 ||

677

గావోఽత్రసన్నస్పగ్ధోహస్తోయదాః పూయవర్షిణః |

వ్యరుదందేవలింగాని ద్రుమాః పేతుర్వినానిలం || 13 ||

678

గ్రహాన్ పుణ్యతమానన్యే భగణాంశ్చాపి దీపితాః |

అతిచేరుర్వక్రగత్యా యుయుధుశ్చ పరస్పరం || 14 ||

679

దృష్ట్యాన్యాంశ్చ మహోత్పాతానతత్తత్త్వవిదః ప్రజాః |

బ్రహ్మపుత్రాన్పుతే భీతా మేనిరే విశ్వసంప్లవం || 15 ||

680

తావాదిదైత్యౌ సహసా వ్యజ్యమానాత్మపౌరుషౌ |

వవృధాతేఽశ్మసారేణ కాయేనాద్రిపతీ ఇవ || 16 ||

681

దివిస్పృశౌ హేమకిరీటకోటిభి -

ర్నిరుద్ధకాష్టౌ స్ఫురదంగదాభుజౌ |

గాం కంపయంతౌ చరణైః పదే పదే

కట్యా సుకాంచ్యార్కమతీత్య తస్థతుః || 17 ||

682

ప్రజాపతిర్నామ తయోరకార్దీద్

యః ప్రాక్ స్వదేహాద్యమయోరజాయత |

తం వై హిరణ్యకశిపుం విదుః ప్రజా

యం తం హిరణ్యాక్షమసూత సాగ్రతః || 18 ||

683

చక్రే హిరణ్యకశిపుర్దోర్భ్యాం బ్రహ్మవరేణ చ |

వశే సపాలాన్ లోకాన్స్త్రీనకుతోమృత్యురుద్ధతః || 19 ||

684

హిరణ్యాక్షోఽనుజస్తస్య ప్రియః ప్రీతికృదన్వహం |

గదాపాణిర్ద్దివం యాతో యుయుత్సర్మగయన్ రణం || 20 ||

685

తం వీక్ష్య దుఃసహజవం రణత్కాంచననూపురం |

వైజయంత్యా స్రజా జుష్టమంసన్యస్తమహాగదం || 21 ||

686

మనోవీర్యవరోత్సిక్తమస్పృణ్యమకుతోభయం |

భీతా నిలిల్లిరే దేవాస్తార్క్ష్యత్రస్తా ఇవాహయః || 22 ||

687

స వై తిరోహితాన్ దృష్ట్వా మహసా స్వేన ధైత్యరాట్ |

సేంద్రాందేవగణాన్ క్షీబానపశ్యన్ వ్యనదద్ భృశం || 23 ||

688

తతో నివృత్తః క్రీడిష్యన్ గంభీరం భీమనిస్వనం |

విజగాహే మహాసత్త్వో వార్ధిం మత్త ఇవ ద్విపః || 24 ||

689

తస్మిన్ ప్రవిష్టే వరుణస్య సైనికా

యాదోగణాః సన్నధియః ససాధ్వసాః |

అహన్యమానా అపి తస్య వర్చసా

ప్రధర్షితా దూరతరం ప్రదుద్రువః || 25 ||

690

స వర్షపూగానుదధౌ మహాబల -

శ్చరన్మహోర్మింఛ్వసనేరితాన్ముహుః |

మౌర్వ్యాభిజఘ్నే గదయా విభావరీ -

మాసేదివాంస్తాత పురీం ప్రచేతసః || 26 ||

691

తత్రోపలభ్యాసురలోకపాలకం

యాదోగణానామృషభం ప్రచేతసం |

స్మయన్ ప్రలబ్ధుం ప్రణిపత్య నీచవ -

జ్ఞగాద మే దేహ్యాధిరాజ సంయుగం || 27 ||

692

త్వం లోకపాలోఽధిపతిర్బృహచ్ఛ్రవా

వీర్యాపహో దుర్మదవీరమానినాం |

విజిత్య లోకేఽఖిలదైత్యదానవాన్

యద్రాజసూయేన పురాయజత్ప్రభో || 28 ||

693

స ఏవముత్సిక్తమదేన విద్విషా

దృఢం ప్రలబ్ధో భగవానపాం పతిః |

రోషం సముత్థం శమయన్ స్వయా ధియా

వ్యవోచదంగోపశమం గతా వయం || 29 ||

694

పశ్యామి నాన్యం పురుషాత్పురాతనాద్

యః సంయుగే త్వాం రణమార్గకోవిదం |

ఆరాధయిష్యత్యసురర్షభేహి తం

మనస్వినో యం గృణతే భవాదృశాః || 30 ||

695

తం వీరమారాదభిపద్య విస్మయః

శయిష్యసే వీరశయే శ్వభిర్వృతః |

యస్తద్విధానామసతాం ప్రశాంతయే

రూపాణి ధత్తే సదనుగ్రహేచ్ఛయా || 31 ||

696

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే హిరణ్యాక్షదిగ్విజయే సప్తదశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

తదేవమాకర్ణ్య జలేశభాషితం

మహామనాస్తద్విగణయ్య దుర్మదః ।

హరేర్విదిత్వా గతిమంగ నారదాద్

రసాతలం నిర్వివిశే త్వరాన్వితః ॥ 1 ॥

697

దదర్శ తత్రాభిజితం ధరాధరం

ప్రోన్నీయమానావనిమగ్రదంష్ట్రయా ।

ముష్ణంతమక్ష్ణా స్వరుచోఽరుణశ్రియా

జహాస చాహో వనగోచరో మృగః ॥ 2 ॥

698

ఆహైనమేహ్యజ్ఞ మహీం విముంచ నో

రసౌకసాం విశ్వసృజేయమర్పితా ।

న స్వస్తి యాస్యస్యనయా మమేక్షతః

సురాధమాసాదితసూకరాకృతే ॥ 3 ॥

699

త్వం నః సపత్నైరభవాయ కిం భృతో

యో మాయయా హంత్యసురాన్ పరోక్షజిత్ ।

త్వాం యోగమాయాబలమల్పపౌరుషం

సంస్థాప్య మూఢ ప్రమృజే సుహృచ్చుచః ॥ 4 ॥

700

త్వయి సంస్థితే గదయా శీర్ణశీర్ష -
 ణ్యస్మద్భుజచ్యుతయా యే చ తుభ్యం ।
 బలిం హరంత్యృషయో యే చ దేవాః
 స్వయం సర్వే న భవిష్యంత్యమూలాః ॥ 5 ॥

701

స తుద్యమానోఽరిదురుక్తతోమరై -
 ర్దంష్ట్రాగ్రగాం గాముపలక్ష్వ భీతాం ।
 తోదం మృషన్నిరగాదంబుమధ్యాద్
 గ్రాహహతః సకరేణుర్యథేభః ॥ 6 ॥

702

తం నిఃసరంతం సలిలాదనుద్రుతో
 హిరణ్యకేశో ద్విరదం యథా రుషః ।
 కరాలదంష్ట్రోఽశనినిః స్వనోఽబ్రవీద్
 గతప్రియాం కిం త్వసతాం విగర్హితం ॥ 7 ॥

703

స గాముదస్తాత్సలిలస్య గోచరే
 విన్యస్య తస్యామదధాత్స్వసత్త్వం ।
 అభిష్టుతో విశ్వసృజా ప్రసూనై -
 రాపూర్యమాణో విబుధైః పశ్యతోఽరేః ॥ 8 ॥

704

పరానుషక్తం తపనీయోపకల్పం
 మహాగదం కాంచనచిత్రదంశం ।
 మర్మాణ్యభీక్ష్ణం ప్రతుదంతం దురుక్షైః
 ప్రచండమన్యుః ప్రహసంస్తం బభాషే ॥ 9 ॥

705

శ్రీభగవానువాచ
 సత్యం వయం భో వనగోచరా మృగా
 యుష్మద్విధాన్మృగయే గ్రామసింహాన్ ।

న మృత్యుపాశైః ప్రతిముక్తస్య వీరా

వికత్తనం తవ గృహ్ణాంత్యభద్ర || 10 ||

706

ఏతే వయం న్యాసహరా రసౌకసాం

గతహ్రాయో గదయా ద్రావితాస్తే |

తిష్ఠామహేఽథాపి కథంచిదాజౌ

స్థేయం క్వ యామో బలినోత్పాద్య వైరం || 11 ||

707

త్వం పద్రథానాం కిల యూథపాధిపో

ఘటస్వ నోఽస్వస్తయ ఆశ్వనూహాః |

సంస్థాప్య చాస్మాన్ప్రమృజాశ్రు స్వకానాం

యః స్వాం ప్రతిజ్ఞాం నాతిపిపర్త్యసభ్యః || 12 ||

708

మైత్రేయ ఉవాచ

సోఽధిక్షిప్తో భగవతా ప్రలభ్యశ్చ రుషా భృశం |

ఆజహరోల్బణం క్రోధం క్రీడ్యమానోఽహిరాడివ || 13 ||

709

సృజన్నమర్షితః శ్వాసాన్మన్యప్రచలితేంద్రియః |

ఆసాద్య తరసా దైత్యో గదయాభ్యహనద్ధరిం || 14 ||

710

భగవాంస్తు గదావేగం విసృష్టం రిపుణోరసి |

అవంచయత్తిరశ్చీనో యోగారూఢ ఇవాంతకం || 15 ||

711

పునర్గదాం స్వామాదాయ భ్రామయంతమభీక్షశః |

అభ్యధావద్ధరిః క్రుద్ధః సంరంభాద్దష్టదచ్ఛదం || 16 ||

712

తతశ్చ గదయారాతిం దక్షిణస్యాం భ్రువి ప్రభుః |

ఆజఘ్నే స తు తాం సౌమ్య గదయా కోవిదోఽహనత్ || 17 ||

713

ఏవం గదాభ్యాం గుర్వీభ్యాం హర్యక్షో హరిరేవ చ |

జిగీషయా సుసంరభావన్యోన్యమభిజఘ్నుతుః || 18 ||

714

తయోః స్పృధోస్తిగ్మగదాహతాంగయోః

క్షతాస్తవప్రాణవివృద్ధమన్యోవ్యః |

విచిత్రమార్గాంశ్చరతోర్జిగీషయా

వ్యభాదిలాయామివ శుష్మిణోర్మృధః || 19 ||

715

దైత్యస్య యజ్ఞావయవస్య మాయా -

గృహీతవారాహతనోర్మహాత్మనః |

కౌరవ్య మహ్యం ద్విషతోర్విమర్దనం

దిదృక్షురాగాదృషిభిర్వృతః స్వరాట్ || 20 ||

716

ఆసన్నశౌండిరమపేతసాధ్వసం

కృతప్రతీకారమహార్యవిక్రమం |

విలక్ష్య దైత్యం భగవాన్ సహస్రణీ -

ర్జుగాద నారాయణమాదిసూకరం || 21 ||

717

బ్రహ్మోవాచ

ఏష తే దేవ దేవానామంఘ్రిమూలముపేయుషాం |

విప్రాణాం సౌరభేయీణాం భూతానామప్యనాగసాం || 22 ||

718

ఆగస్కృద్భయకృద్దుష్కృదస్మద్రాద్ధవరోఽసురః |

అన్వేషన్నప్రతిరథో లోకానటతి కంటకః || 23 ||

719

మైనం మాయావినం దృప్తం నిరంకుశమసత్తమం |

ఆక్రీడ బాలవద్దేవ యథాఽశీవిషముత్థితం || 24 ||

720

న యావదేష వర్ధేత స్వాం వేలాం ప్రాప్య దారుణః |

స్వాం దేవ మాయామాస్థాయ తావజ్జహ్యాఘమచ్యుత || 25 ||

721

ఏషా ఘోరతమా సంధ్యా లోకచ్ఛంబట్కరీ ప్రభో |

ఉపసర్పతి సర్వాత్మన్ సురాణాం జయమావహ || 26 ||

722

అధునైషోఽభిజిన్నామ యోగో మౌహూర్తికో హ్యగాత్ |

శివాయ నస్త్యం సుహృదామాశు నిస్తర దుస్తరం || 27 ||

723

దిష్ట్యా త్వాం విహితం మృత్యుమయమాసాదితః స్వయం |

విక్రమ్యైనం మృధే హత్వా లోకానాథేహి శర్మణి || 28 ||

724

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే హిరణ్యాక్షవధేఽష్టాదశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకోనవింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

అవధార్య విరించస్య నిర్వ్యలీకామృతం వచః |

ప్రహస్య ప్రేమగర్భేణ తదపాంగేన సోఽగ్రహీత్ || 1 ||

725

తతః సపత్నం ముఖతశ్చరంతమకుతోభయం |

జఘానోత్పత్య గదయా హనావసురమక్షజః || 2 ||

726

సా హతా తేన గదయా విహతా భగవత్కరాత్ |

విఘూర్ణితాపతద్రేజే తదద్భుతమివాభవత్ || 3 ||

727

స తదా లబ్ధతీర్థోఽపి న బబాధే నిరాయుధం |

మానయన్ స మృధే ధర్మం విష్వక్సేనం ప్రకోపయన్ || 4 ||

728

గదాయామపవిద్ధాయాం హాహాకారే వినిర్గతే |

మానయామాస తద్ధర్మం సునాభం చాస్మరద్విభుః || 5 ||

729

తం వ్యగ్రచక్రం దితిపుత్రాధమేన

స్వపార్షదముఖ్యేన విషజ్ఞమానం |

చిత్రా వాచోఽతద్విదాం ఖేచరాణాం

తత్రాస్మాన్ స్వస్తి తేఽముం జహీతి || 6 ||

730

స తం నిశామ్యాత్తరథాంగమగ్రతో

వ్యవస్థితం పద్మపలాశలోచనం |

విలోక్య చామర్షపరిఘ్నేంద్రియో

రుషా స్వదంతచ్ఛదమాదశచ్ఛ్వసన్ || 7 ||

731

కరాలదంష్ట్రశ్చక్షుర్భ్యాం సంచక్షాణో దహన్నివ |

అభిఘ్నేత్య స్వగదయా హతోఽసీత్యాహనద్ధరిం || 8 ||

732

పదా సవ్యేన తాం సాధో భగవాన్ యజ్ఞసూకరః |

లీలయా మిషతః శత్రోః ప్రాహరద్వాతరంహసం || 9 ||

733

ఆహ చాయుధమాధత్స్వ ఘటస్వ త్వం జిగీషసి |

ఇత్యుక్తః స తదా భూయస్తాడయన్ వ్యనదద్ భృశం || 10 ||

734

తాం స ఆపతతీం వీక్ష్య భగవాన్ సమవస్థితః |

జగ్రాహ లీలయా ప్రాప్తాం గరుత్మానివ పన్నగీం || 11 ||

735

స్వపౌరుషే ప్రతిహతే హతమానో మహాసురః |

నైచ్ఛద్గదాం దీయమానాం హరిణా విగతప్రభః || 12 ||

736

జగ్రాహ త్రిశిఖం శూలం జ్వలజ్వలనలోలుపం |

యజ్ఞాయ ధృతరూపాయ విప్రాయాభిచరన్ యథా || 13 ||

737

తదోజసా దైత్యమహాభటార్పితం

చకాసదంతః ఖ ఉదీర్ణదీధితి |

చక్రేణ చిచ్ఛేద నిశాతనేమినా

హరిర్యథా తార్క్ష్యపతత్రముజ్జితం || 14 ||

738

వృక్షే స్వశూలే బహుధారిణా హరేః

ప్రత్యేత్య విస్తీర్ణమురో విభూతిమత్ |

ప్రవృద్ధరోషః స కరోరముష్టినా

నదన్ ప్రహృత్యాంతరధీయతాసురః || 15 ||

739

తేనేత్థమాహతః క్షత్తర్భగవానాదిసూకరః |

నాకంపత మనాక్ క్వాపి స్రజా హత ఇవ ద్విపః || 16 ||

740

అథోరుధాసృజన్మాయాం యోగమాయేశ్వరే హరౌ |

యాం విలోక్య ప్రజాస్త్రస్తా మేనిరేఽస్యోపసంయమం || 17 ||

741

ప్రవవుర్వాయవశ్చండాస్తమః పాంసవమైరయన్ |

దిగ్భ్యో నిపేతుర్గ్రావాణః క్షేపణైః ప్రహితా ఇవ || 18 ||

742

ద్యౌర్నష్టభగణాభౌఘైః సవిద్యుత్స్తనయిత్నుభిః |

వర్షద్భిః పూయకేశాసృగ్విణ్మాత్రాస్థీని చాసకృత్ || 19 ||

743

గిరయః ప్రత్యదృశ్యంత నానాయుధముచోఽనఘ |

దిగ్వాససో యాతుధాన్యః శూలిన్యో ముక్తమూర్ధజాః || 20 ||

744

బహుభిర్యక్షరక్షోభిః పత్త్యశ్వరథకుంజరైః |

ఆతతాయిభిరుత్సృష్టా హింస్తా వాచోఽతివైశసాః || 21 ||

745

ప్రాదుష్కృతానాం మాయానామాసురీణాం వినాశయత్ |

సుదర్శనాస్త్రం భగవాన్ ప్రాయుంక్త దయితం త్రిపాత్ || 22 ||

746

తదా దితేః సమభవత్సహసా హృది వేపథుః |

స్మరంత్యా భర్తురాదేశం స్తనాచ్ఛాసృక్ ప్రసుప్రువే || 23 ||

747

వినష్టాసు స్వమాయాసు భూయశ్చావ్రజ్య కేశవం |

రుషోపగూహమానోఽముం దదృశేఽవస్థితం బహిః || 24 ||

748

తం ముష్టిభిర్వినిఘ్నంతం వజ్రసారైరధోక్షజః |

కరేణ కర్ణమూలేఽహన్ యథా త్వాప్త్వం మరుత్పతిః || 25 ||

749

స ఆహతో విశ్వజితా హ్యవజ్ఞయా

పరిభ్రమద్ధాత్ర ఉదస్తలోచనః |

విశీర్ణబాహ్వాంఘ్రిశిరోరుహోఽపతద్

యథా నగేంద్రో లులితో నభస్వతా || 26 ||

750

క్షితౌ శయానం తమకుంఠవర్చసం

కరాలదంష్ట్రం పరిదష్టదచ్ఛదం |

అజాదయో వీక్ష్య శశంసురాగతా

అహో ఇమాం కో ను లభేత సంస్థితిం || 27 ||

751

యం యోగినో యోగసమాధినా రహో

ధ్యాయంతి లింగాదసతో ముముక్షయా |

తస్యైష ధైత్యఋషభః పదాహతో

ముఖం ప్రపశ్యంస్తనుముత్ససర్జ హ || 28 ||

752

ఏతౌ తౌ పార్షదావస్య శాపాద్యాతావసద్గతిం |

పునః కతిపయైః స్థానం ప్రపత్యేతే హ జన్మభిః || 29 ||

753

దేవా ఉచుః

నమో నమస్తేఽఖిలయజ్ఞతంతవే

స్థితౌ గృహీతామలసత్త్వమూర్తయే |

దిష్ట్యా హతోఽయం జగతామరుంతుద -

స్త్వత్పాదభక్త్యా వయమీశ నిర్వృతాః || 30 ||

754

మైత్రేయ ఉవాచ

ఏవం హిరణ్యాక్షమసహ్యవిక్రమం

స సాదయిత్వా హరిరాదిసూకరః |

జగామ లోకం స్వమఖండితోత్సవం

సమీడితః పుష్కరవిష్టరాదిభిః || 31 ||

755

మయా యథానూక్తమవాది తే హరేః

కృతావతారస్య సుమిత్ర చేష్టితం ।

యథా హిరణ్యాక్ష ఉదారవిక్రమో

మహామృధే క్రీడనవన్నిరాకృతః ॥ 32 ॥

756

సూత ఉవాచ

ఇతి కౌషారవాఖ్యాతామాశ్రత్య భగవత్కథాం ।

క్షత్తాఽఽనందం పరం లేభే మహాభాగవతో ద్విజ ॥ 33 ॥

757

అన్యేషాం పుణ్యశ్లోకానాముద్దామయశసాం సతాం ।

ఉపశ్రుత్య భవేన్నోదః శ్రీవత్సాంకస్య కిం పునః ॥ 34 ॥

758

యో గజేంద్రం ఝషగ్రస్తం ధ్యాయంతం చరణాంబుజం ।

క్రోశంతీనాం కరేణానాం కృచ్ఛ్రతోఽమోచయద్ ద్రుతం ॥ 35 ॥

759

తం సుఖారాధ్యమృజుభిరనన్యశరణైర్పృభిః ।

కృతజ్ఞః కో న సేవేత దురారాధ్యమసాధుభిః ॥ 36 ॥

760

యో వై హిరణ్యాక్షవధం మహద్భుతం

విక్రీడితం కారణసూకరాత్మనః ।

శృణోతి గాయత్యనుమోదతేఽంజసా

విముచ్యతే బ్రహ్మవధాదపి ద్విజాః ॥ 37 ॥

761

ఏతన్మహాపుణ్యమలం పవిత్రం

ధన్యం యశస్యం పదమాయురాశిషాం ।

ప్రాణేంద్రియాణాం యుధి శౌర్యవర్ధనం

నారాయణోఽంతే గతిరంగ శృణ్వతాం ॥ 38 ॥

762

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే హిరణ్యాక్షవధో నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే వింశోఽధ్యాయః ॥

శౌనక ఉవాచ

మహీం ప్రతిష్ఠామధ్యస్య సౌతే స్వాయంభువో మనుః |

కాన్యన్వతిష్ఠద్ద్వారాణి మార్గాయావరజన్మనాం || 1 ||

763

క్షత్తా మహాభాగవతః కృష్ణస్యైకాంతికః సుహృత్ |

యస్తత్యాజాగ్రజం కృష్ణే సాపత్యమఘవానితి || 2 ||

764

ద్వైపాయనాదనవరో మహిత్యే తస్య దేహజః |

సర్వాత్మనా శ్రితః కృష్ణం తత్పరాంశ్చాప్యనువ్రతః || 3 ||

765

కిమన్వపుచ్ఛన్మైత్రేయం విరజాస్తీర్థసేవయా |

ఉపగమ్య కుశావర్త ఆసీనం తత్త్వవిత్తమం || 4 ||

766

తయోః సంవదతోః సూత ప్రవృత్తా హ్యమలాః కథాః |

ఆపో గాంగా ఇవాఘష్ఠీర్ధరేః పాదాంబుజాశ్రయాః || 5 ||

767

తా నః కీర్తయ భద్రం తే కీర్తన్యోదారకర్మణః |

రసజ్ఞః కో ను తృప్యేత హరిలీలామృతం పిబన్ || 6 ||

768

ఏవముగ్రశ్రవాః పృష్ట ఋషిభిర్నైమిషాయనైః |

భగవత్పర్వితాధ్యాత్మస్తానాహ శ్రూయతామితి || 7 ||

769

సూత ఉవాచ

హరేర్ధృతక్రోడతనోః స్వమాయయా

నిశమ్య గోరుద్ధరణం రసాతలాత్ |

లీలాం హిరణ్యాక్షమవజ్ఞయా హతం

సంజాతహర్షో మునిమాహ భారతః || 8 ||

770

విదుర ఉవాచ

ప్రజాపతిపతిః సృష్ట్యా ప్రజాసర్గే ప్రజాపతీన్ |

కిమారభత మే బ్రహ్మన్ ప్రబ్రూహ్యవ్యక్తమార్గవిత్ || 9 ||

771

యే మరీచ్యాదయో విప్రా యస్తు స్వామంభువో మనుః |

తే వై బ్రహ్మణ ఆదేశాత్కథమేతదభావయన్ || 10 ||

772

సద్వితీయాః కిమసృజన్ స్వతంత్రా ఉత కర్మసు |

ఆహోస్విత్సంహతాః సర్వ ఇదం స్మ సమకల్పయన్ || 11 ||

773

మైత్రేయ ఉవాచ

దైవేన దుర్వితర్క్యేణ పరేణానిమిషేణ చ |

జాతక్షోభాద్భగవతో మహానాసీద్ గుణత్రయాత్ || 12 ||

774

రజఃప్రధానాన్మహతస్త్రిలింగో దైవచోదితాత్ |

జాతః ససర్జ భూతాదిర్వియదాదీని పంచశః || 13 ||

775

తాని చైకైకశః స్రష్టుమసమర్థాని భౌతికం |

సంహత్య దైవయోగేన హైమమండమవాసృజన్ || 14 ||

776

సోఽశయిష్టాభిసలిలే ఆండకోశో నిరాత్మకః |

సార్గం వై వర్షసాహస్రమన్వవాత్సీత్తమీశ్వరః || 15 ||

777

తస్య నాభేరభూత్పద్మం సహస్రార్కోరుదీధితి |

సర్వజీవనికాయోకో యత్ర స్వయమభూత్స్విరాట్ || 16 ||

778

- సోఽనువిష్టో భగవతా యః శేతే సలిలాశయే |
లోకసంస్థాం యథాపూర్వం నిర్మమే సంస్థయా స్వయా || 17 || 779
- ససర్జచ్ఛాయయావిద్యాం పంచపర్వాణమగ్రతః |
తామిస్తమంధతామిస్తం తమో మోహో మహాతమః || 18 || 780
- విససర్జాత్మనః కాయం నాభినందంస్తమోమయం |
జగ్రహుర్యక్షరక్షాంసి రాత్రిం క్షుత్ప్రట్యముద్భవాం || 19 || 781
- క్షుత్ప్రట్యాముపసృష్టాస్తే తం జగ్ధుమభిదుద్రువుః |
మా రక్షతైనం జక్షధ్వమిత్యాచుః క్షుత్ప్రడర్శితాః || 20 || 782
- దేవస్తానాహ సంవిగ్నో మా మాం జక్షత రక్షత |
అహో మే యక్షరక్షాంసి ప్రజా యూయం బభూవిధ || 21 || 783
- దేవతాః ప్రభయా యా యా దీవ్యన్ ప్రముఖతోఽస్పృజత్ |
తే అహార్షదైవయంతో విస్పృష్టాం తాం ప్రభామహః || 22 || 784
- దేవోఽదేవాంజఘనతః స్పృజతి స్మాతిలోలుపాన్ |
త ఏనం లోలుపతయా మైథునాయాభిపేదిరే || 23 || 785
- తతో హసన్ స భగవానసురైర్నిరపత్రపైః |
అన్వీయమానస్తరసా క్రుద్ధో భీతః పరాపతత్ || 24 || 786
- స ఉపవ్రజ్య వరదం ప్రపన్నార్తిహరం హరిం |
అనుగ్రహాయ భక్తానామనురూపాత్మదర్శనం || 25 || 787
- పాహి మాం పరమాత్మంస్తే ప్రేషణేనాస్పృజం ప్రజాః |
తా ఇమా యభితుం పాపా ఉపాక్రామంతి మాం ప్రభో || 26 || 788
- త్వమేకః కిల లోకానాం క్లిష్టానాం క్లేశనాశనః |
త్వమేకః క్లేశదస్తేషామనాసన్నపదాం తవ || 27 || 789

- సోఽవధార్యాస్య కార్పణ్యం వివిక్తాధ్యాత్మదర్శనః |
విముంచాత్మతనుం ఘోరామిత్యక్తో విముమోచ హ || 28 || 790
- తాం క్వణచ్ఛరణాంభోజాం మదవిహ్వలలోచనాం |
కాంచీకలాపవిలసద్దుకూలచ్ఛన్నరోధసం || 29 || 791
- అన్యోన్యశ్లేషయోత్తుంగనిరంతరపయోధరాం |
సునాసాం సుద్విజాం స్నిగ్ధహాసలీలావలోకనాం || 30 || 792
- గూహంతీం వ్రీడయాఽఽత్మానం నీలాలకవరూఢినీం |
ఉపలభ్యాసురా ధర్మ సర్వే సమ్ముముహుః స్త్రియం || 31 || 793
- అహో రూపమహో ధైర్యమహో అస్యా నవం వయః |
మధ్యే కామయమానానామకామేవ విసర్పతి || 32 || 794
- వితర్కయంతో బహుధా తాం సంధ్యాం ప్రమదాకృతిం |
అభిసంభావ్య విశ్రంభాత్పర్యపుచ్ఛన్ కుమేధసః || 33 || 795
- కాసి కస్యాసి రంభోరు కో వార్థస్తేఽత్ర భామిని |
రూపద్రవిణపణ్యేన దుర్భగాన్నో విబాధసే || 34 || 796
- యా వా కాచిత్త్వమబలే దిష్ట్యా సందర్శనం తవ |
ఉత్సనోషీక్షమాణానాం కందుకక్రీడయా మనః || 35 || 797
- నైకత్ర తే జయతి శాలిని పాదపద్మం
ఘ్నంత్యా ముహుః కరతలేన పతత్పతంగం |
మధ్యం విషీదతి బృహత్స్తనభారభీతం
శాంతేవ దృష్టిరమలా సుశిఖాసమూహః || 36 || 798
- ఇతి సాయంతనీం సంధ్యామసురాః ప్రమదాయతీం |
ప్రలోభయంతీం జగృహుర్మత్వా మూఢధియః స్త్రియం || 37 || 799

- ప్రహస్య భావగంభీరం జిప్తుంత్యాత్మానమాత్మనా |
కాంత్యా ససర్జ భగవాన్ గంధర్వాప్సరసాం గణాన్ || 38 || 800
- విససర్జ తనుం తాం వై జ్యోత్స్నాం కాంతిమతీం ప్రియాం |
త ఏవ చాదదుః ప్రీత్యా విశ్వావసుపురోగమాః || 39 || 801
- సృష్ట్యా భూతపిశాచాంశ్చ భగవానాత్మతంద్రిణా |
దిగ్వాససో ముక్తకేశాన్ వీక్ష్వ చామీలయద్ దృశౌ || 40 || 802
- జగ్రహుస్తద్విసృష్టాం తాం జృంభణాఖ్యాం తనుం ప్రభోః |
నిద్రామింద్రియవిక్లేదో యయా భూతేషు దృశ్యతే |
యేనోచ్ఛిష్టాంధర్షయంతి తమున్మాదం ప్రచక్షతే || 41 || 803
- ఊర్జస్వంతం మన్యమాన ఆత్మానం భగవానజః |
సాధ్యాన్ గణాన్ పితృగణాన్ పరోక్షేణాస్సృజత్ప్రభుః || 42 || 804
- త ఆత్మసర్గం తం కాయం పితరః ప్రతిపేదిరే |
సాధ్యేభ్యశ్చ పితృభ్యశ్చ కవయో యద్వితన్వతే || 43 || 805
- సిద్ధాన్ విద్యాధరాంశ్చైవ తిరోధానేన సోఽస్సృజత్ |
తేభ్యోఽదదాత్తమాత్మానమంతర్ధానాఖ్యమద్భుతం || 44 || 806
- స కిన్నరాన్ కింపురుషాన్ ప్రత్యాత్మ్యేనాస్సృజత్ప్రభుః |
మానయన్నాత్మనాఽఽత్మానమాత్మాభాసం విలోకయన్ || 45 || 807
- తే తు తజ్జగ్రహూ రూపం త్యక్తం యత్పరమేష్ఠినా |
మిథునీభూయ గాయంతస్తమేవోషసి కర్మభిః || 46 || 808
- దేహేన వై భోగవతా శయానో బహుచింతయా |
సర్గేఽనుపచితే క్రోధాదుత్సర్జ హ తద్వపుః || 47 || 809

- యేఽహీయంతాముతః కేశా అహాయస్తేఽంగ జజ్ఞరే |
సర్పాః ప్రసర్పతః కూరా నాగా భోగోరుకంధరాః || 48 || 810
- స ఆత్మానం మన్యమానః కృతకృత్యమివాత్మభూః |
తదా మనూన్ ససర్జాంతే మనసా లోకభావనాన్ || 49 || 811
- తేభ్యః సోఽత్యసృజత్స్వీయం పురం పురుషమాత్మవాన్ |
తాన్ దృష్ట్వా యే పురా సృష్టాః ప్రశశంసుః ప్రజాపతిం || 50 || 812
- అహో ఏతజ్జగత్సృష్టః సుకృతం బత తే కృతం |
ప్రతిష్ఠితాః క్రియా యస్మిన్ సాకమన్నమదామహే || 51 || 813
- తపసా విద్యయా యుక్తో యోగేన సుసమాధినా |
ఋషీన్పృష్ఠిర్హృషీకేశః ససర్జాభిమతాః ప్రజాః || 52 || 814
- తేభ్యశ్చైకైకశః స్వస్య దేహస్యాంశమదాదజః |
యత్తత్సమాధియోగర్థి తపోవిద్యావిరక్తిమత్ || 53 || 815

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే వింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకవింశోఽధ్యాయః ॥

విదుర ఉవాచ

స్వాయంభువస్య చ మనోర్వంశః పరమసమ్మతః |
కథ్యతాం భగవన్ యత్ర మైథునేనైధిరే ప్రజాః || 1 ||

816

ప్రియవ్రతోత్తానపాదౌ సుతౌ స్వాయంభువస్య వై |
యథాధర్మం జాగుపతుః సప్తద్వీపవతీం మహీం || 2 ||

817

తస్య వై దుహితా బ్రహ్మాందేవహూతీతి విశ్రుతా |
పత్నీ ప్రజాపతేరుక్తా కర్దమస్య త్వయానఘ || 3 ||

818

తస్యాం స వై మహాయోగీ యుక్తాయాం యోగలక్షణైః |
ససర్జ కతిథా వీర్యం తన్మే శుశ్రూషవే వద || 4 ||

819

రుచిర్యో భగవాన్ బ్రహ్మాందక్షో వా బ్రహ్మణః సుతః |
యథా ససర్జ భూతాని లబ్ధ్వా భార్యాం చ మానవీం || 5 ||

820

మైత్రేయ ఉవాచ

ప్రజాః సృజేతి భగవాన్ కర్దమో బ్రహ్మణోదితః |
సరస్వత్యాం తపస్తేపే సహస్రాణాం సమా దశ || 6 ||

821

తతః సమాధియుక్తేన క్రియాయోగేన కర్దమః |
సంప్రపేదే హరిం భక్త్యా ప్రపన్నవరదాశుషం || 7 ||

822

- తావత్ప్రసన్నో భగవాన్ పుష్కరాక్షః కృతే యుగే |
దర్శయామాస తం క్షత్తః శాబ్దం బ్రహ్మ దధద్వపః || 8 || 823
- స తం విరజమర్కాభం సితపద్మోత్పలస్తజం |
స్నిగ్ధనీలాలకవ్రాతవక్త్రాబ్జం విరజోఽంబరం || 9 || 824
- కిరీటినం కుండలినం శంఖచక్రగదాధరం |
శ్వేతోత్పలక్రీడనకం మనఃస్పర్శస్మితేక్షణం || 10 || 825
- విన్యస్తచరణాంభోజమంసదేశే గరుత్మతః |
దృష్ట్వా ఖేఽవస్థితం వక్షఃశ్రియం కౌస్తుభకంధరం || 11 || 826
- జాతహర్షోఽపతన్మూర్ధ్నా క్షితౌ లబ్ధమనోరథః |
గీర్భిస్త్యభ్యగృణాత్ప్రీతిస్వభావాత్మా కృతాంజలిః || 12 || 827
- ఋషిరువాచ
జుష్టం బతాద్యాఖిలసత్త్వరాశేః
సాంసిద్ధ్యమక్ష్ణోస్తవ దర్శనాన్నః |
యద్దర్శనం జన్మభిరీడ్య సద్భి -
రాశాసతే యోగినో రూఢయోగాః || 13 || 828
- యే మాయయా తే హతమేధసస్త్యత్
పాదారవిందం భవసింధుపోతం |
ఉపాసతే కామలవాయ తేషాం
రాసీశ కామాన్నిరయేఽపి యే స్యుః || 14 || 829
- తథా స చాహం పరివోఢుకామః
సమానశీలాం గృహమేధధేనుం |
ఉపేయివాన్మూలమశేషమూలం
దురాశయః కామదుఘాంఘ్రిపస్య || 15 || 830

ప్రజాపతేస్తే వచసాధీశ తంత్యా

లోకః కిలాయం కామహతోఽనుబద్ధః |

అహం చ లోకానుగతో వహామి

బలిం చ శుక్లానిమిషాయ తుభ్యం || 16 ||

831

లోకాంశ్చ లోకానుగతాన్ పశూంశ్చ

హిత్వా శ్రితాస్తే చరణాతపత్రం |

పరస్పరం త్వద్గుణవాదసీధు -

పీయూషనిర్యాపితదేహధర్మాః || 17 ||

832

న తేఽజరాక్షభ్రమిరాయురేషాం

త్రయోదశారం త్రిశతం షష్టిపర్వ |

షణ్మేమ్యనంతచ్ఛది యత్త్రిణాభి

కరాలస్తోతో జగదాచ్ఛిద్య ధావత్ || 18 ||

833

ఏకః స్వయం సంజగతః సిన్ధుక్షయా -

ద్వితీయయాఽఽతృన్నధియోగమాయయా |

సృజస్యదః పాసి పునర్గ్రసిష్యసే

యథోర్జనాభిర్భగవన్ స్వశక్తిభిః || 19 ||

834

నైతద్భూతాధీశ పదం తవేష్పితం

యన్మాయయా నస్తనుషే భూతసూక్ష్మం |

అనుగ్రహాయాస్త్యపి యర్హి మాయయా

లసత్తులస్యా తనువా విలక్షితః || 20 ||

835

తం త్వానుభూత్యోపరతక్రియార్థం

స్వమాయయా వర్తితలోకతంత్రం |

నమామ్యభీక్షం నమనీయపాద -

సరోజమల్పీయసి కామవర్షం || 21 ||

836

ఋషిరువాచ

ఇత్యవ్యలీకం ప్రణతోఽబ్జనాభ -

స్తమాబభాషే వచసామృతేన |

సుపర్ణపక్షోపరి రోచమానః

ప్రేమస్మితోద్వీక్షణవిభ్రమద్భూః || 22 ||

837

శ్రీభగవానువాచ

విదిత్వా తవ చైత్యం మే పురైవ సమయోజి తత్ |

యదర్థమాత్మనియమైస్త్యయైవాహం సమర్చితః || 23 ||

838

న వై జాతు మృషైవ స్యాత్ప్రజాధ్యక్ష మదర్హణం |

భవద్విధేష్వతితరాం మయి సంగృభితాత్మనాం || 24 ||

839

ప్రజాపతిసుతః సమ్రాణ్మనుర్విఖ్యాతమంగళః |

బ్రహ్మోవర్తం యోఽధివసన్ శాస్తి సప్తార్ణవాం మహీం || 25 ||

840

స చేహ విప్ర రాజర్షిర్మహిష్యా శతరూపయా |

ఆయాస్యతి దిదృక్షుస్తావం పరశ్వో ధర్మకోవిదః || 26 ||

841

ఆత్మజామసితాపాంగీం వయఃశీలగుణాన్వితాం |

మృగయంతీం పతిం దాస్యత్యనురూపాయ తే ప్రభో || 27 ||

842

సమాహితం తే హృదయం యత్రేమాన్ పరివత్సరాన్ |

సా త్వాం బ్రహ్మన్నృపవధూః కామమాశు భజిష్యతి || 28 ||

843

యా త ఆత్మభృతం వీర్యం నవధా ప్రసవిష్యతి |

వీర్యే త్వదీయే ఋషయ ఆధాస్యంత్యంజసాఽఽత్మనః || 29 ||

844

త్వం చ సమ్యగనుష్ఠాయ నిదేశం మ ఉశత్తమః |

మయి తీర్థీకృతాశేషక్రియార్థో మాం ప్రపత్స్యసి || 30 ||

845

- కృత్వా దయాం చ జీవేషు దత్త్వా చాభయమాత్మవాన్ |
మయ్యాత్మానం సహ జగద్ ద్రక్ష్యస్యాత్మని చాపి మాం || 31 || 846
- సహాహం స్వాంశకలయా త్వద్వీర్యేణ మహామునే |
తవ క్షేత్రే దేవహూత్యాం ప్రణేష్యే తత్త్వసంహితాం || 32 || 847
- మైత్రేయ ఉవాచ
ఏవం తమనుభాష్యాథ భగవాన్ ప్రత్యగక్షజః |
జగామ బిందుసరసః సరస్వత్యా పరిశ్రితాత్ || 33 || 848
- నిరీక్షతస్తస్య యయావశేష -
సిద్ధేశ్వరాభిష్టుతసిద్ధమార్గః |
ఆకర్ణయన్ పత్రరథేంద్రపక్షై -
రుచ్ఛారితం స్తోమముదీర్ణసామ || 34 || 849
- అథ సంప్రస్థితే శుక్లే కర్ణమో భగవాన్మషిః |
ఆస్తే స్మ బిందుసరసి తం కాలం ప్రతిపాలయన్ || 35 || 850
- మనుః స్యందనమాస్థాయ శాతకౌభపరిచ్ఛదం |
ఆరోప్య స్వాం దుహితరం సభార్యః పర్యటన్మహీం || 36 || 851
- తస్మిన్ సుధన్వన్నహని భగవాన్ యత్సమాదిశత్ |
ఉపాయాదాశ్రమపదం మునేః శాంతవ్రతస్య తత్ || 37 || 852
- యస్మిన్ భగవతో నేత్రాన్వ్యపతన్నశ్రుబిందవః |
కృపయా సంపరీతస్య ప్రపన్నేఽర్పితయా భృశం || 38 || 853
- తద్వై బిందుసరో నామ సరస్వత్యా పరిప్లుతం |
పుణ్యం శివామృతజలం మహర్షిగణసేవితం || 39 || 854

- పుణ్యద్రుమలతాజాలైః కూజత్పుణ్యమృగద్విజైః |
సర్వర్తుఫలపుష్పాఢ్యం వనరాజిశ్రియాన్వితం || 40 || 855
- మత్తద్విజగణైర్ముష్టం మత్తభ్రమరవిభ్రమం |
మత్తబర్హినటాటోపమాహ్వయన్మత్తకోకిలం || 41 || 856
- కదంబచంపకాశోకకరంజబకులాసనైః |
కుందమందారకుటజైశ్చూతపోతైరలంకృతం || 42 || 857
- కారండవైః ప్లవైర్హంసైః కురరైర్జలకుక్కుటైః |
సారసైశ్చక్రవాకైశ్చ చకోరైర్వల్ల కూజితం || 43 || 858
- తథైవ హరిణైః క్రోడైః శ్వావిధవయకుంజరైః |
గోపుచ్చైర్హరిభిర్మర్మైర్నకులైర్నాభిభిర్వృతం || 44 || 859
- ప్రవిశ్య తత్తీర్థవరమాదిరాజః సహాత్మజః |
దదర్శ మునిమాసీనం తస్మిన్ హుతహుతాశనం || 45 || 860
- విద్యోతమానం వపుషా తపస్యుగ్రయుజా చిరం |
నాతిక్షామం భగవతః స్నిగ్ధాపాంగావలోకనాత్ |
తద్వ్యాహృతామృతకలాపీయూషశ్రవణేన చ || 46 || 861
- ప్రాంశుం పద్మపలాశాక్షం జటిలం చీరవాససం |
ఉపసంశ్రిత్య మలినం యథార్హణమసంస్కృతం || 47 || 862
- అథోటజముపాయాతం నృదేవం ప్రణతం పురః |
సపర్యయా పర్యగృహ్లాత్ప్రతినంద్యానురూపయా || 48 || 863
- గృహీతార్హణమాసీనం సంయతం ప్రీణయన్మునిః |
స్మరన్ భగవదాదేశమిత్యాహ శ్లక్షయా గిరా || 49 || 864

- నూనం చంక్రమణం దేవ సతాం సంరక్షణాయ తే |
వధాయ చాసతాం యస్త్యం హరేః శక్తిర్ని పాలినీ || 50 || 865
- యోఽర్కేంద్రగ్నీంద్రవాయూనాం యమధర్మప్రచేతసాం |
రూపాణి స్థాన ఆధత్సే తస్మై శుక్లాయ తే నమః || 51 || 866
- న యదా రథమాస్థాయ జైత్రం మణిగణార్పితం |
విస్ఫూర్ణచ్ఛండకోదండో రథేన త్రాసయన్నఘాన్ || 52 || 867
- స్వసైన్యచరణక్షుణ్ణం వేపయన్మండలం భువః |
వికర్షన్ బృహతీం సేనాం పర్యటస్యంశుమానివ || 53 || 868
- తదైవ సేతవః సర్వే వర్ణాశ్రమనిబంధనాః |
భగవద్రచితా రాజన్ భిద్యేరన్ బత దస్యభిః || 54 || 869
- అధర్మశ్చ సమేధేత లోలుపైర్వ్యంకుశైర్పుభిః |
శయానే త్వయి లోకోఽయం దస్యగ్రస్తో వినంక్ష్యతి || 55 || 870
- అథాపి పృచ్ఛే త్వాం వీర యదర్థం త్వమిహాగతః |
తద్వయం నిర్వ్యలీకేన ప్రతిపద్యామహే హృదా || 56 || 871

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే ఏకవింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

ఏవమావిష్కృతాశేషగుణకర్మోదయో మునిం ।

సవ్రీడ ఇవ తం సమ్రాడుపారతమువాచ హ ॥ 1 ॥

872

మనురువాచ

బ్రహ్మసృజత్స్వముఖతో యుష్మానాత్మపరీప్సయా ।

భందోమయస్తపోవిద్యాయోగయుక్తానలంపటాన్ ॥ 2 ॥

873

తత్తాణాయాసృజచ్ఛాన్దోఃసహస్రాత్సహస్రపాత్ ।

హృదయం తస్య హి బ్రహ్మ క్షత్రమంగం ప్రచక్షతే ॥ 3 ॥

874

అతో హ్యన్యోన్యమాత్మానం బ్రహ్మ క్షత్రం చ రక్షతః ।

రక్షతి స్మావ్యయో దేవః స యః సదసదాత్మకః ॥ 4 ॥

875

తవ సందర్శనాదేవచ్ఛిన్నా మే సర్వసంశయాః ।

యత్స్వయం భగవాన్ ప్రీత్యా ధర్మమాహ రిరక్షిషోః ॥ 5 ॥

876

దిష్ట్యా మే భగవాన్ దృష్టో దుర్దర్శో యోఽకృతాత్మనాం ।

దిష్ట్యా పాదరజః స్పృష్టం శీర్షా మే భవతః శివం ॥ 6 ॥

877

దిష్ట్యా త్వయానుశిష్టోఽహం కృతశ్చానుగ్రహో మహాన్ ।

అపావృతైః కర్ణరంధ్రైర్జుష్టా దిష్ట్యోశతీర్గిరః ॥ 7 ॥

878

స భవాందుహితృన్నేహపరిక్లిష్టాత్మనో మమ |
శ్రోతుమర్హసి దీనస్య శ్రావితం కృపయా మునే || 8 ||

879

ప్రియవ్రతోత్తానపదోః స్వసేయం దుహితా మమ |
అన్విచ్ఛతి పతిం యుక్తం వయఃశీలగుణాదిభిః || 9 ||

880

యదా తు భవతః శీలశ్రుతరూపవయోగుణాన్ |
అశృణోన్నారదాదేషా త్వయ్యాసీత్కృతనిశ్చయా || 10 ||

881

తత్ప్రతీచ్ఛ ద్విజాగ్ర్యేమాం శ్రద్ధయోపహృతాం మయా |
సర్వాత్మనానురూపాం తే గృహమేధిషు కర్మసు || 11 ||

882

ఉద్యతస్య హి కామస్య ప్రతివాదో న శస్యతే |
అపి నిర్ముక్తసంగస్య కామరక్తస్య కిం పునః || 12 ||

883

య ఉద్యతమనాదృత్య కీనాశమభియాచతే |
క్షీయతే తద్యశః స్థితం మానశ్చావజ్ఞయా హతః || 13 ||

884

అహం త్వాశృణవం విద్వన్ వివాహార్థం సముద్యతం |
అతస్త్వముపకుర్వాణః ప్రత్తాం ప్రతిగృహాణ మే || 14 ||

885

ఋషిరువాచ
బాధముద్వోధుకామోఽహమప్రత్తా చ తవాత్మజా |
ఆవయోరనురూపోఽసావాద్యో వైవాహికో విధిః || 15 ||

886

కామః స భూయాన్నరదేవ తేఽస్యాః
పుత్ర్యాః సమామ్నాయవిధౌ ప్రతీతః |
క ఏవ తే తనయాం నాద్రియేత
స్వయైవ కాంత్యా క్షిపతీమివ శ్రియం || 16 ||

887

యాం హర్మ్యపృష్ఠే క్వణదంఘ్రిశోభాం

విక్రీడతీం కందుకవిహ్వలాక్షీం ।

విశ్వావసుర్మృపతత్స్వాద్విమానా -

ద్విలోక్య సమ్మోహవిమూఢచేతాః ॥ 17 ॥

888

తాం ప్రార్థయంతీం లలనాలలామ -

మసేవితశ్రీచరణైరదృష్టాం ।

వత్సాం మనోరుచ్ఛపదః స్వసారం

కో నానుమన్యేత బుధోఽభియాతాం ॥ 18 ॥

889

అతో భజిష్యే సమయేన సాధ్వీం

యావత్తేజో బిభృయాదాత్మనో మే ।

అతో ధర్మాన్ పారమహంస్యముఖ్యాన్

శుక్లప్రోక్తాన్ బహు మన్యేఽవిహింస్రాన్ ॥ 19 ॥

890

యతోఽభవద్విశ్వమిదం విచిత్రం

సంస్థాస్యతే యత్ర చ వావతిష్ఠతే ।

ప్రజాపతీనాం పతిరేష మహ్యం

పరం ప్రమాణం భగవాననంతః ॥ 20 ॥

891

మైత్రేయ ఉవాచ

స ఉగ్రధన్వన్నియదేవాబభాషే

ఆసీచ్ఛ తూష్ణీమరవిందనాభం ।

ధియోపగృహ్లాన్ స్మితశోభితేన

ముఖేన చేతో లులుభే దేవహూత్యాః ॥ 21 ॥

892

సోఽనుజ్ఞాత్వా వ్యవసితం మహిష్యా దుహితుః స్ఫుటం ।

తస్మై గుణగణాధ్యాయ దదౌ తుల్యాం ప్రహర్షితః ॥ 22 ॥

893

- శతరూపా మహారాజ్ఞీ పారిబర్హాన్మహాధనాన్ |
దంపత్యోః పర్యదాత్ప్రీత్యా భూషావాసః పరిచ్ఛదాన్ || 23 || 894
- ప్రతాం దుహితరం సమ్రాట్ సదృక్షాయ గతవ్యథః |
ఉపగుహ్య చ బాహుభ్యామౌత్కంఠ్యోన్మథితాశయః || 24 || 895
- అశక్నువంస్తద్విరహం ముంచన్ బాష్పకలాం ముహుః |
ఆసించదంబ వత్సేతి నేత్రోద్దైర్ద్రుహితుః శిఖాః || 25 || 896
- ఆమంత్ర్య తం మునివరమనుజ్ఞాతః సహానుగః |
ప్రతస్థే రథమారుహ్య సభార్యః స్వపురం నృపః || 26 || 897
- ఉభయోర్భృషికుల్యాయాః సరస్వత్యాః సురోధసోః |
ఋషీణాముపశాంతానాం పశ్యన్నాశ్రమసంపదః || 27 || 898
- తమాయాంతమభిప్రేత్య బ్రహ్మవర్తాత్ప్రజాః పతిం |
గీతసంస్తుతివాదితైః ప్రత్యుదీయుః ప్రహర్షితాః || 28 || 899
- బర్హిష్మతీ నామ పురీ సర్వసంపత్సమన్వితా |
న్యపతన్ యత్ర రోమాణి యజ్ఞస్యాంగం విధున్వతః || 29 || 900
- కుశాః కాశాస్త ఏవాసన్ శశ్వద్ధరితవర్చసః |
ఋషయో యైః పరాభావ్య యజ్ఞఘ్నాన్ యజ్ఞమీజిరే || 30 || 901
- కుశకాశమయం బర్హిరాస్తీర్య భగవాన్మనుః |
అయజద్యజ్ఞపురుషం లభ్యా స్థానం యతో భువం || 31 || 902
- బర్హిష్మతీం నామ విభుర్యాం నిర్విశ్య సమావసత్ |
తస్యాం ప్రవిష్టో భవనం తాపత్రయవినాశనం || 32 || 903

- సభార్యః సప్రజః కామాన్ బుభుజేఽన్యవిరోధతః |
సంగీయమానసత్కిర్తిః సస్త్రీభిః సురగాయకైః |
ప్రత్యూషేష్వనుబద్ధేన హృదా శృణ్వన్ హరేః కథాః || 33 || 904
- నిష్ఠాతం యోగమాయాసు మునిం స్వాయంభువం మనుం |
యదా భ్రంశయితుం భోగా న శేకుర్భగవత్పరం || 34 || 905
- అయాతయామాస్తస్యాసన్ యామాః స్వాంతరయాపనాః |
శృణ్వతో ధ్యాయతో విష్ణోః కుర్వతో బ్రువతః కథాః || 35 || 906
- స ఏవం స్వాంతరం నిన్ద్యే యుగానామేకసప్తతిం |
వాసుదేవప్రసంగేన పరిభూతగతిత్రయః || 36 || 907
- శారీరా మానసా దివ్యా వైయాసే యే చ మానుషాః |
భౌతికాశ్చ కథం క్లేశా బాధంతే హరిసంశ్రయం || 37 || 908
- యః పృష్టో మునిభిః ప్రాహ ధర్మాన్నానావిధాంఛుభాన్ |
నృణాం వర్ణాశ్రమాణాం చ సర్వభూతహితః సదా || 38 || 909
- ఏతత్త ఆదిరాజస్య మనోశ్చరితమద్భుతం |
వర్ణితం వర్ణనీయస్య తదపత్యోదయం శృణు || 39 || 910

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే ద్వావింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

పితృభ్యాం ప్రస్థితే సాధ్వీ పతిమింగితకోవిదా |

నిత్యం పర్యచరత్ప్రిత్యా భవానీవ భవం ప్రభుం || 1 ||

911

విశ్రంభేణాత్మశౌచేన గౌరవేణ దమేన చ |

శుశ్రూషయా సౌహృదేన వాచా మధురయా చ భోః || 2 ||

912

విసృజ్య కామం దంభం చ ద్వేషం లోభమఘం మదం |

అప్రమత్తోద్యతా నిత్యం తేజీయాంసమతోషయత్ || 3 ||

913

స వై దేవర్షివర్యస్తాం మానవీం సమనువ్రతాం |

దైవాధరీయసః పత్యురాశాసానాం మహాశిషః || 4 ||

914

కాలేన భూయసా క్షామాం కర్మితాం వ్రతచర్యయా |

ప్రేమగద్గదయా వాచా పీడితః కృపయాబ్రవీత్ || 5 ||

915

కర్దమ ఉవాచ

తుష్టోఽహమద్య తవ మానవి మానదాయాః

శుశ్రూషయా పరమయా పరయా చ భక్త్యా |

యో దేహినామయమతీవ సుహృత్స్వదేహో

నావేక్షితః సముచితః క్షపితుం మదర్థే || 6 ||

916

యే మే స్వధర్మనిరతస్య తపః సమాధి -

విద్యాత్మయోగవిజితా భగవత్ప్రసాదాః |

తానేవ తే మదనుసేవనయావరుద్ధాన్

దృష్టిం ప్రపశ్య వితరామ్యభయానశోకాన్ || 7 ||

917

అన్యే పునర్భగవతో భ్రువ ఉద్విజృంభ -

విభ్రంశితార్థరచనాః కిమురుక్రమస్య |

సిద్ధాసి భుంక్ష్వ విభవాన్నిజధర్మదోహన్

దివ్యాన్నరైర్దురధిగాన్నృపవిక్రియాభిః || 8 ||

918

ఏవం బ్రువాణమబలాఖిలయోగమాయా -

విద్యావిచక్షణమవేక్ష్య గతాధిరాసీత్ |

సంప్రశ్రయప్రణయవిహ్వలయా గిరేషద్ -

వ్రీడావలోకవిలసద్ధసితాననాఽఽహ || 9 ||

919

దేవహూతిరువాచ

రాధం బత ద్విజవృషైతదమోఘయోగ -

మాయాధిపే త్వయి విభో తదవైమి భర్తః |

యస్తేఽభ్యధాయ సమయః సకృదంగసంగో

భూయాద్ధరీయసి గుణః ప్రసవః సతీనాం || 10 ||

920

తత్రేతికృత్యముపశిక్ష యథోపదేశం

యేనైష మే కర్మితోఽతిరిరంసయాఽఽత్మా |

సిద్ధ్యేత తే కృతమనోభవధర్మితాయా

దీనస్తదీశ భవనం సదృశం విచక్ష్య || 11 ||

921

మైత్రేయ ఉవాచ

ప్రియాయాః ప్రియమన్విచ్ఛన్ కర్దమో యోగమాస్థితః |

విమానం కామగం క్షత్తస్తర్వైవావిరచీకరత్ || 12 ||

922

- సర్వకామదుఘం దివ్యం సర్వరత్నసమన్వితం |
సర్వద్భ్యుపచయోదర్కం మణిస్తంభైరుపస్కృతం || 13 || 923
- దివ్యోపకరణోపేతం సర్వకాలసుఖావహం |
పట్టికాభిః పతాకాభిర్విచిత్రాభిరలంకృతం || 14 || 924
- స్రగ్భిర్విచిత్రమాల్యాభిర్మంజుశింజత్తడంఘ్రిభిః |
దుకూలక్షౌమకౌశేయైర్నానావస్త్రైర్విరాజితం || 15 || 925
- ఉపర్యుపరి విన్యస్తనిలయేషు పృథక్పృథక్ |
క్షిప్తైః కశిపుభిః కాంతం పర్యంకవ్యజనాసనైః || 16 || 926
- తత్ర తత్ర వినిక్షిప్తనానాశిల్పోపశోభితం |
మహామరకతస్థల్యా జుష్టం విద్రుమవేదిభిః || 17 || 927
- ద్వాఃసు విద్రుమదేహల్యా భాతం వజ్రకపాటవత్ |
శిఖరేష్వింద్రనీలేషు హేమకుంభైరధిశ్రితం || 18 || 928
- చక్షుష్మత్పద్మరాగాగ్ర్యైర్వజ్రభిత్తిషు నిర్మితైః |
జుష్టం విచిత్రవైతానైర్మహార్జ్వరైర్మతోరణైః || 19 || 929
- హంసపారావతవ్రాతైస్తత్ర తత్ర నికూజితం |
కృత్రిమాన్ మన్యమానైః స్వానధిరుహ్యధిరుహ్య చ || 20 || 930
- విహారస్థానవిశ్రామసంవేశప్రాంగణాజిరైః |
యథోపజోషం రచితైర్విస్మాపనమివాత్మనః || 21 || 931
- ఈదృగ్గృహం తత్పశ్యంతీం నాతిప్రీతేన చేతసా |
సర్వభూతాశయాభిజ్ఞః ప్రావోచత్కర్దమః స్వయం || 22 || 932
- నిమజ్జ్యాస్మిన్ హ్రదే భీరు విమానమిదమారుహ |
ఇదం శుక్లకృతం తీర్థమాశిషాం యాపకం నృణాం || 23 || 933

- సా తద్భర్తుః సమాదాయ వచః కువలయేక్షణా |
సరజం బిభ్రతీ వాసో వేణీభూతాంశ్చ మూర్ధజాన్ || 24 || 934
- అంగం చ మలపంకేన సంఛన్నం శబలస్తనం |
ఆవివేశ సరస్వత్యాః సరః శివజలాశయం || 25 || 935
- సాంతఃసరసి వేశ్మస్థాః శతాని దశ కన్యకాః |
సర్వాః కిశోరవయసో దదర్శోత్పలగంధయః || 26 || 936
- తాం దృష్ట్వా సహసోత్థాయ ప్రోచుః ప్రాంజలయః స్త్రియః |
వయం కర్మకరీస్తుభ్యం శాధి నః కరవామ కిం || 27 || 937
- స్నానేన తాం మహార్హేణ స్నాపయిత్వా మనస్వినిం |
దుకూలే నిర్మలే నూత్నే దదురస్యై చ మానదాః || 28 || 938
- భూషణాని పరాధ్యాని వరీయాంసి ద్యుమంతి చ |
అన్నం సర్వగుణోపేతం పానం చైవామృతాసవం || 29 || 939
- అథాదర్శే స్వమాత్మానం స్రగ్విణం విరజాంబరం |
విరజం కృతస్వస్త్రియనం కన్యాభిర్బహుమానితం || 30 || 940
- స్నాతం కృతశిరఃస్నానం సర్వాభరణభూషితం |
నిష్కగ్రీవం వలయినం కూజత్కాంచననూపురం || 31 || 941
- శ్రోణ్యోరధ్యస్తయా కాంచ్యా కాంచన్యా బహురత్నయా |
హరేణ చ మహార్హేణ రుచకేన చ భూషితం || 32 || 942
- సుదతా సుభ్రువా శ్లక్షస్నిగ్ధాపాంగేన చక్షుషా |
పద్మకోశస్పృధా నీలైరలకైశ్చ లసన్ముఖం || 33 || 943
- యదా సస్మార ఋషభమృషీణాం దయితం పతిం |
తత్ర చాస్తే సహ స్త్రీభిర్యత్రాస్తే స ప్రజాపతిః || 34 || 944

- భర్తుః పురస్తాదాత్మానం స్త్రీసహస్రవృతం తదా |
నిశామ్య తద్యోగగతిం సంశయం ప్రత్యపద్యత || 35 || 945
- స తాం కృతమలస్నానాం విభ్రాజంతీమపూర్వవత్ |
ఆత్మనో బిభ్రతీం రూపం సంవీతరుచిరస్తనీం || 36 || 946
- విద్యాధరీసహస్రేణ సేవ్యమానాం సువాససం |
జాతభావో విమానం తదారోహయదమిత్రహన్ || 37 || 947
- తస్మిన్నలుప్తమహిమా ప్రియయానురక్తో
విద్యాధరీభిరుపచీర్ణవపుర్విమానే |
బభ్రాజ ఉత్కచకుముద్గణవానపీచ్య -
స్తారాభిరావృత ఇవోడుపతిర్నభఃస్థః || 38 || 948
- తేనాష్టలోకపవిహారకులాచలేంద్ర -
ద్రోణీష్వనంగసఖమారుతసౌభగాసు |
సిద్ధైర్నుతో ద్యుధునిపాతశివస్వనాసు
రేమే చిరం ధనదవల్లలనావరూఢీ || 39 || 949
- వైశ్రంభకే సురసనే నందనే పుష్పభద్రకే |
మానసే చైత్రరథ్యే చ స రేమే రామయా రతః || 40 || 950
- భ్రాజిష్ణునా విమానేన కామగేన మహీయసా |
వైమానికానత్యశేత చరన్ లోకాన్ యథానిలః || 41 || 951
- కిం దురాపాదనం తేషాం పుంసాముద్దామచేతసాం |
యైరాశ్రితస్తీర్థపదశ్చరణో వ్యసనాత్యయః || 42 || 952
- ప్రేక్షయిత్వా భువో గోలం పత్త్యై యావాన్ స్వసంస్థయా |
బహ్వశ్చర్యం మహాయోగీ స్వాశ్రమాయ న్యవర్తత || 43 || 953

- విభజ్య నవధాఽఽత్మానం మానవీం సురతోత్సుకాం ।
రామాం నిరమయన్ రేమే వర్షపూగాన్ముహూర్తవత్ ॥ 44 ॥ 954
- తస్మిన్ విమాన ఉత్కృష్టాం శయ్యాం రతికరీం శ్రితా ।
న చాబుధ్యత తం కాలం పత్యాపీచ్యేన సంగతా ॥ 45 ॥ 955
- ఏవం యోగానుభావేన దంపత్యో రమమాణయోః ।
శతం వ్యతీయుః శరదః కామలాలసయోర్మనాక్ ॥ 46 ॥ 956
- తస్యామాధత్త రేతస్తాం భావయన్నాత్మనాఽఽత్మవిత్ ।
నోధా విధాయ రూపం స్వం సర్వసంకల్పవిద్విభుః ॥ 47 ॥ 957
- అతః సా సుషువే సద్యో దేవహూతిః స్త్రియః ప్రజాః ।
సర్వాస్తాశ్చారుసర్వాంగ్యో లోహితోత్పలగంధయః ॥ 48 ॥ 958
- పతిం సా ప్రవ్రజిష్యంతం తదాఽఽలక్ష్మ్యోశతీ సతీ ।
స్మయమానా విక్లవేన హృదయేన విదూయతా ॥ 49 ॥ 959
- లిఖంత్యధోముఖీ భూమిం పదా నఖమణిశ్రియా ।
ఉవాచ లలితాం వాచం నిరుధ్యాశ్రుకలాం శనైః ॥ 50 ॥ 960
- దేవహూతిరువాచ
సర్వం తద్భగవాన్మహ్యముపోవాహ ప్రతిశ్రుతం ।
అథాపి మే ప్రపన్నాయా అభయం దాతుమర్హసి ॥ 51 ॥ 961
- బ్రహ్మాందుహితృభిస్తుభ్యం విమృగ్యాః పతయః సమాః ।
కశ్చిత్స్యాన్మే విశోకాయ త్వయి ప్రవ్రజితే వనం ॥ 52 ॥ 962
- ఏతావతాలం కాలేన వ్యతిక్రాంతేన మే ప్రభో ।
ఇంద్రియార్థప్రసంగేన పరిత్యక్తపరాత్మనః ॥ 53 ॥ 963

ఇంద్రియార్థేషు సజ్జంత్యా ప్రసంగస్త్వయి మే కృతః |
అజానంత్యా పరం భావం తథాప్యస్త్యభయాయ మే || 54 || 964

సంగో యః సంసృతేర్హేతురసత్స విహితోఽధియా |
స ఏవ సాధుషు కృతో నిఃసంగత్వాయ కల్పతే || 55 || 965

నేహ యత్కర్మ ధర్మాయ న విరాగాయ కల్పతే |
న తీర్థపదసేవాయై జీవన్నపి మృతో హి సః || 56 || 966

సాహం భగవతో నూనం వంచితా మాయయా దృఢం |
యత్త్వాం విముక్తిదం ప్రాప్య న ముముక్షేయ బంధనాత్ || 57 || 967

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే త్రయోవింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

నిర్వేదవాదినీమేవం మనోర్దుహితరం మునిః |

దయాలుః శాలినీమాహ శుక్లాభివ్యాహృతం స్మరన్ || 1 ||

968

ఋషిరువాచ

మా ఖిదో రాజపుత్రీతమాత్మానం ప్రత్యనిందితే |

భగవాంస్తేఽక్షరో గర్భమదూరాత్సంప్రపత్స్యతే || 2 ||

969

ధృతవ్రతాసి భద్రం తే దమేన నియమేన చ |

తపోద్రవిణదానైశ్చ శ్రద్ధయా చేశ్వరం భజ || 3 ||

970

స త్వయాఽఽరాధితః శుక్లో వితన్వన్మామకం యశః |

భేత్తా తే హృదయగ్రంథిమౌదర్యో బ్రహ్మభావనః || 4 ||

971

మైత్రేయ ఉవాచ

దేవహూత్యపి సందేశం గౌరవేణ ప్రజాపతేః |

సమ్యక్ శ్రద్ధాయ పురుషం కూటస్థమభజద్ధురుం || 5 ||

972

తస్యాం బహుతిథే కాలే భగవాన్మధుసూదనః |

కార్దమం వీర్యమాపన్నో జజ్ఞేఽగ్నిరివ దారుణి || 6 ||

973

- అవాదయంస్తదా వ్యోమ్ని వాదిత్రాణి ఘనాఘనాః |
గాయంతి తం స్మ గంధర్వా నృత్యంత్యప్పరసో ముదా || 7 || 974
- పేతుః సుమనసో దివ్యాః ఖేచరైరపవర్జితాః |
ప్రసేదుశ్చ దిశః సర్వా అంభాంసి చ మనాంసి చ || 8 || 975
- తత్కర్ణమాశ్రమపదం సరస్వత్యా పరిశ్రితం |
స్వయంభూః సాకమృషిభిర్మరీచ్యాదిభిరభ్యయాత్ || 9 || 976
- భగవంతం పరం బ్రహ్మ సత్త్వేనాంశేన శత్రుహన్ |
తత్త్వసంఖ్యానవిజ్ఞప్తైః జాతం విద్వానజః స్వరాట్ || 10 || 977
- సభాజయన్ విశుద్ధేన చేతసా తచ్ఛక్తిర్నితం |
ప్రహృష్యమాణైరసుభిః కర్ణమం చేదమభ్యధాత్ || 11 || 978
- బ్రహ్మోవాచ
త్వయా మేఽపచితిస్తాత కల్పితా నిర్వ్యలీకతః |
యన్మే సంజగృహే వాక్యం భవాన్మానద మానయన్ || 12 || 979
- ఏతావత్కేవ శుశ్రూషా కార్యా పితరి పుత్రకైః |
బాధమిత్యనుమన్యేత గౌరవేణ గురోర్వచః || 13 || 980
- ఇమా దుహితరః సభ్య తవ వత్స సుమధ్యమాః |
సర్గమేతం ప్రభావైః స్వైర్బృంహయిష్యంత్యనేకధా || 14 || 981
- అతస్త్వమృషిముఖ్యేభ్యో యథాశీలం యథారుచి |
ఆత్మజాః పరిదేహ్యాద్య విస్తృణీహి యశో భువి || 15 || 982
- వేదాహమాద్యం పురుషమవతీర్ణం స్వమాయయా |
భూతానాం శేవధిం దేహం బిభ్రాణం కపిలం మునే || 16 || 983

- జ్ఞానవిజ్ఞానయోగేన కర్మణాముద్ధరన్ జటాః |
హిరణ్యకేశః పద్మాక్షః పద్మముద్రాపదాంబుజః || 17 || 984
- ఏష మానవి తే గర్భం ప్రవిష్టః కైటభార్దనః |
అవిద్యాసంశయగ్రంథిం చిత్త్వా గాం విచరిష్యతి || 18 || 985
- అయం సిద్ధగణాధీశః సాంఖ్యాచార్యైః సుసమ్మతః |
లోకే కపిల ఇత్యాఖ్యాం గంతా తే కీర్తివర్ధనః || 19 || 986
- మైత్రేయ ఉవాచ
తావాశ్వాస్య జగత్సృష్టా కుమారైః సహనారదః |
హంసో హంసేన యానేన త్రిధామపరమం యయౌ || 20 || 987
- గతే శతధృతౌ క్షత్తః కర్దమస్తేన చోదితః |
యథోదితం స్వదుహిత్యైః ప్రాదాద్విశ్వసృజాం తతః || 21 || 988
- మరీచయే కలాం ప్రాదాదనసూయామథాత్రయే |
శ్రద్ధామంగిరసేఽయచ్ఛత్పులస్తాయ హవిర్భువం || 22 || 989
- పులహాయ గతిం యుక్తాం క్రతవే చ క్రియాం సతీం |
ఖ్యాతిం చ భృగవేఽయచ్ఛద్వసిష్ఠాయాప్యరుంధతీం || 23 || 990
- అథర్వణేఽదదాచ్ఛాంతిం యయా యజ్ఞో వితన్యతే |
విప్రర్షభాన్ కృతోద్వాహాన్ సదారాన్ సమలాలయత్ || 24 || 991
- తతస్త ఋషయః క్షత్తః కృతదారా నిమంత్ర్య తం |
ప్రాతిష్ఠన్నందిమాపన్నాః స్వం స్వమాశ్రమమండలం || 25 || 992
- స చావతీర్ణం త్రియుగమాజ్ఞాయ విబుధర్షభం |
వివిక్త ఉపసంగమ్య ప్రణమ్య సమభాషత || 26 || 993

- అహో పాపచ్యూమానానాం నిరయే స్వైరమంగలైః |
కాలేన భూయసా నూనం ప్రసీదంతీహ దేవతాః || 27 || 994
- బహుజన్మవిపక్వేన సమ్యగ్యోగసమాధినా |
ద్రష్టుం యతంతే యతయః శూన్యాగారేషు యత్పదం || 28 || 995
- స ఏవ భగవానద్య హేలనం నగణయ్య నః |
గృహేషు జాతో గ్రామ్యాణాం యః స్వానాం పక్షపోషణః || 29 || 996
- స్వీయం వాక్యమృతం కర్తుమవతీర్ణోఽసి మే గృహే |
చిక్చీర్షుర్భగవాన్ జ్ఞానం భక్తానాం మానవర్థనః || 30 || 997
- తాన్యేవ తేఽభిరూపాణి రూపాణి భగవంస్తవ |
యాని యాని చ రోచంతే స్వజనానామరూపిణః || 31 || 998
- త్వాం సూరిభిస్తత్త్వబుభుత్సయాద్ధా
సదాభివాదార్హణపాదపీఠం |
ఐశ్వర్యవైరాగ్యయశోఽవబోధ -
వీర్యశ్రియా పూర్తమహం ప్రపద్యే || 32 || 999
- పరం ప్రధానం పురుషం మహాంతం
కాలం కవిం త్రివృతం లోకపాలం |
ఆత్మానుభూత్యానుగతప్రపంచం
స్వచ్ఛందశక్తిం కపిలం ప్రపద్యే || 33 || 1000
- ఆ స్మాభిపృచ్ఛేఽద్య పతిం ప్రజానాం
త్వయావతీర్ణార్హ ఉతాప్తకామః |
పరివ్రజత్పదవీమాస్థితోఽహం
చరిష్యే త్వాం హృది యుంజన్ విశోకః || 34 || 1001

శ్రీభగవానువాచ

మయా ప్రోక్తం హి లోకస్య ప్రమాణం సత్యలొకికే |

అథాజని మయా తుభ్యం యదవోచమృతం మునే || 35 ||

1002

ఏతన్నే జన్మ లోకేఽస్మిన్మముక్షాణాం దురాశయాత్ |

ప్రసంఖ్యానాయ తత్త్వానాం సమ్మతాయాత్మదర్శనే || 36 ||

1003

ఏష ఆత్మపథోఽవ్యక్తో నష్టః కాలేన భూయసా |

తం ప్రవర్తయితుం దేహమిమం విద్ధి మయా భృతం || 37 ||

1004

గచ్ఛ కామం మయాఽఽపృష్టో మయి సంన్యస్తకర్మణా |

జిత్వా సుదుర్జయం మృత్యుమమృతత్వాయ మాం భజ || 38 ||

1005

మామాత్మానం స్వయంజ్యోతిః సర్వభూతగుహాశయం |

ఆత్మన్యేవాత్మనా వీక్ష్య విశోకోఽభయమృచ్ఛసి || 39 ||

1006

మాత్ర ఆధ్యాత్మికీం విద్యాం శమనీం సర్వకర్మణాం |

వితరిష్యే యయా చాసౌ భయం చాతితరిష్యతి || 40 ||

1007

మైత్రేయ ఉవాచ

ఏవం సముదితస్తేన కపిలేన ప్రజాపతిః |

దక్షిణీకృత్య తం ప్రీతో వనమేవ జగామ హ || 41 ||

1008

వ్రతం స ఆస్థితో మౌనమాత్మైకశరణో మునిః |

నిఃసంగో వ్యచరత్క్షోణీమనగ్నిరనికేతనః || 42 ||

1009

మనో బ్రహ్మణి యుంజానో యత్తత్సదసతః పరం |

గుణావభాసే విగుణ ఏకభక్త్యానుభావితే || 43 ||

1010

నిరహంకృతిర్నిర్మమశ్చ నిర్ద్వంద్వః సమదృక్ స్వదృక్ |

ప్రత్యక్ప్రశాంతధీర్ధీరః ప్రశాంతోర్మిరివోదధిః || 44 ||

1011

వాసుదేవే భగవతి సర్వజ్ఞే ప్రత్యగాత్మని |
పరేణ భక్తిభావేన లభ్యాత్మా ముక్తబంధనః || 45 ||

1012

ఆత్మానం సర్వభూతేషు భగవంతమవస్థితం |
అపశ్యత్సర్వభూతాని భగవత్యపి చాత్మని || 46 ||

1013

ఇచ్ఛాద్వేషవిహీనేన సర్వత్ర సమచేతసా |
భగవద్భక్తియుక్తేన ప్రాప్తా భాగవతీ గతిః || 47 ||

1014

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయే చతుర్వింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే పంచవింశోఽధ్యాయః ॥

శౌనక ఉవాచ

కపిలస్తత్త్వసంఖ్యాతా భగవానాత్మమాయయా ।

జాతః స్వయమజః సాక్షాదాత్మప్రజ్ఞప్తయే నృణాం ॥ 1 ॥

1015

న హ్యస్య వర్షణః పుంసాం వరిష్ణుః సర్వయోగినాం ।

విశ్రుతో శ్రుతదేవస్య భూరి తృప్యంతి మేఽసవః ॥ 2 ॥

1016

యద్యద్విధతే భగవాన్ స్వచ్ఛందాత్మాఽఽత్మమాయయా ।

తాని మే శ్రద్ధధానస్య కీర్తన్యాన్యనుకీర్తయ ॥ 3 ॥

1017

సూత ఉవాచ

ద్వైపాయనసఖస్తేవం మైత్రేయో భగవాంస్తథా ।

ప్రాహేదం విదురం ప్రీత ఆన్వీక్షిక్యాం ప్రచోదితః ॥ 4 ॥

1018

మైత్రేయ ఉవాచ

పితరి ప్రస్థితేఽరణ్యం మాతుః ప్రియచికిర్షయా ।

తస్మిన్ బిందుసరేఽవాత్సీద్భగవాన్ కపిలః కిల ॥ 5 ॥

1019

తమాసీనమకర్మాణం తత్త్వమార్గార్థదర్శనం ।

స్వసుతం దేవహూత్యాహ ధాతుః సంస్మరతీ వచః ॥ 6 ॥

1020

దేవహూతిరువాచ

నిర్విణ్ణా నితరాం భూమన్నసదింద్రియతర్షణాత్ |

యేన సంభావ్యమానేన ప్రపన్నాంధం తమః ప్రభో || 7 ||

1021

తస్య త్వం తమసోఽంధస్య దుష్పారస్యాద్య పారగం |

సచ్ఛక్తుర్జన్మనామంతే లబ్ధం మే త్వదనుగ్రహాత్ || 8 ||

1022

య ఆద్యో భగవాన్ పుంసామీశ్వరో వై భవాన్ కిల |

లోకస్య తమసాంధస్య చక్షుః సూర్య ఇవోదితః || 9 ||

1023

అథ మే దేవ సమ్మోహమపాక్రష్టుం త్వమర్హసి |

యోఽవగ్రహోఽహమ్మమేతీత్యేతస్మిన్ యోజితస్త్యయా || 10 ||

1024

తం త్వా గతాహం శరణం శరణ్యం

స్వభృత్యసంసారతరోః కుఠారం |

జిజ్ఞాసయాహం ప్రకృతేః పూరుషస్య

నమామి సద్ధర్మవిదాం వరిష్ఠం || 11 ||

1025

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇతి స్వమాతుర్నిరవద్యమీప్సితం

నిశమ్య పుంసామపవర్గవర్ధనం |

ధియాభినంద్యాత్మవతాం సతాం గతి -

ర్భభాష ఈషత్స్మితశోభితాననః || 12 ||

1026

శ్రీభగవానువాచ

యోగ ఆధ్యాత్మికః పుంసాం మతో నిఃశ్రేయసాయ మే |

అత్యంతోపరతిర్యక్త దుఃఖస్య చ సుఖస్య చ || 13 ||

1027

తమిమం తే ప్రవక్ష్యామి యమవోచం పురానఘే |

ఋషీణాం శ్రోతుకామానాం యోగం సర్వాంగనైపుణం || 14 ||

1028

- చేతః ఖల్వస్య బంధాయ ముక్తయే చాత్మనో మతం |
గుణేషు సక్తం బంధాయ రతం వా పుంసి ముక్తయే || 15 || 1029
- అహమ్మమాభిమానోజ్ఞైః కామలోభాదిభిర్మలైః |
వీతం యదా మనః శుద్ధమదుఃఖమసుఖం సమం || 16 || 1030
- తదా పురుష ఆత్మానం కేవలం ప్రకృతేః పరం |
నిరంతరం స్వయంజ్యోతిరణిమానమఖండితం || 17 || 1031
- జ్ఞానవైరాగ్యయుక్తేన భక్తియుక్తేన చాత్మనా |
పరిపశ్యత్యుదాసీనం ప్రకృతిం చ హతౌజసం || 18 || 1032
- న యుజ్యమానయా భక్త్యా భగవత్యఖిలాత్మని |
సదృశోఽస్తి శివః పంథా యోగినాం బ్రహ్మసిద్ధయే || 19 || 1033
- ప్రసంగమజరం పాశమాత్మనః కవయో విదుః |
స ఏవ సాధుషు కృతో మోక్షద్వారమపావృతం || 20 || 1034
- తితిక్షవః కారుణికాః సుహృదః సర్వదేహినాం |
అజాతశత్రవః శాంతాః సాధవః సాధుభూషణాః || 21 || 1035
- మయ్యనన్యేన భావేన భక్తిం కుర్వంతి యే దృఢాం |
మత్కృతే త్యక్తకర్మాణస్త్యక్తస్వజనబాంధవాః || 22 || 1036
- మదాశ్రయాః కథా మృష్టాః శృణ్వంతి కథయంతి చ |
తపంతి వివిధాస్తాపా నైతాన్మథతచేతసః || 23 || 1037
- త ఏతే సాధవః సాధ్వీ సర్వసంగవివర్జితాః |
సంగస్తేష్వథ తే ప్రార్థ్యః సంగదోషహరా హి తే || 24 || 1038
- సతాం ప్రసంగాన్మమ వీర్యసంవిదో
భవంతి హృత్కర్ణరసాయనాః కథాః |

తజ్జోషణాదాశ్వపవర్గవర్తమి

శ్రద్ధా రతిర్భక్తిరనుక్రమిష్యతి || 25 ||

1039

భక్త్యా పుమాంజాతవిరాగ ఐంద్రియాద్

దృష్టశ్రుతాన్మద్రచనానుచింతయా |

చిత్తస్య యత్తో గ్రహణే యోగయుక్తో

యతిష్యతే ఋజుభిర్యోగమార్హైః || 26 ||

1040

అసేవయాయం ప్రకృతేర్గుణానాం

జ్ఞానేన వైరాగ్యవిజృంభితేన |

యోగేన మయ్యర్పితయా చ భక్త్యా

మాం ప్రత్యగాత్మానమిహోవరుంధే || 27 ||

1041

దేవహూతిరువాచ

కాచిత్త్వయ్యుచితా భక్తిః కీదృశీ మమ గోచరా |

యయా పదం తే నిర్వాణమంజసాన్వాశ్శవా అహం || 28 ||

1042

యో యోగో భగవద్భాణో నిర్వాణాత్మంస్త్యయోదితః |

కీదృశః కతి చాంగాని యతస్తత్త్వావబోధనం || 29 ||

1043

తదేతన్నే విజానీహి యథాహం మందధీర్హరే |

సుఖం బుద్ధ్యేయ దుర్బోధం యోషా భవదనుగ్రహత్ || 30 ||

1044

మైత్రేయ ఉవాచ

విదిత్వార్థం కపిలో మాతురిత్థం

జాతస్నేహో యత్ర తన్వాభిజాతః |

తత్త్వామ్నాయం యత్ప్రవదంతి సాంఖ్యం

ప్రోవాచ వై భక్తివితానయోగం || 31 ||

1045

శ్రీభగవానువాచ

దేవానాం గుణలింగానామానుశ్రవికకర్మణాం ।

సత్త్వ ఏవైకమనసో వృత్తిః స్వాభావికీ తు యా ॥ 32 ॥

1046

అనిమిత్తా భాగవతీ భక్తిః సిద్ధేర్గరీయసీ ।

జరయత్యాశు యా కోశం నిగీర్ణమనలో యథా ॥ 33 ॥

1047

నైకాత్మతాం మే స్పృహయంతి కేచిన్ -

మత్పాదసేవాభిరతా మదీహః ।

యేఽన్యోన్యతో భాగవతాః ప్రసజ్య

సభాజయంతే మమ పౌరుషాణి ॥ 34 ॥

1048

పశ్యంతి తే మే రుచిరాణ్యంబ సంతః

ప్రసన్నవక్తారుణలోచనాని ।

రూపాణి దివ్యాని వరప్రదాని

సాకం వాచం స్పృహణీయాం వదంతి ॥ 35 ॥

1049

తైర్దర్శనీయావయవైరుదార -

విలాసహాసేక్షితవామసూక్ష్మైః ।

హృతాత్మనో హృతప్రాణాంశ్చ భక్తి -

రనిచ్ఛతో మే గతిమణీష్వం ప్రయుంక్తే ॥ 36 ॥

1050

అథో విభూతిం మమ మాయావినస్తా -

మైశ్వర్యమష్టాంగమనుప్రవృత్తం ।

శ్రియం భాగవతీం వాస్పృహయంతి భద్రాం

పరస్య మే తేఽశ్నువతే తు లోకే ॥ 37 ॥

1051

న కర్హించిన్మత్పరాః శాంతరూపే

నంక్ష్యంతి నో మేఽనిమిషో లేఢి హేతిః ।

యేషామహం ప్రియ ఆత్మా సుతశ్చ

సఖా గురుః సుహృదో దైవమిష్టం || 38 ||

1052

ఇమం లోకం తథైవాముమాత్మానముభయాయినం |

ఆత్మానమను యే చేహ యే రాయః పశవో గృహాః || 39 ||

1053

విసృజ్య సర్వానన్యాంశ్చ మామేవం విశ్వతోముఖం |

భజంత్యనన్యయా భక్త్యా తాన్మృత్యోరతిపారయే || 40 ||

1054

నాన్యత్ర మద్భగవతః ప్రధానపురుషేశ్వరాత్ |

ఆత్మనః సర్వభూతానాం భయం తీవ్రం నివర్తతే || 41 ||

1055

మద్భయాద్వాతి వాతోఽయం సూర్యస్తపతి మద్భయాత్ |

వర్షతీంద్రో దహత్యగ్నిర్మృత్యుశ్చరతి మద్భయాత్ || 42 ||

1056

జ్ఞానవైరాగ్యయుక్తేన భక్తియోగేన యోగినః |

క్షేమాయ పాదమూలం మే ప్రవిశంత్యకుతోభయం || 43 ||

1057

ఏతావానేవ లోకేఽస్మిన్ పుంసాం నిఃశ్రేయసోదయః |

తీవ్రేణ భక్తియోగేన మనో మయ్యర్పితం స్థిరం || 44 ||

1058

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే పంచవింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

అథ తే సంప్రవక్ష్యామి తత్త్వానాం లక్షణం పృథక్ ।

యద్విదిత్వా విముచ్యేత పురుషః ప్రాకృతైర్గుణైః ॥ 1 ॥

1059

జ్ఞానం నిశ్రేయసార్థాయ పురుషస్యాత్మదర్శనం ।

యదాహుర్వర్ణయే తత్తే హృదయగ్రంథిభేదనం ॥ 2 ॥

1060

అనాదిరాత్మా పురుషో నిర్గుణః ప్రకృతేః పరః ।

ప్రత్యగ్భామా స్వయంజ్యోతిర్విశ్వం యేన సమన్వితం ॥ 3 ॥

1061

స ఏష ప్రకృతిం సూక్ష్మాం దైవీం గుణమయీం విభుః ।

యదృచ్ఛయైవోపగతామభ్యపద్యత లీలయా ॥ 4 ॥

1062

గుణైర్విచిత్రాః సృజతీం సరూపాః ప్రకృతిం ప్రజాః ।

విలోక్య ముముహే సద్యః స ఇహ జ్ఞానగూహయా ॥ 5 ॥

1063

ఏవం పరాభిధ్యానేన కర్తృత్వం ప్రకృతేః పుమాన్ ।

కర్మసు క్రియమాణేషు గుణైరాత్మని మన్యతే ॥ 6 ॥

1064

తదస్య సంసృతిర్బంధః పారతంత్ర్యం చ తత్కృతం ।

భవత్యకర్తురీశస్య సాక్షిణో నిర్వృతాత్మనః ॥ 7 ॥

1065

- కార్యకారణకర్తృత్వే కారణం ప్రకృతిం విదుః |
భోక్తృత్వే సుఖదుఃఖానాం పురుషం ప్రకృతేః పరం || 8 || 1066
- దేవహూతిరువాచ
ప్రకృతేః పురుషస్యాపి లక్షణం పురుషోత్తమ |
బ్రూహి కారణయోరస్య సదసచ్చ యదాత్మకం || 9 || 1067
- శ్రీభగవానువాచ
యత్తత్త్రిగుణమవ్యక్తం నిత్యం సదసదాత్మకం |
ప్రధానం ప్రకృతిం ప్రాహురవిశేషం విశేషవత్ || 10 || 1068
- పంచభిః పంచభిర్భ్రూహ్మ చతుర్భిర్దశభిస్తథా |
ఏతచ్చతుర్వింశతికం గణం ప్రాధానికం విదుః || 11 || 1069
- మహాభూతాని పంచైవ భూరాపోఽగ్నిర్మరున్నభః |
తన్మాత్రాణి చ తావంతి గంధాదీని మతాని మే || 12 || 1070
- ఇంద్రియాణి దశ శ్రోత్రం త్వద్ద్వగ్రసననాసికాః |
వాక్యరౌ చరణౌ మేఢ్రం పాయుర్దశమ ఉచ్యతే || 13 || 1071
- మనో బుద్ధిరహంకారశ్చిత్తమిత్యంతరాత్మకం |
చతుర్థా లక్ష్యతే భేదో వృత్త్యా లక్షణరూపయా || 14 || 1072
- ఏతావానేవ సంఖ్యాతో బ్రహ్మణః సగుణస్య హ |
సన్నివేశో మయా ప్రోక్తో యః కాలః పంచవింశకః || 15 || 1073
- ప్రభావం పౌరుషం ప్రాహుః కాలమేకే యతో భయం |
అహంకారవిమూఢస్య కర్తుః ప్రకృతిమీయుషః || 16 || 1074
- ప్రకృతేర్గుణసామ్యస్య నిర్విశేషస్య మానవి |
చేష్టా యతః స భగవాన్ కాల ఇత్యుపలక్షితః || 17 || 1075

- అంతః పురుషరూపేణ కాలరూపేణ యో బహిః |
సమన్వేత్యేష సత్త్వానాం భగవానాత్మమాయయా || 18 || 1076
- దైవాత్ముభితధర్మిణ్యాం స్వస్యాం యోనౌ పరః పుమాన్ |
ఆధత్త వీర్యం సాసూత మహత్తత్త్వం హిరణ్మయం || 19 || 1077
- విశ్వమాత్మగతం వ్యంజన్ కూటస్థో జగదంకురః |
స్వతేజసాపిబత్తివ్రమాత్మప్రస్వాపనం తమః || 20 || 1078
- యత్తత్సత్త్వగుణం స్వచ్ఛం శాంతం భగవతః పదం |
యదాహుర్వాసుదేవాఖ్యం చిత్తం తన్మహదాత్మకం || 21 || 1079
- స్వచ్ఛత్వమవికారిత్వం శాంతత్వమితి చేతసః |
వృత్తిభిర్లక్షణం ప్రోక్తం యథాపాం ప్రకృతిః పరా || 22 || 1080
- మహత్తత్త్వాద్వికుర్వాణాద్భగవద్వీర్యసంభవాత్ |
క్రియాశక్తిరహంకారస్త్రివిధః సమపద్యత || 23 || 1081
- వైకారికస్తైజసశ్చ తామసశ్చ యతో భవః |
మనసశ్చేంద్రియాణాం చ భూతానాం మహతామపి || 24 || 1082
- సహస్రశిరసం సాక్షాద్యమనంతం ప్రచక్షతే |
సంకర్షణాఖ్యం పురుషం భూతేంద్రియమనోమయం || 25 || 1083
- కర్తృత్వం కరణత్వం చ కార్యత్వం చేతి లక్షణం |
శాంతఘోరవిమూఢత్వమితి వా స్యాదహంకృతేః || 26 || 1084
- వైకారికాద్వికుర్వాణాన్మనస్తత్త్వమజాయత |
యత్సంకల్పవికల్పాభ్యాం వర్తతే కామసంభవః || 27 || 1085
- యద్విదుర్వ్యనిరుద్ధాఖ్యం హృషీకాణామధీశ్వరం |
శారదేందీవరశ్యామం సంరాధ్యం యోగిభిః శనైః || 28 || 1086

- తైజసాత్తు వికుర్వాణాద్ బుద్ధితత్త్వమభూత్సతి |
ద్రవ్యస్ఫురణవిజ్ఞానమింద్రియాణామనుగ్రహః || 29 || 1087
- సంశయోఽథ విపర్యాసో నిశ్చయః స్మృతిరేవ చ |
స్వాప ఇత్యుచ్యతే బుద్ధేర్లక్షణం వృత్తితః పృథక్ || 30 || 1088
- తైజసానీంద్రియాణ్యేవ క్రియాజ్ఞానవిభాగశః |
ప్రాణస్య హి క్రియా శక్తిర్బుద్ధేర్విజ్ఞానశక్తితా || 31 || 1089
- తామసాచ్చ వికుర్వాణాద్భుగవదీవ్యర్యచోదితాత్ |
శబ్దమాత్రమభూత్తస్మాన్నభః శ్రోత్రం తు శబ్దగం || 32 || 1090
- అర్థాశ్రయత్వం శబ్దస్య ద్రష్టుర్లింగత్వమేవ చ |
తన్మాత్రత్వం చ నభసో లక్షణం కవయో విదుః || 33 || 1091
- భూతానాం చిద్రదాత్మత్వం బహిరంతరమేవ చ |
ప్రాణేంద్రియాత్మధిష్ఠ్యత్వం నభసో వృత్తిలక్షణం || 34 || 1092
- నభసః శబ్దతన్మాత్రాత్కాలగత్యా వికుర్వతః |
స్పర్శోఽభవత్తతో వాయుస్త్యక్ స్పర్శస్య చ సంగ్రహః || 35 || 1093
- మృదుత్వం కఠినత్వం చ శైత్యముష్ణత్వమేవ చ |
వీతత్స్పర్శస్య స్పర్శత్వం తన్మాత్రత్వం నభస్వతః || 36 || 1094
- చాలనం వ్యూహనం ప్రాప్తిర్నేతృత్వం ద్రవ్యశబ్దయోః |
సర్వేంద్రియాణామాత్మత్వం వాయోః కర్మాభిలక్షణం || 37 || 1095
- వాయోశ్చ స్పర్శతన్మాత్రాద్రూపం దైవేరితాదభూత్ |
సముత్థితం తతస్తేజశ్చక్షూ రూపోపలంభనం || 38 || 1096
- ద్రవ్యాకృతిత్వం గుణతా వ్యక్తిసంస్థాత్వమేవ చ |
తేజస్త్యం తేజసః సాధ్వీ రూపమాత్రస్య వృత్తయః || 39 || 1097

- ద్యోతనం పచనం పానమదనం హిమమర్దనం |
తేజసో వృత్తయస్త్యేతాః శోషణం క్షుత్ప్రదేవ చ || 40 || 1098
- రూపమాత్రాద్వికుర్వాణాత్తేజసో దైవచోదితాత్ |
రసమాత్రమభూత్తస్మాదంభో జిహ్వ రసగ్రహః || 41 || 1099
- కషాయో మధురస్తిక్తః కట్వమ్ల ఇతి నైకథా |
భౌతికానాం వికారేణ రస ఏకో విభిద్యతే || 42 || 1100
- క్లేదనం పిండనం తృప్తిః ప్రాణనాప్యాయనోదనం |
తాపాపనోదో భూయస్త్యమంభసో వృత్తయస్త్యిమాః || 43 || 1101
- రసమాత్రాద్వికుర్వాణాదంభసో దైవచోదితాత్ |
గంధమాత్రమభూత్తస్మాత్పృథ్వీ ప్రాణస్తు గంధగః || 44 || 1102
- కరంభపూతిసారభ్యశాంతోగ్రామ్లాదిభిః పృథక్ |
ద్రవ్యావయవవైషమ్యాద్గంధ ఏకో విభిద్యతే || 45 || 1103
- భావనం బ్రహ్మణః స్థానం ధారణం సద్విశేషణం |
సర్వసత్త్వగుణోద్భేదః పృథివీవృత్తిలక్షణం || 46 || 1104
- నభోగుణవిశేషోఽర్థో యస్య తచ్ఛ్రోత్రముచ్యతే |
వాయోర్గుణవిశేషోఽర్థో యస్య తత్స్పర్శనం విదుః || 47 || 1105
- తేజోగుణవిశేషోఽర్థో యస్య తచ్ఛక్తురుచ్యతే |
అంభోగుణవిశేషోఽర్థో యస్య తద్రసనం విదుః |
భూమేర్గుణవిశేషోఽర్థో యస్య స ప్రాణ ఉచ్యతే || 48 || 1106
- పరస్య దృశ్యతే ధర్మో హ్యపరస్మిన్ సమన్వయాత్ |
అతో విశేషో భావానాం భూమావేవోపలక్ష్యతే || 49 || 1107

- ఏతాన్యసంహత్య యదా మహదాదీని సప్త వై |
కాలకర్మగుణోపేతో జగదాదిరుపావిశత్ || 50 || 1108
- తతస్తేనానువిధ్దేభ్యో యుక్తేభ్యోఽండమచేతనం |
ఉత్థితం పురుషో యస్మాదుదతిష్ఠదసౌ విరాట్ || 51 || 1109
- ఏతదండం విశేషాఖ్యం క్రమవృద్ధైర్దశోత్తరైః |
తోయాదిభిః పరివృతం ప్రధానేనావృతైర్బహిః |
యత్ర లోకవితానోఽయం రూపం భగవతో హరేః || 52 || 1110
- హిరణ్మయాదండకోశాదుత్థాయ సలిలేశయాత్ |
తమావిశ్య మహాదేవో బహుధా నిర్భిభేద ఖం || 53 || 1111
- నిరభిద్యతాస్య ప్రథమం ముఖం వాణీ తతోఽభవత్ |
వాణ్యా వహ్నిరథో నాసే ప్రాణోఽతో పూణ ఏతయోః || 54 || 1112
- పూణాద్వాయురభిద్యేతామక్షిణీ చక్షురేతయోః |
తస్మాత్సూర్యో వ్యభిద్యేతాం కర్ణౌ శ్రోత్రం తతో దిశః || 55 || 1113
- నిర్భిభేద విరాజస్త్యగ్రోమశ్మశ్వాదయస్తతః |
తత ఓషధయశ్చాసన్ శిశ్నం నిర్భిభిదే తతః || 56 || 1114
- రేతస్తస్మాదాప ఆసన్నిరభిద్యత వై గుదం |
గుదాదపానోఽపానాచ్చ మృత్యుర్లోకభయంకరః || 57 || 1115
- హస్తా చ నిరభిద్యేతాం బలం తాభ్యాం తతః స్వరాట్ |
పాదౌ చ నిరభిద్యేతాం గతిస్తాభ్యాం తతో హరిః || 58 || 1116
- నాడ్యోఽస్య నిరభిద్యంత తాభ్యో లోహితమాభృతం |
నద్యస్తతః సమభవన్నుదరం నిరభిద్యత || 59 || 1117

- క్షుత్పిపాసే తతః స్యాతాం సముద్రస్త్వేతయోరభూత్ |
అథాస్య హృదయం భిన్నం హృదయాన్మన ఉత్థితం || 60 || 1118
- మనసశ్చంద్రమా జాతో బుద్ధిర్బుద్ధేర్గిరాం పతిః |
అహంకారస్తతో రుద్రశ్చిత్తం చైత్యస్తతోఽభవత్ || 61 || 1119
- ఏతే హ్యభ్యుత్థితా దేవా నైవాస్యోత్థాపనేఽశకన్ |
పునరావివిశుః ఖాని తముత్థాపయితుం క్రమాత్ || 62 || 1120
- వహ్నిర్వాచా ముఖం భేజే నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ |
పూణేన నాసికే వాయుర్నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ || 63 || 1121
- అక్షిణీ చక్షుషాఽఽదిత్యో నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ |
శ్రోత్రేణ కర్ణౌ చ దిశో నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ || 64 || 1122
- త్వచం రోమభిరోషధ్యో నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ |
రేతసా శిశ్నమాపస్తు నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ || 65 || 1123
- గుదం మృత్యురపానేన నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ |
హస్తావింద్రో బలేనైవ నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ || 66 || 1124
- విష్ణుర్గత్త్వైవ చరణౌ నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ |
నాడీర్నద్యో లోహితేన నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ || 67 || 1125
- క్షుత్ప్రడ్భ్యాముదరం సింధుర్నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ |
హృదయం మనసా చంద్రో నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ || 68 || 1126
- బుద్ధ్యా బ్రహ్మపి హృదయం నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ |
రుద్రోఽభిమత్యా హృదయం నోదతిష్ఠత్తదా విరాట్ || 69 || 1127
- చిత్తేన హృదయం చైత్యః క్షేత్రజ్ఞః ప్రావిశద్యదా |
విరాట్ తదైవ పురుషః సలిలాదుదతిష్ఠత || 70 || 1128

యథా ప్రసుప్తం పురుషం ప్రాణేంద్రియమనోధియః ।

ప్రభవంతి వినా యేన నోత్థాపయితుమోజసా ॥ 71 ॥

1129

తమస్మిన్ ప్రత్యగాత్మానం ధియా యోగప్రవృత్తయా ।

భక్త్యా విరక్త్యా జ్ఞానేన వివిచ్యాత్మని చింతయేత్ ॥ 72 ॥

1130

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే కాపిలేయే తత్త్వసమామ్నాయే షడ్వింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే సప్తవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

ప్రకృతిస్థోఽపి పురుషో నాజ్యతే ప్రాకృతైర్గుణైః ।

అవికారాదకర్తృత్వాన్నిర్గుణత్వాజ్జలార్కవత్ ॥ 1 ॥

1131

స ఏష యర్హి ప్రకృతేర్గుణేష్వభివిషజ్జతే ।

అహంక్రియావిమూఢాత్మా కర్తాస్మీత్యభిమన్యతే ॥ 2 ॥

1132

తేన సంసారపదవీమవశోఽభ్యేత్యనిర్వృతః ।

ప్రాసంగికైః కర్మదోషైః సదసన్మిశ్రయోనిషు ॥ 3 ॥

1133

అర్థే హ్యవిద్యమానేఽపి సంసృతిర్న నివర్తతే ।

ధ్యాయతో విషయానస్య స్వప్నేఽనర్థాగమో యథా ॥ 4 ॥

1134

అత ఏవ శనైశ్చిత్తం ప్రసక్తమసతాం పథి ।

భక్తియోగేన తీవ్రేణ విరక్త్యా చ నయేద్వశం ॥ 5 ॥

1135

యమాదిభిర్వ్యోగపథైరభ్యసన్ శ్రద్ధయాన్వితః ।

మయి భావేన సత్త్యేన మత్కథాశ్రవణేన చ ॥ 6 ॥

1136

సర్వభూతసమత్వేన నిర్వైరేణాప్రసంగతః ।

బ్రహ్మచర్యేణ మౌనేన స్వధర్మేణ బలీయసా ॥ 7 ॥

1137

- యదృచ్ఛయోపలభ్యేన సంతుష్టో మితభుజ్ మునిః |
వివిక్తశరణః శాంతో మైత్రః కరుణ ఆత్మవాన్ || 8 || 1138
- సానుబంధే చ దేహేఽస్మిన్నకుర్వన్నసదాగ్రహం |
జ్ఞానేన దృష్టతత్త్వేన ప్రకృతేః పురుషస్య చ || 9 || 1139
- నివృత్తబుద్ధ్యవస్థానో దూరీభూతాన్యదర్శనః |
ఉపలభ్యాత్మనాఽఽత్మానం చక్షుషేవార్కమాత్మదృక్ || 10 || 1140
- ముక్తలింగం సదాభాసమసతి ప్రతిపద్యతే |
సతో బంధుమసచ్ఛక్తుః సర్వానుసూతమద్వయం || 11 || 1141
- యథా జలస్థ ఆభాసః స్థలస్థేనావదృశ్యతే |
స్వాభాసేన తథా సూర్యో జలస్థేన దివి స్థితః || 12 || 1142
- ఏవం త్రివృదహంకారో భూతేంద్రియమనోమయైః |
స్వాభాసైర్లక్ష్మితోఽనేన సదాభాసేన సత్యదృక్ || 13 || 1143
- భూతసూక్ష్మేంద్రియమనోబుద్ధ్యాదిష్విహ నిద్రయా |
లీనేష్వసతి యస్తత్ర వినిద్రో నిరహంక్రియః || 14 || 1144
- మన్యమానస్తదాఽఽత్మానమనష్టో నష్టవన్మృషా |
నష్టేఽహంకరణే ద్రష్టా నష్టవిత్త ఇవాతురః || 15 || 1145
- ఏవం ప్రత్యవమృశ్యాసావాత్మానం ప్రతిపద్యతే |
సాహంకారస్య ద్రవ్యస్య యోఽవస్థానమనుగ్రహః || 16 || 1146
- దేవహూతిరువాచ
పురుషం ప్రకృతిర్భూహ్మన్న విముంచతి కర్త్రిచిత్ |
అన్యోన్యాపాశ్రయత్వాచ్చ నిత్యత్వాదనయోః ప్రభో || 17 || 1147

- యథా గంధస్య భూమేశ్చ న భావో వ్యతిరేకతః |
అపాం రసస్య చ యథా తథా బుద్ధేః పరస్య చ || 18 || 1148
- అకర్తుః కర్మబంధోఽయం పురుషస్య యదాశ్రయః |
గుణేషు సత్సు ప్రకృతేః కైవల్యం తేష్వతః కథం || 19 || 1149
- క్వచిత్ తత్త్వావమర్శేన నివృత్తం భయముల్బణం |
అనివృత్తనిమిత్తత్వాత్పునః ప్రత్యవతిష్ఠతే || 20 || 1150
- శ్రీభగవానువాచ
అనిమిత్తనిమిత్తేన స్వధర్మేణామలాత్మనా |
తీవ్రయా మయి భక్త్యా చ శ్రుతసంభృతయా చిరం || 21 || 1151
- జ్ఞానేన దృష్టతత్త్వేన వైరాగ్యేణ బలీయసా |
తపోయుక్తేన యోగేన తీవ్రేణాత్మసమాధినా || 22 || 1152
- ప్రకృతిః పురుషస్యేహ దహ్యమానా త్వహర్నిశం |
తిరోభవిత్రీ శనక్షరగ్నేర్యోనిరివారణిః || 23 || 1153
- భుక్తభోగా పరిత్యక్తా దృష్టదోషా చ నిత్యశః |
నేశ్వరస్యాశుభం ధత్తే స్వే మహిమ్ని స్థితస్య చ || 24 || 1154
- యథా హ్యప్రతిబుద్ధస్య ప్రస్వాపో బహ్వానర్థభృత్ |
స ఏవ ప్రతిబుద్ధస్య న వై మోహాయ కల్పతే || 25 || 1155
- ఏవం విదితతత్త్వస్య ప్రకృతిర్మయి మానసం |
యుంజతో నాపకురుత ఆత్మారామస్య కర్త్వచిత్ || 26 || 1156
- యదైవమధ్యాత్మరతః కాలేన బహుజన్మనా |
సర్వత్ర జాతవైరాగ్య ఆబ్రహ్మభువనాన్మునిః || 27 || 1157

మద్భక్తః ప్రతిబుద్ధార్థో మత్ప్రసాదేన భూయసా |

నిఃశ్రేయసం స్వసంస్థానం కైవల్యాఖ్యం మదాశ్రయం || 28 ||

1158

ప్రాప్నోతీహంజసా ధీరః స్వదృశాచ్ఛిన్నసంశయః |

యథత్వా న నివర్తేత యోగీ లింగాద్వినిర్గమే || 29 ||

1159

యదా న యోగోపచితాసు చేతో

మాయాసు సిద్ధస్య విషజ్జతేఽంగ |

అనన్యహేతుష్వధ మే గతిః స్యాద్

ఆత్యంతికి యత్ర న మృత్యుహాసః || 30 ||

1160

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే సప్తవింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే అష్టావింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

యోగస్య లక్షణం వక్ష్యే సబీజస్య నృపాత్మజే ।
మనో యేనైవ విధినా ప్రసన్నం యాతి సత్పథం ॥ 1 ॥

1161

స్వధర్మాచరణం శక్త్యా విధర్మాచ్చ నివర్తనం ।
దైవాల్లభ్యేన సంతోష ఆత్మవిచ్ఛరణార్చనం ॥ 2 ॥

1162

గ్రామ్యధర్మనివృత్తిశ్చ మోక్షధర్మరతిస్తథా ।
మితమేధ్యాదనం శశ్వద్వివిక్తక్షేమసేవనం ॥ 3 ॥

1163

అహింసా సత్యమస్తేయం యావదర్థపరిగ్రహః ।
బ్రహ్మచర్యం తపః శౌచం స్వాధ్యాయః పురుషార్చనం ॥ 4 ॥

1164

మౌనం సదాఽసనజయ స్థైర్యం ప్రాణజయః శనైః ।
ప్రత్యాహారశ్చేంద్రియాణాం విషయాన్మనసా హృది ॥ 5 ॥

1165

స్వధిష్ఠ్యానామేకదేశే మనసా ప్రాణధారణం ।
వైకుంఠలీలాభిధ్యానం సమాధానం తథాఽత్మనః ॥ 6 ॥

1166

ఏతైరన్యైశ్చ పథిభిర్మనో దుష్టమసత్పథం ।
బుద్ధ్యా యుంజీత శనక్తైర్జితప్రాణో హ్యతంద్రితః ॥ 7 ॥

1167

- శుచౌ దేశే ప్రతిష్ఠాప్య విజితాసన ఆసనం |
తస్మిన్ స్వస్తి సమాసీన ఋజుకాయః సమభ్యసేత్ || 8 || 1168
- ప్రాణస్య శోధయేన్మార్గం పూరకుంభకరేచక్షై |
ప్రతికూలేన వా చిత్తం యథా స్థిరమచంచలం || 9 || 1169
- మనోఽచిరాత్స్యాద్విరజం జితశ్వాసస్య యోగినః |
వాయ్వగ్నిభ్యాం యథా లోహం ధ్రూతం త్యజతి వై మలం || 10 || 1170
- ప్రాణాయామైర్దహేద్దోషాంధారణాభిశ్చ కిల్బిషాన్ |
ప్రత్యాహారేణ సంసర్గాంధ్యానేనానీశ్వరాన్ గుణాన్ || 11 || 1171
- యదా మనః స్వం విరజం యోగేన సుసమాహితం |
కాష్ఠాం భగవతో ధ్యాయేత్స్వనాసాగ్రావలోకనః || 12 || 1172
- ప్రసన్నవదనాంభోజం పద్మగర్భారుణేక్షణం |
నీలోత్పలదలశ్యామం శంఖచక్రగదాధరం || 13 || 1173
- లసత్సంకజకింజల్కపీతకౌశేయవాససం |
శ్రీవత్సవక్షసం భ్రాజత్కొస్తుభాముక్తకంధరం || 14 || 1174
- మత్తద్విరేఫకలయా పరీతం వనమాలయా |
పరార్థ్యహారవలయకిరీటాంగదనూపురం || 15 || 1175
- కాంచీగుణోల్లసచ్ఛ్రేణిం హృదయాంభోజవిష్టరం |
దర్శనీయతమం శాంతం మనోనయనవర్ధనం || 16 || 1176
- అపీచ్యదర్శనం శశ్వత్సర్వలోకనమస్కృతం |
సంతం వయసి కైశోరే భృత్యానుగ్రహకాతరం || 17 || 1177
- కీర్తన్యతీర్థయశసం పుణ్యశ్లోకయశస్కరం |
ధ్యాయేద్దేవం సమగ్రాంగం యావన్న చ్యవతే మనః || 18 || 1178

స్థితం వ్రజంతమాసీనం శయానం వా గుహాశయం |

ప్రేక్షణీయేహితం ధ్యాయేచ్ఛద్ధభావేన చేతసా || 19 ||

1179

తస్మిన్ లబ్ధపదం చిత్తం సర్వావయవసంస్థితం |

విలక్ష్యైకత్ర సంయుజ్యాదంగే భగవతో మునిః || 20 ||

1180

సంచితయేద్భగవతశ్చరణారవిందం

వజ్రాంకుశధ్వజసరోరుహలాంఛనాఢ్యం |

ఉత్తుంగరక్తవిలసన్నఖచక్రవాల -

జ్యోత్స్నాభిరాహతమహాద్భదయాంధకారం || 21 ||

1181

యచ్ఛౌచనిఃసృతసరిత్పువరోదకేన

తీర్థేన మూర్ధ్న్వధిక్వతేన శివః శివోఽభూత్ |

ధ్యాతుర్మనఃశమలశైలనిసృష్టవజ్రం

ధ్యాయేచ్ఛిరం భగవతశ్చరణారవిందం || 22 ||

1182

జానుద్వయం జలజలోచనయా జనన్యా

లక్ష్మ్యాఖిలస్య సురవందితయా విధాతుః |

ఊర్వోర్నిధాయ కరపల్లవరోచిషా యత్

సంలాలితం హృది విభోరభవస్య కుర్యాత్ || 23 ||

1183

ఊరూ సుపర్ణభుజయోరధిశోభమానా -

వోజోనిధీ అతసికాకుసుమావభాసౌ |

వ్యాలంబిపీతవరవాససి వర్తమాన -

కాంచీకలాపపరిరంభి నితంబబింబం || 24 ||

1184

నాభిహ్రదం భువనకోశగుహోదరస్థం

యత్రాత్మయోనిధిషణాఖిలలోకపద్మం |

వ్యాఢం హరిన్మణివృషస్తనయోరముష్య

ధ్యాయేద్ ద్వయం విశదహారమయూఖగౌరం || 25 ||

1185

వక్షోఽధివాసమృషభస్య మహావిభూతేః

పుంసాం మనోనయననిర్వృతిమాదధానం |

కంఠం చ కౌస్తుభమణేరధిభూషణార్థం

కుర్యాన్మనస్యఖిలలోకనమస్కృతస్య || 26 ||

1186

బాహూంశ్చ మందరగిరేః పరివర్తనేన

నిర్జిక్తబాహువలయానధిలోకపాలాన్ |

సంచింతయేద్దశశతారమసహ్యతేజః

శంఖం చ తత్కరసరోరుహరాజహంసం || 27 ||

1187

కౌమోదకీం భగవతో దయితాం స్మరేత

దిగ్ధామరాతిభటశోణితకర్దమేన |

మాలాం మధువ్రతవరూధగిరోపఘుష్టాం

చైత్యస్య తత్త్వమమలం మణిమస్య కంఠే || 28 ||

1188

భృత్యానుకంపితధియేహ గృహీతమూర్తేః

సంచింతయేద్భగవతో వదనారవిందం |

యద్విస్ఫురన్మకరకుండలవల్గితేన

విద్యోతితామలకపోలముదారనాసం || 29 ||

1189

యచ్ఛ్రీనికేతమలిభిః పరిసేవ్యమానం

భూత్యా స్వయా కుటిలకుంతలవృందజుష్టం |

మీనద్వయాశ్రయమధిక్షిపదబ్జనేత్రం

ధ్యాయేన్మనోమయమతంద్రిత ఉల్లసద్భృ || 30 ||

1190

తస్యావలోకమధికం కృపయాతిఘోర -

తాపత్రయోపశమనాయ నిసృష్టమక్షోః |

స్నిగ్ధస్మితానుగుణితం విపులప్రసాదం

ధ్యాయేచ్ఛిరం విపులభావనయా గుహాయాం || 31 ||

1191

హాసం హరేరవనతాఖిలలోకతీవ్ర -

శోకాశ్రుసాగరవిశోషణమత్యుదారం ।

సమ్మోహనాయ రచితం నిజమాయయాస్య

భ్రూమండలం మునికృతే మకరధ్వజస్య ॥ 32 ॥

1192

ధ్యానాయనం ప్రహసితం బహులాధరోష్ఠ -

భాసారుణాయితతనుద్విజకుందపంక్తి ।

ధ్యాయేత్స్వదేహకుహరేఽవసితస్య విష్ణో -

ర్భక్త్యాఽఽర్చ్యయార్పితమనా న పృథగ్ద్దృక్షేత్ ॥ 33 ॥

1193

ఏవం హరౌ భగవతి ప్రతిలబ్ధభావో

భక్త్యా ద్రవద్ధృదయ ఉత్పలకః ప్రమోదాత్ ।

ఔత్కంఠ్యబాష్పకలయా ముహురర్ద్యమాన -

స్తచ్చాపి చిత్తబడిశం శనకైర్వియుంక్తే ॥ 34 ॥

1194

ముక్తాశ్రయం యర్హి నిర్విషయం విరక్తం

నిర్వాణమృచ్ఛతి మనః సహసా యథార్చిః ।

ఆత్మానమత్ర పురుషోఽవ్యవధానమేక -

మన్వీక్షతే ప్రతినివృత్తగుణప్రవాహః ॥ 35 ॥

1195

సోఽప్యేతయా చరమయా మనసో నివృత్త్యా

తస్మిన్మహిమ్నవసితః సుఖదుఃఖబాహ్యే ।

హేతుత్వమప్యసతి కర్తరి దుఃఖయోర్యత్

స్వాత్మన్ విధత్త ఉపలబ్ధపరాత్మకాష్ఠః ॥ 36 ॥

1196

దేహం చ తం న చరమః స్థితముత్థితం వా

సిద్ధో విపశ్యతి యతోఽధ్యగమత్స్వరూపం ।

దైవాదుపేతమథ దైవవశాదపేతం

వాసో యథా పరికృతం మదిరామదాంధః ॥ 37 ॥

1197

దేహోఽపి దైవవశగః ఖలు కర్మ యావత్

స్వారంభకం ప్రతిసమీక్షత ఏవ సాసుః |

తం సప్రపంచమధిరూఢసమాధియోగః

స్వాప్నం పునర్న భజతే ప్రతిబుద్ధవస్తుః || 38 ||

1198

యథా పుత్రాచ్ఛ విత్తాచ్ఛ పృథజ్మర్త్యః ప్రతీయతే |

అప్యాయత్యేనాభిమతాద్దేహదేః పురుషస్తథా || 39 ||

1199

యథోల్ముకాద్విస్ఫులింగాద్ధూమాద్వాపి స్వసంభవాత్ |

అప్యాయత్యేనాభిమతాద్యథాగ్నిః పృథగుల్ముకాత్ || 40 ||

1200

భూతేంద్రియాంతఃకరణాత్పుధానాజ్ఞీవసంజ్ఞితాత్ |

ఆత్మా తథా పృథగ్దృష్టా భగవాన్ బ్రహ్మసంజ్ఞితః || 41 ||

1201

సర్వభూతేషు చాత్మానం సర్వభూతాని చాత్మని |

ఈక్షేతానన్యభావేన భూతేష్వివ తదాత్మతాం || 42 ||

1202

స్వయోనిషు యథా జ్యోతిరేకం నానా ప్రతీయతే |

యోనీనాం గుణవైషమ్యాత్తథాఽఽత్మా ప్రకృతౌ స్థితః || 43 ||

1203

తస్మాదిమాం స్వాం ప్రకృతిం దైవీం సదసదాత్మికాం |

దుర్విభావ్యాం పరాభావ్య స్వరూపేణావతిష్ఠతే || 44 ||

1204

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం

తృతీయస్కంధే కాపిలేయే సాధనానుష్ఠానం నామాష్టావింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః ॥

దేవహూతిరువాచ

లక్షణం మహదాదీనాం ప్రకృతేః పురుషస్య చ ।

స్వరూపం లక్ష్యతేఽమీషాం యేన తత్పారమార్థికం ॥ 1 ॥

1205

యథా సాంఖ్యేషు కథితం యన్మూలం తత్ప్రచక్షతే ।

భక్తియోగస్య మే మార్గం బ్రూహి విస్తరశః ప్రభో ॥ 2 ॥

1206

విరాగో యేన పురుషో భగవన్ సర్వతో భవేత్ ।

ఆచక్ష్య జీవలోకస్య వివిధా మమ సంస్కృతీః ॥ 3 ॥

1207

కాలస్యేశ్వరరూపస్య పరేషాం చ పరస్య తే ।

స్వరూపం బత కుర్వంతి యద్ధేతోః కుశలం జనాః ॥ 4 ॥

1208

లోకస్య మిథ్యాభిమతేరచక్షుష -

శ్చిరం ప్రసుప్తస్య తమస్యనాశ్రయే ।

శ్రాంతస్య కర్మస్వనువిద్ధయా ధియా

త్వమావిరాసీః కిల యోగభాస్కరః ॥ 5 ॥

1209

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇతి మాతుర్వచః శ్లక్ష్యం ప్రతినంద్య మహామునిః ।

ఆబభాషే కురుశ్రేష్ఠ ప్రీతస్తాం కరుణార్దితః ॥ 6 ॥

1210

శ్రీభగవానువాచ

భక్తియోగో బహువిధో మార్గైర్భామిని భావ్యతే |

స్వభావగుణమార్గేణ పుంసాం భావో విభిద్యతే || 7 ||

1211

అభిసంధాయ యో హింసాం దంభం మాత్సర్యమేవ వా |

సంరంభీ భిన్నదృగ్భావం మయి కుర్యాత్స తామసః || 8 ||

1212

విషయానభిసంధాయ యశ ఐశ్వర్యమేవ వా |

అర్చాదావర్చయేద్యో మాం పృథగ్భావః స రాజసః || 9 ||

1213

కర్మనిర్హారముద్దిశ్య పరస్మిన్ వా తదర్పణం |

యజేద్యష్టవ్యమితి వా పృథగ్భావః స సాత్త్వికః || 10 ||

1214

మధుణశ్రుతిమాత్రేణ మయి సర్వగుహాశయే |

మనోగతిరవిచ్ఛిన్నా యథా గంగాంభసోఽంబుధౌ || 11 ||

1215

లక్షణం భక్తియోగస్య నిర్గుణస్య హ్యుదాహృతం |

అహైతుక్యవ్యవహితా యా భక్తిః పురుషోత్తమే || 12 ||

1216

సాలోక్యసార్వత్రి సామీప్యసారూప్యైకత్వమప్యత |

దీయమానం న గృహ్లాంతి వినా మత్సేవనం జనాః || 13 ||

1217

స ఏవ భక్తియోగాఖ్య ఆత్యంతిక ఉదాహృతః |

యేనాతివ్రజ్య త్రిగుణం మద్భావామోపపద్యతే || 14 ||

1218

నిషేవితేనానిమిత్రేన స్వధర్మేణ మహీయసా |

క్రియాయోగేన శస్తేన నాతిహింస్రేణ నిత్యశః || 15 ||

1219

మద్ధిష్ఠ్యదర్శనస్పర్శపూజాస్తుత్యభివందనైః |

భూతేషు మద్భావనయా సత్త్వేనాసంగమేన చ || 16 ||

1220

- మహతాం బహుమానేన దీనానామనుకంపయా |
మైత్ర్యా చైవాత్మతుల్యేషు యమేన నియమేన చ || 17 || 1221
- ఆధ్యాత్మికానుశ్రవణాన్నామసంకీర్తనాచ్చ మే |
ఆర్జవేనార్యసంగేన నిరహంక్రియయా తథా || 18 || 1222
- మద్ధర్మణో గుణైరేతైః పరిసంశుద్ధ ఆశయః |
పురుషస్యాంజసాభ్యేతి శ్రుతమాత్రగుణం హి మాం || 19 || 1223
- యథా వాతరథో పూణమావృంక్తే గంధ ఆశయాత్ |
ఏవం యోగరతం చేత ఆత్మానమవికారి యత్ || 20 || 1224
- అహం సర్వేషు భూతేషు భూతాత్మావస్థితః సదా |
తమవజ్ఞాయ మాం మర్త్యః కురుతేఽర్చావిడంబనం || 21 || 1225
- యో మాం సర్వేషు భూతేషు సంతమాత్మానమీశ్వరం |
హిత్వార్చాం భజతే మౌఢ్యాద్భస్మన్యేవ జుహోతి సః || 22 || 1226
- ద్విషతః పరకాయే మాం మానినో భిన్నదర్శినః |
భూతేషు బద్ధవైరస్య న మనః శాంతిమృచ్ఛతి || 23 || 1227
- అహముచ్చావచైర్ద్యవైః క్రియయోత్పన్నయానఘే |
నైవ తుష్కేఽర్చితోఽర్చాయాం భూతగ్రామావమానినః || 24 || 1228
- అర్చాదావర్చయేత్తావదీశ్వరం మాం స్వకర్మకృత్ |
యావన్న వేద స్వహృది సర్వభూతేష్వవస్థితం || 25 || 1229
- ఆత్మనశ్చ పరస్యాపి యః కరోత్యంతరోదరం |
తస్య భిన్నదృశో మృత్యుర్విదధే భయముల్బణం || 26 || 1230
- అథ మాం సర్వభూతేషు భూతాత్మానం కృతాలయం |
అర్హయేద్దానమానాభ్యాం మైత్ర్యాభిన్నేన చక్షుషా || 27 || 1231

- జీవాః శ్రేష్ఠా హ్యజీవానాం తతః ప్రాణభృతః శుభే |
తతః సచిత్తాః ప్రవరాస్తతశ్చేంద్రియవృత్తయః || 28 || 1232
- తత్రాపి స్పర్శవేదిభ్యః ప్రవరా రసవేదినః |
తేభ్యో గంధవిదః శ్రేష్ఠాస్తతః శబ్దవిదో వరాః || 29 || 1233
- రూపభేదవిదస్తత్ర తతశ్చోభయతోదతః |
తేషాం బహుపదాః శ్రేష్ఠాశ్చతుష్పాదస్తతో ద్విపాత్ || 30 || 1234
- తతో వర్ణాశ్చ చత్వారస్తేషాం బ్రాహ్మణ ఉత్తమః |
బ్రాహ్మణేష్వపి వేదజ్ఞో హ్యర్థజ్ఞోఽభ్యధికస్తతః || 31 || 1235
- అర్థజ్ఞాత్సంశయచ్ఛేత్తా తతః శ్రేయాన్ స్వకర్మకృత్ |
ముక్తసంగస్తతో భూయానదోగ్ధా ధర్మమాత్మనః || 32 || 1236
- తస్మాన్మయ్యర్పితాశేషక్రియార్థాత్మా నిరంతరః |
మయ్యర్పితాత్మనః పుంసో మయి సన్న్వస్తకర్మణః |
న పశ్యామి పరం భూతమకర్తుః సమదర్శనాత్ || 33 || 1237
- మనసైతాని భూతాని ప్రణమేద్బహు మానయన్ |
ఈశ్వరో జీవకలయా ప్రవిష్టో భగవానితి || 34 || 1238
- భక్తియోగశ్చ యోగశ్చ మయా మానవ్యదీరితః |
యయోరేకతరేణైవ పురుషః పురుషం వ్రజేత్ || 35 || 1239
- ఏతద్భగవతో రూపం బ్రహ్మణః పరమాత్మనః |
పరం ప్రధానం పురుషం దైవం కర్మవిచేష్టితం || 36 || 1240
- రూపభేదాస్పదం దివ్యం కాల ఇత్యభిధీయతే |
భూతానాం మహదాదీనాం యతో భిన్నదృశాం భయం || 37 || 1241

- యోఽంతః ప్రవిశ్య భూతాని భూతైరత్యఖిలాశ్రయః |
స విష్ణావ్యభోఽధియజ్ఞోఽసౌ కాలః కలయతాం ప్రభుః || 38 || 1242
- న చాస్య కశ్చిద్దయితో న ద్వేష్యో న చ బాంధవః |
ఆవిశత్యప్రమత్తోఽసౌ ప్రమత్తం జనమంతకృత్ || 39 || 1243
- యద్భయాద్వాతి వాతోఽయం సూర్యస్తపతి యద్భయాత్ |
యద్భయాద్వర్షతే దేవో భగణో భాతి యద్భయాత్ || 40 || 1244
- యద్వనస్పతయో భీతా లతాశ్చౌషధిభిః సహ |
స్వే స్వే కాలేఽభిగృహ్ణంతి పుష్పాణి చ ఫలాని చ || 41 || 1245
- స్తవంతి సరితో భీతా నోత్సర్పత్యుదధిర్యతః |
అగ్నిరింధే సగిరిభిర్భూర్న మజ్జతి యద్భయాత్ || 42 || 1246
- నభో దదాతి శ్వసతాం పదం యన్నియమాదదః |
లోకం స్వదేహం తనుతే మహాన్ సప్తభిరావృతం || 43 || 1247
- గుణాభిమానినో దేవాః సర్గాదిష్వస్య యద్భయాత్ |
వర్తంతేఽనుయుగం యేషాం వశ ఏతచ్ఛరాచరం || 44 || 1248
- సోఽనంతోఽంతకరః కాలోఽనాదిరాదికృదవ్యయః |
జనం జనేన జనయన్మారయన్మృత్యునాంతకం || 45 || 1249

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే ఏకోనత్రింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే త్రింశోఽధ్యాయః ॥

కపిల ఉవాచ

తస్యైతస్య జనో నూనం నాయం వేదోరువిక్రమం ।

కాల్యమానోఽపి బలినో వాయోరివ ఘనావలిః ॥ 1 ॥

1250

యం యమర్థముపాదత్తే దుఃఖేన సుఖహేతవే ।

తం తం ధునోతి భగవాన్ పుమాంఛోచతి యత్కృతే ॥ 2 ॥

1251

యదధ్రువస్య దేహస్య సానుబంధస్య దుర్మతిః ।

ధ్రువాణి మన్యతే మోహాద్ గృహక్షేత్రవసూని చ ॥ 3 ॥

1252

జంతుర్వై భవ ఏతస్మిన్ యాం యాం యోనిమనువ్రజేత్ ।

తస్యాం తస్యాం స లభతే నిర్వృతిం న విరజ్యతే ॥ 4 ॥

1253

నరకస్థోఽపి దేహం వై న పుమాంస్త్యక్తుమిచ్ఛతి ।

నారక్యాం నిర్వృతౌ సత్త్వాం దేవమాయావిమోహితః ॥ 5 ॥

1254

ఆత్మజాయాసుతాగారపశుద్రవిణబంధుషు ।

నిరూఢమూలహృదయ ఆత్మానం బహు మన్యతే ॥ 6 ॥

1255

సందహ్యమానసర్వాంగ ఏషాముద్వహనాధినా ।

కరోత్యవిరతం మూఢో దురితాని దురాశయః ॥ 7 ॥

1256

- ఆక్షిప్తాత్మేంద్రియః స్త్రీణామసతీనాం చ మాయయా |
రహోరచితయాఽఽలాపైః శిశూనాం కలభాషిణాం || 8 || 1257
- గృహేషు కూటధర్మేషు దుఃఖతంత్రేష్వతంద్రితః |
కుర్వందుఃఖప్రతీకారం సుఖవన్మన్యతే గృహీ || 9 || 1258
- అర్థైరాపాదితైర్గుర్వాన్య హింసయేతస్తతశ్చ తాన్ |
పుష్టాతి యేషాం పోషేణ శేషభుగ్యాత్యధః స్వయం || 10 || 1259
- వార్తాయాం లుప్యమానాయామారభాయాం పునః పునః |
లోభాభిభూతో నిఃసత్త్వః పరాధే కురుతే స్పృహం || 11 || 1260
- కుటుంబభరణాకల్పో మందభాగ్యో వృథోద్యమః |
శ్రియా విహీనః కృపణో ధ్యాయంచ్వసితి మూఢధీః || 12 || 1261
- ఏవం స్వభరణాకల్పం తత్కలత్రాదయస్తథా |
నాద్రియంతే యథాపూర్వం కీనాశా ఇవ గోజరం || 13 || 1262
- తత్రాప్యజాతనిర్వేదో భ్రియమాణః స్వయంభృతైః |
జరయోపాత్తవైరూప్యో మరణాభిముఖో గృహీ || 14 || 1263
- ఆస్తేఽవమత్యోపన్యస్తం గృహపాల ఇవాహరన్ |
ఆమయావ్యప్రదీప్తాగ్నిరల్పాహారోఽల్పచేష్టితః || 15 || 1264
- వాయునోత్క్రమతోత్తారః కఫసంరుద్ధనాడికః |
కాసశ్వాసకృతాయాసః కంఠే ఘురఘురాయతే || 16 || 1265
- శయానః పరిశోచద్భిః పరివీతః స్వబంధుభిః |
వాచ్యమానోఽపి న బ్రూతే కాలపాశవశం గతః || 17 || 1266
- ఏవం కుటుంబభరణే వ్యాప్యతాత్మాజితేంద్రియః |
మ్రీయతే రుదతాం స్వానామురువేదనయాస్తధీః || 18 || 1267

- యమదూతౌ తదా ప్రాప్తౌ భీమౌ సరభసేక్షణౌ |
స దృష్ట్వా త్రస్తహృదయః శకృన్నూత్రం విముంచతి || 19 || 1268
- యాతనాదేహ ఆవృత్య పాశైర్బద్ధ్వా గలే బలాత్ |
నయతో దీర్ఘమధ్వానం దండ్యం రాజభటా యథా || 20 || 1269
- తయోర్నిర్భిన్నహృదయస్తర్జనైర్జాతవేపథుః |
పథి శ్వభిర్భక్ష్యమాణ ఆర్తోఽఘం స్వమనుస్మరన్ || 21 || 1270
- క్షుత్ప్రటృరీతోఽర్కదవానలానిలైః
సంతప్యమానః పథి తప్తవాలుకే |
కృచ్ఛేణ పృష్ఠే కశయా చ తాడిత -
శ్వలత్యశక్తోఽపి నిరాశ్రమోదకే || 22 || 1271
- తత్ర తత్ర పతంచ్రాంతో మూర్చ్ఛితః పునరుత్థితః |
పథా పాపీయసా నీతస్తమసా యమసాదనం || 23 || 1272
- యోజనానాం సహస్రాణి నవతిం నవ చాధ్వనః |
త్రిభిర్ముహూర్తైర్ద్వాభ్యాం వా నీతః ప్రాప్నోతి యాతనాః || 24 || 1273
- ఆదీపనం స్వగాత్రాణాం వేష్టయిత్వోల్ముకాదిభిః |
ఆత్మమాంసాదనం క్వాపి స్వకృత్తం పరతోఽపి వా || 25 || 1274
- జీవతశ్చాంత్రాభ్యుద్ధారః శ్వగృద్భైర్యమసాదనే |
సర్పవృశ్చికదంశాద్వైర్దశద్భిశ్చాత్మవైశసం || 26 || 1275
- కృంతనం చావయవశో గజాదిభ్యో భిదాపనం |
పాతనం గిరిశృంగేభ్యో రోధనం చాంబుగర్తయోః || 27 || 1276
- యాస్తామిస్తాంధతామిస్తా రౌరవాద్యాశ్చ యాతనాః |
భుంక్తే నరో వా నారీ వా మిథః సంగేన నిర్మితాః || 28 || 1277

- అత్రైవ నరకః స్వర్గ ఇతి మాతః ప్రచక్షతే |
యా యాతనా వై నారక్యస్తా ఇహాప్యపలక్షితాః || 29 || 1278
- ఏవం కుటుంబం బిభ్రాణ ఉదరంభర ఏవ వా |
విసృజ్యేహోభయం ప్రేత్య భుంక్తే తత్ఫలమీదృశం || 30 || 1279
- ఏకః ప్రపద్యతే ధ్వాంతం హిత్యేదం స్వకలేవరం |
కుశలేతరపాథేయో భూతద్రోహేణ యద్ భృతం || 31 || 1280
- దైవేనాసాదితం తస్య శమలం నిరయే పుమాన్ |
భుంక్తే కుటుంబపోషస్య హృతవిత్త ఇవాతురః || 32 || 1281
- కేవలేన హ్యధర్మేణ కుటుంబభరణోత్సుకః |
యాతి జీవోఽంధతామిస్తం చరమం తమసః పదం || 33 || 1282
- అధస్తాన్నరలోకస్య యావతీర్యాతనాదయః |
క్రమశః సమనుక్రమ్య పునరత్రావ్రజేచ్ఛుచిః || 34 || 1283

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే కర్మవిపాకో నామ త్రింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ఏకత్రింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ

కర్మణా దైవనేత్రేణ జంతుర్దేహోపపత్తయే ।

స్త్రీయాః ప్రవిష్ట ఉదరం పుంసో రేతః కణాశ్రయః ॥ 1 ॥

1284

కలలం త్వేకరాత్రేణ పంచరాత్రేణ బుద్బుదం ।

దశాహేన తు కర్మంధూః పేశ్యండం వా తతః పరం ॥ 2 ॥

1285

మాసేన తు శిరో ద్వాభ్యాం బాహ్వాంఘ్ర్యాద్యంగవిగ్రహః ।

నఖలోమాస్థిచర్మాణి లింగచ్ఛిద్రోద్భవస్త్రిభిః ॥ 3 ॥

1286

చతుర్భిర్ధాతవః సప్త పంచభిః క్షుత్ప్రడుద్భవః ।

షడ్భిర్జరాయుణా వీతః కుక్షౌ భ్రామ్యతి దక్షిణే ॥ 4 ॥

1287

మాతుర్జగ్ధాన్నపానాద్యైరేధద్ధాతురసమ్మతే ।

శేతే విణ్మాత్రయోగ్ధర్తే స జంతుర్జంతుసంభవే ॥ 5 ॥

1288

కృమిభిః క్షతసర్వాంగః సౌకుమార్యాత్ప్రతిక్షణం ।

మూర్చ్ఛమాప్నోత్యురుక్లేశస్తత్రత్యైః క్షుధితైర్ముహుః ॥ 6 ॥

1289

కటుతీక్ష్ణోష్ణలవణరూక్షామ్లాదిభిరుల్బణైః ।

మాతృభుక్తైరుపస్పృష్టః సర్వాంగోత్థితవేదనః ॥ 7 ॥

1290

ఉల్బేన సంవృతస్తస్మిన్నంత్రైశ్చ బహిరావృతః |
ఆస్తే కృత్వా శిరః కుక్షౌ భుగ్నపృష్ఠశిరోధరః || 8 ||

1291

అకల్పః స్వాంగచేష్టాయాం శకుంత ఇవ పంజరే |
తత్ర లబ్ధస్త్పత్తిరైవాత్మర్మ జన్మశతోద్భవం |
స్మరందీర్ఘమనుచ్ఛ్వాసం శర్మ కిం నామ విందతే || 9 ||

1292

ఆరభ్య సప్తమాన్మాసాల్లబ్ధబోధోఽపి వేషితః |
నైకత్రాస్తే సూతివాతైర్విష్టాభూరివ సోదరః || 10 ||

1293

నాథమాన ఋషిర్భీతః సప్తవధ్రిః కృతాంజలిః |
స్తువీత తం విక్లవయా వాచా యేనోదరేఽర్పితః || 11 ||

1294

జంతురువాచ

తస్యోపసన్నమవితుం జగదిచ్ఛయాత్త -
నానాతనోర్భువి చలచ్ఛరణారవిందం |
సోఽహం వ్రజామి శరణం హ్యకుతోభయం మే
యేనేదృశీ గతిరదర్శ్యసతోఽనురూపా || 12 ||

1295

యస్త్యత్ర బద్ధ ఇవ కర్మభిరావృతాత్మా
భూతేంద్రియాశయమయీమవలంబ్య మాయాం |
ఆస్తే విశుద్ధమవికారమఖండబోధ -
మాతప్యమానహృదయేఽవసితం నమామి || 13 ||

1296

యః పంచభూతరచితే రహితః శరీరే -
చ్ఛన్నో యథేంద్రియగుణార్థచిదాత్మకోఽహం |
తేనావికుంఠమహిమానమృషిం తమేనం
వందే పరం ప్రకృతిపూరుషయోః పుమాంసం || 14 ||

1297

యన్మాయయోరుగుణకర్మనిబంధనేఽస్మిన్
 సాంసారికే పథి చరంస్తదభిశ్రమేణ |
 నష్టస్మృతిః పునరయం ప్రవృణోత లోకం
 యుక్త్యా కయా మహదనుగ్రహమంతరేణ || 15 ||

1298

జ్ఞానం యదేతదదధాత్మతమః స దేవ -
 స్త్రైకాలికం స్థిరచరేష్వనువర్తితాంశః |
 తం జీవకర్మపదవీమనువర్తమానా -
 స్తాపత్రయోపశమనాయ వయం భజేమ || 16 ||

1299

దేహ్యాన్యదేహవివరే జఠరాగ్నినాస్పృగ్ -
 విణ్మాత్రకూపపతితో భృశతప్తదేహః |
 ఇచ్ఛన్నితో వివసితుం గణయన్ స్వమాసాన్
 నిర్వాస్యతే కృపణధీర్భగవన్ కదా ను || 17 ||

1300

యేనేదృశీం గతిమసౌ దశమాస్య ఈశ
 సంగ్రాహితః పురుదయేన భవాదృశేన |
 స్వేనైవ తుష్యతు కృతేన స దీననాథః
 కో నామ తత్ప్రతి వినాంజలిమస్య కుర్యాత్ || 18 ||

1301

పశ్యత్యయం ధిషణయా నను సప్తవధ్రిః
 శారీరకే దమశరీర్యపరః స్వదేహే |
 యత్సృష్టయాఽఽసం తమహం పురుషం పురాణం
 పశ్యే బహిర్ద్వాది చ చైత్యమివ ప్రతీతం || 19 ||

1302

సోఽహం వసన్నపి విభో బహుదుఃఖవాసం
 గర్భాన్న నిర్జిగమిషే బహిరంధకూపే |
 యత్రోపయాతముపసర్పతి దేవమాయా
 మిథ్యామతిర్యదను సంస్మృతిచక్రమేతత్ || 20 ||

1303

తస్మాదహం విగతవిక్లవ ఉద్ధరిష్య

ఆత్మానమాశు తమసః సుహృదాఽఽత్మనైవ |

భూయో యథా వ్యసనమేతదనేకరంధ్రం

మా మే భవిష్యదుపసాదితవిష్ణుపాదః || 21 ||

1304

కపిల ఉవాచ

ఏవం కృతమతిర్గర్భే దశమాస్యః స్తువన్నృషిః |

సద్యః క్షిపత్యవాచీనం ప్రసూత్యై సూతిమారుతః || 22 ||

1305

తేనావస్పృష్టః సహసా కృత్వావాక్ శిర ఆతురః |

వినిష్క్రామతి కృచ్ఛేణ నిరుచ్ఛ్వాసో హతస్మృతిః || 23 ||

1306

పతితో భువ్యస్సృజ్మాత్రే విష్ణాభూరివ చేష్టతే |

రోరూయతి గతే జ్ఞానే విపరీతాం గతిం గతః || 24 ||

1307

పరచ్ఛందం న విదుషా పుష్యమాణో జనేన సః |

అనభిప్రేతమాపన్నః ప్రత్యాఖ్యాతుమనీశ్వరః || 25 ||

1308

శాయితోఽశుచిపర్యంకే జంతుః స్వేదజదూషితే |

నేశః కంఠూయనేఽంగానామాసనోఽత్థానచేష్టనే || 26 ||

1309

తుదంత్యామత్వచం దంశా మశకా మత్కుణాదయః |

రుదంతం విగతజ్ఞానం కృమయః కృమికం యథా || 27 ||

1310

ఇత్యేవం శైశవం భుక్త్వా దుఃఖం పొగండమేవ చ |

అలభ్యాభీప్సితోఽజ్ఞానాదిద్ధమన్యుః శుచార్పితః || 28 ||

1311

సహ దేహేన మానేన వర్ధమానేన మన్యునా |

కరోతి విగ్రహం కామీ కామిష్యంతాయ చాత్మనః || 29 ||

1312

- భూతైః పంచభిరారభ్యే దేహే దేహ్యబుధోఽసకృత్ |
అహంమమేత్యసద్ధ్యాహః కరోతి కుమతిర్మతిం || 30 || 1313
- తదర్థం కురుతే కర్మ యద్బుద్ధో యాతి సంసృతిం |
యోఽనుయాతి దదత్క్లశమవిద్యాకర్మబంధనః || 31 || 1314
- యద్యసద్భిః పథి పునః శిశ్నోదరకృతోద్యమైః |
ఆస్థితో రమతే జంతుస్తమో విశతి పూర్వవత్ || 32 || 1315
- సత్యం శౌచం దయా మౌనం బుద్ధిః శ్రీర్హిర్యశః క్షమా |
శమో దమో భగశ్చేతి యత్సంగాద్యాతి సంక్షయం || 33 || 1316
- తేష్వశాంతేషు మూఢేషు ఖండితాత్మస్వసాధుషు |
సంగం న కుర్యాచ్ఛోచ్యేషు యోషిత్క్రిడామృగేషు చ || 34 || 1317
- న తథాస్య భవేన్మోహో బంధశ్చాన్యప్రసంగతః |
యోషిత్సంగాద్యథా పుంసో యథా తత్సంగిసంగతః || 35 || 1318
- ప్రజాపతిః స్వాం దుహితరం దృష్ట్వా తద్రూపధర్షితః |
రోహిద్భూతాం సోఽన్వధావదృక్షరూపీ హతత్రపః || 36 || 1319
- తత్సృష్టసృష్టసృష్టేషు కో న్వఖండితధీః పుమాన్ |
ఋషిం నారాయణమృతే యోషిన్మయ్యేహ మాయయా || 37 || 1320
- బలం మే పశ్య మాయాయాః స్త్రీమయ్యా జయినో దిశాం |
యా కరోతి పదాక్రాంతాన్ భూవిజృంభేణ కేవలం || 38 || 1321
- సంగం న కుర్యాత్ప్రమదాసు జాతు
యోగస్య పారం పరమారురుక్షః |
మత్సేవయా ప్రతిలభ్యాత్మలాభో
వదంతి యా నిరయద్వారమస్య || 39 || 1322

- యోపయాతి శనైర్మాయా యోషిద్దేవవినిర్మితా |
తామీక్షేతాత్మనో మృత్యుం తృణైః కూపమివావృతం || 40 || 1323
- యాం మన్యతే పతిం మోహాన్మన్మాయామృషభాయతీం |
స్త్రీత్వం స్త్రీసంగతః ప్రాప్తో విత్తాపత్యగృహప్రదం || 41 || 1324
- తామాత్మనో విజానీయాత్పత్యపత్యగృహాత్మకం |
దైవోపసాదితం మృత్యుం మృగయోర్గాయనం యథా || 42 || 1325
- దేహేన జీవభూతేన లోకాల్లోకమనువ్రజన్ |
భుంజాన ఏవ కర్మాణి కరోత్యవిరతం పుమాన్ || 43 || 1326
- జీవో హ్యస్యానుగో దేహో భూతేంద్రియమనోమయః |
తన్నిరోధోఽస్య మరణమావిర్భావస్తు సంభవః || 44 || 1327
- ద్రవ్యోపలబ్ధిస్థానస్య ద్రవ్యేక్షాయోగ్యతా యదా |
తత్పంచత్వమహమ్మనాదుత్పత్తిర్ద్రవ్యదర్శనం || 45 || 1328
- యథాక్షోర్ద్రవ్యావయవదర్శనాయోగ్యతా యదా |
తదైవ చక్షుషో ద్రష్టుర్దృష్టత్వాయోగ్యతానయోః || 46 || 1329
- తస్మాన్న కార్యః సంత్రాసో న కార్పణ్యం న సంభ్రమః |
బుద్ధ్యా జీవగతిం ధీరో ముక్తసంగశ్చరేదిహ || 47 || 1330
- సమ్యగ్దర్శనయా బుద్ధ్యా యోగవైరాగ్యయుక్తయా |
మాయావిరచితే లోకే చరేన్న్యస్య కలేవరం || 48 || 1331

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే జీవగతిర్వామైకత్రింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ॥

కపిల ఉవాచ

అథ యో గృహమేధీయాంధర్మానేవావసన్ గృహే ।

కామమర్థం చ ధర్మాన్ స్వాన్ దోగ్ధి భూయః పిపర్తి తాన్ ॥ 1 ॥

1332

స చాపి భగవద్ధర్మాత్కామమూఢః పరాజ్ముఖః ।

యజతే క్రతుభిర్దేవాన్ పితౄంశ్చ శ్రద్ధయాన్వితః ॥ 2 ॥

1333

తచ్ఛ్రద్ధయాక్రాంతమతిః పితృదేవవ్రతః పుమాన్ ।

గత్వా చాంద్రమసం లోకం సోమపాః పునరేష్యతి ॥ 3 ॥

1334

యదా చాహీంద్రశయ్యాయాం శేతేఽనంతాసనో హరిః ।

తదా లోకా లయం యాంతి త ఏతే గృహమేధినాం ॥ 4 ॥

1335

యే స్వధర్మాన్న దుహ్యంతి ధీరాః కామార్థహేతవే ।

నిఃసంగా న్యస్తకర్మాణః ప్రశాంతాః శుద్ధచేతసః ॥ 5 ॥

1336

నివృత్తిధర్మనిరతా నిర్మమా నిరహంకృతాః ।

స్వధర్మాఖ్యేన సత్త్వేన పరిశుద్ధేన చేతసా ॥ 6 ॥

1337

సూర్యద్వారేణ తే యాంతి పురుషం విశ్వతోముఖం ।

పరావరేశం ప్రకృతిమస్యోత్పత్త్యంతభావనం ॥ 7 ॥

1338

ద్విపరార్థావసానే యః ప్రలయో బ్రహ్మణస్తు తే |
తావదధ్యాసతే లోకం పరస్య పరచింతకాః || 8 ||

1339

క్షాంభోఽనలానిలవియన్మన ఇంద్రియార్థ -
భూతాదిభిః పరివృతం ప్రతిసంజిహ్నుః |
అవ్యాకృతం విశతి యర్హి గుణత్రయాత్మా
కాలం పరాఖ్యమనుభూయ పరః స్వయంభూః || 9 ||

1340

ఏవం పరేత్య భగవంతమనుప్రవిష్టా
యే యోగినో జితమరున్మనసో విరాగాః |
తేనైవ సాకమమృతం పురుషం పురాణం
బ్రహ్మ ప్రధానముపయాంత్యగతాభిమానాః || 10 ||

1341

అథ తం సర్వభూతానాం హృత్పద్మేషు కృతాలయం |
శ్రుతానుభావం శరణం వ్రజ భావేన భామిని || 11 ||

1342

ఆద్యః స్థిరచరాణాం యో వేదగర్భః సహర్షిభిః |
యోగేశ్వరైః కుమారాద్యైః సిద్ధైర్వ్యోగప్రవర్తకైః || 12 ||

1343

భేదదృష్ట్యాభిమానేన నిఃసంగేనాపి కర్మణా |
కర్తృత్వాత్సగుణం బ్రహ్మ పురుషం పురుషర్షభం || 13 ||

1344

స సంసృత్య పునః కాలే కాలేనేశ్వరమూర్తినా |
జాతే గుణవ్యతికరే యథాపూర్వం ప్రజాయతే || 14 ||

1345

ఐశ్వర్యం పారమేష్ఠ్యం చ తేఽపి ధర్మవినిర్మితం |
నిషేవ్య పునరాయాంతి గుణవ్యతికరే సతి || 15 ||

1346

యే త్విహాసక్తమనసః కర్మసు శ్రద్ధయాన్వితాః |
కుర్వంత్యప్రతిషిద్ధాని నిత్యాన్యపి చ కృత్స్నశః || 16 ||

1347

- రజసా కుంఠమనసః కామాత్మానోఽజితేంద్రియాః |
పితౄన్ యజంత్యనుదినం గృహేష్వభిరతాశయాః || 17 || 1348
- త్రైవర్గికాస్తే పురుషా విముఖా హరిమేధసః |
కథాయాం కథనీయోరువిక్రమస్య మధుద్విషః || 18 || 1349
- నూనం దైవేన విహతా యే చాచ్యుతకథాసుధాం |
హిత్వా శృణ్వంత్యసద్గాథాః పురీషమివ విడ్బుజః || 19 || 1350
- దక్షిణేన పథార్యష్టః పితౄలోకం వ్రజంతి తే |
ప్రజామను ప్రజాయంతే శ్మశానాంతక్రియాకృతః || 20 || 1351
- తతస్తే క్షీణసుకృతాః పునర్లోకమిమం సతి |
పతంతి వివశా దేవైః సద్యో విభ్రంశితోదయాః || 21 || 1352
- తస్మాత్త్వం సర్వభావేన భజస్వ పరమేష్ఠినం |
తద్గుణాశ్రయయా భక్త్యా భజనీయపదాంబుజం || 22 || 1353
- వాసుదేవే భగవతి భక్తియోగః ప్రయోజితః |
జనయత్యాశు వైరాగ్యం జ్ఞానం యద్బ్రహ్మదర్శనం || 23 || 1354
- యదాస్య చిత్తమర్థేషు సమేష్వింద్రియవృత్తిభిః |
న విగృహ్ణాతి వైషమ్యం ప్రియమప్రియమిత్యుత || 24 || 1355
- స తదైవాత్మనాఽఽత్మానం నిఃసంగం సమదర్శనం |
హేయోపాదేయరహితమారూఢం పదమీక్షతే || 25 || 1356
- జ్ఞానమాత్రం పరం బ్రహ్మ పరమాత్మేశ్వరః పుమాన్ |
దృశ్యాదిభిః పృథగ్భవైర్భగవానేక ఈయతే || 26 || 1357
- ఏతావానేవ యోగేన సమగ్రేణేహ యోగినః |
యుజ్యతేఽభిమతో హ్యర్థో యదసంగస్తు కృత్స్నశః || 27 || 1358

- జ్ఞానమేకం పరాచీనైరిందియైర్బ్రహ్మనిర్గుణం |
అవభాత్యర్థరూపేణ భ్రాంత్యా శబ్దాదిధర్మిణా || 28 || 1359
- యథా మహానహంరూపస్త్రివృత్పంచవిధః స్వరాట్ |
ఏకాదశవిధస్తస్య వపురండం జగద్యతః || 29 || 1360
- ఏతద్వై శ్రద్ధయా భక్త్యా యోగాభ్యాసేన నిత్యశః |
సమాహితాత్మా నిఃసంగో విరక్త్యా పరిపశ్యతి || 30 || 1361
- ఇత్యేతత్కథితం గుర్వి జ్ఞానం తద్బ్రహ్మదర్శనం |
యేనానుబుద్ధ్యతే తత్త్వం ప్రకృతేః పురుషస్య చ || 31 || 1362
- జ్ఞానయోగశ్చ మన్నిష్ఠో నైర్గుణ్యో భక్తిలక్షణః |
ద్వయోరప్యేక ఏవార్థో భగవచ్ఛబ్దలక్షణః || 32 || 1363
- యథేంద్రియైః పృథగ్ద్వారైరర్థో బహుగుణాశ్రయః |
ఏకో నానేయతే తద్వద్భగవాన్ శాస్త్రవర్తమాభిః || 33 || 1364
- క్రియయా క్రతుభిర్దానైస్తపఃస్వాధ్యాయమర్శనైః |
ఆత్మేంద్రియజయేనాపి సన్న్యాసేన చ కర్మణాం || 34 || 1365
- యోగేన వివిధాంగేన భక్తియోగేన చైవ హి |
ధర్మేణోభయచిహ్నేన యః ప్రవృత్తినివృత్తిమాన్ || 35 || 1366
- ఆత్మతత్త్వావబోధేన వైరాగ్యేణ దృఢేన చ |
ఈయతే భగవానేభిః సగుణో నిర్గుణః స్వదృక్ || 36 || 1367
- ప్రావోచం భక్తియోగస్య స్వరూపం తే చతుర్విధం |
కాలస్య చావ్యక్తగతేర్మోఽంతర్ధావతి జంతుషు || 37 || 1368
- జీవస్య సంసృతీర్బహ్వీరవిద్యాకర్మనిర్మితాః |
యాస్వంగ ప్రవిశన్నాత్మా న వేద గతిమాత్మనః || 38 || 1369

నైతత్థలాయోపదిశేన్నావినీతాయ కర్త్తిచిత్ |

న స్తభాయ న భిన్నాయ నైవ ధర్మధ్వజాయ చ || 39 ||

1370

న లోలుపాయోపదిశేన్న గృహారూఢచేతసే |

నాభక్తాయ చ మే జాతు న మద్భక్తద్విషామపి || 40 ||

1371

శ్రద్ధధానాయ భక్తాయ వినీతాయానసూయవే |

భూతేషు కృతమైత్రాయ శుశ్రూషాభిరతాయ చ || 41 ||

1372

బహిర్జాతవిరాగాయ శాంతచిత్తాయ దీయతాం |

నిర్మత్సరాయ శుచయే యస్యాహం ప్రేయసాం ప్రియః || 42 ||

1373

య ఇదం శృణుయాదంబ శ్రద్ధయా పురుషః సకృత్ |

యో వాభిధత్తే మచ్ఛిత్తః స హ్యేతి పదవీం చ మే || 43 ||

1374

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం సంహితాయాం
తృతీయస్కంధే కాపిలేయే ద్వాత్రింశోఽధ్యాయః ||

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ తృతీయస్కంధే త్రయస్తింశోఽధ్యాయః ॥

మైత్రేయ ఉవాచ

ఏవం నిశమ్య కపిలస్య వచో జనిత్రీ

సా కర్దమస్య దయితా కిల దేవహూతిః |

విస్త్రమోహపటలా తమభిప్రణమ్య

తుష్టావ తత్త్వవిషయాంకితసిద్ధిభూమిం || 1 ||

1375

దేవహూతిరువాచ

అథాప్యజోఽంతః సలిలే శయానం

భూతేంద్రియార్థాత్మమయం వపుస్తే |

గుణప్రవాహం సదశేషబీజం

దధ్యో స్వయం యజ్జఠరాబ్జజాతః || 2 ||

1376

స ఏవ విశ్వస్య భవాన్ విధత్తే

గుణప్రవాహేణ విభక్తవీర్యః |

సర్గాద్యనీహోఽవితథాభిసంధి -

రాత్మేశ్వరోఽతర్క్యసహస్రశక్తిః || 3 ||

1377

స త్వం భృతో మే జఠరేణ నాథ

కథం ను యస్యోదర ఏతదాసీత్ |

విశ్వం యుగాంతే వటపత్ర ఏకః

శేతే స్మ మాయాశిశురంఘ్రిపానః || 4 ||

1378

త్వం దేహతంత్రః ప్రశమాయ పాపమనాం
నిదేశభాజాం చ విభో విభూతయే ।

యథావతారాస్తవ సూకరాదయ -

స్తథాయమప్యాత్మపథోపలబ్ధయే ॥ 5 ॥

1379

యన్నామధేయశ్రవణానుకీర్తనాద్

యత్ప్రహ్వణాద్యత్స్మరణాదపి క్వచిత్ ।

శ్వాదోఽపి సద్యః సవనాయ కల్పతే

కుతః పునస్తే భగవన్ను దర్శనాత్ ॥ 6 ॥

1380

అహో బత శ్వపచోఽతో గరీయాన్

యజ్ఞిహ్వగ్రే వర్తతే నామ తుభ్యం ।

తేపుస్తపస్తే జుహువుః సస్నురార్యా

బ్రహ్మానూచుర్నామ గృణంతి యే తే ॥ 7 ॥

1381

తం త్వామహం బ్రహ్మ పరం పుమాంసం

ప్రత్యక్సోతస్యాత్మని సంవిభావ్యం ।

స్వతేజసా ధ్వస్తగుణప్రవాహం

వందే విష్ణుం కపిలం వేదగర్భం ॥ 8 ॥

1382

మైత్రేయ ఉవాచ

ఈడితో భగవానేవం కపిలాఖ్యః పరః పుమాన్ ।

వాచావిక్లవయేత్యాహ మాతరం మాతృవత్సలః ॥ 9 ॥

1383

కపిల ఉవాచ

మార్గేణానేన మాతస్తే సుసేవ్యేనోదితేన మే ।

ఆస్థితేన పరాం కాష్ఠామచిరాదవరోత్యసి ॥ 10 ॥

1384

శ్రద్ధత్యైవతన్మతం మహ్యం జుష్టం యద్బ్రహ్మవాదిభిః ।

యేన మామభవం యాయా మృత్యుమృచ్ఛంత్యతద్విదః ॥ 11 ॥

1385

మైత్రేయ ఉవాచ

ఇతి ప్రదర్శ్య భగవాన్ సతీం తామాత్మనో గతిం ।

స్వమాత్రా బ్రహ్మవాదిన్యా కపిలోఽనుమతో యయా ॥ 12 ॥

1386

సా చాపి తనయోక్తేన యోగాదేశేన యోగయుక్ ।

తస్మిన్నాశ్రమ ఆపీడే సరస్వత్యాః సమాహితా ॥ 13 ॥

1387

అభీష్టావగాహకపిశాన్ జటిలాన్ కుటిలాలకాన్ ।

ఆత్మానం చోగ్రతపసా బిభ్రతీ చీరిణం కృశం ॥ 14 ॥

1388

ప్రజాపతేః కర్దమస్య తపోయోగవిజృంభితం ।

స్వగార్హస్థ్యమనౌపమ్యం ప్రార్థ్యం వైమానికైరపి ॥ 15 ॥

1389

పయఃఫేననిభాః శయ్యా దాంతా రుక్మపరిచ్ఛదాః ।

ఆసనాని చ హైమాని సుస్పర్శాస్తరణాని చ ॥ 16 ॥

1390

స్వచ్ఛస్ఫటికకుడ్యేషు మహామారకతేషు చ ।

రత్నప్రదీపా ఆభాంతి లలనారత్నసంయుతాః ॥ 17 ॥

1391

గృహోద్యానం కుసుమితై రమ్యం బహ్వమరద్రుమైః ।

కూజద్విహంగమిథునం గాయన్మత్తమధువ్రతం ॥ 18 ॥

1392

యత్ర ప్రవిష్టమాత్మానం విబుధానుచరా జగుః ।

వాప్యాముత్పలగంధిన్యాం కర్దమేనోపలాలితం ॥ 19 ॥

1393

హిత్వా తదీప్సితతమమప్యాఖండలయోషితాం ।

కించిచ్ఛకార వదనం పుత్రవిశ్లేషణాతురా ॥ 20 ॥

1394

వనం ప్రవ్రజితే పత్యావపత్యవిరహాతురా ।

జ్ఞాతతత్త్వాప్యభూన్మష్టే వత్సే గౌరివ వత్సలా ॥ 21 ॥

1395

- తమేవ ధ్యాయతీ దేవమపత్యం కపిలం హరిం ।
బభూవాచిరతో వత్స నిఃస్పృహ తాదృశే గృహే ॥ 22 ॥ 1396
- ధ్యాయతీ భగవద్రూపం యదాహ ధ్యానగోచరం ।
సుతః ప్రసన్నవదనం సమస్తవ్యస్తచింతయా ॥ 23 ॥ 1397
- భక్తిప్రవాహయోగేన వైరాగ్యేణ బలీయసా ।
యుక్తానుష్ఠానజాతేన జ్ఞానేన బ్రహ్మహేతునా ॥ 24 ॥ 1398
- విశుద్ధేన తదాఽఽత్మానమాత్మనా విశ్వతోముఖం ।
స్వానుభూత్యా తిరోభూతమాయాగుణవిశేషణం ॥ 25 ॥ 1399
- బ్రహ్మణ్యవస్థితమతిర్భగవత్యాత్మసంశ్రయే ।
నివృత్తజీవాపత్తిత్వాత్క్షణక్లేశాఽఽప్తనిర్వృతిః ॥ 26 ॥ 1400
- నిత్యారూఢసమాధిత్వాత్పరావృత్తగుణభ్రమా ।
న సస్మార తదాఽఽత్మానం స్వప్నే దృష్టమివోత్థితః ॥ 27 ॥ 1401
- తద్దేహః పరతః పోషోఽప్యకృశశ్చాధ్యసంభవాత్ ।
బభౌ మలైరవచ్ఛన్నః సధూమ ఇవ పావకః ॥ 28 ॥ 1402
- స్వాంగం తపోయోగమయం ముక్తకేశం గతాంబరం ।
దైవగుప్తం న బుబుధే వాసుదేవప్రవిష్టధీః ॥ 29 ॥ 1403
- ఏవం సా కపిలోక్తేన మార్గేణాచిరతః పరం ।
ఆత్మానం బ్రహ్మ నిర్వాణం భగవంతమవాప హ ॥ 30 ॥ 1404
- తద్వీరాసీత్పుణ్యతమం క్షేత్రం త్రైలోక్యవిశ్రుతం ।
నామ్నా సిద్ధపదం యత్ర సా సంసిద్ధిముపేయుషీ ॥ 31 ॥ 1405
- తస్యాస్తద్యోగవిధుతమార్త్యం మర్త్యమభూత్సరిత్ ।
స్తోతసాం ప్రవరా సౌమ్య సిద్ధిదా సిద్ధసేవితా ॥ 32 ॥ 1406

కపిలోఽపి మహాయోగీ భగవాన్ పితురాశ్రమాత్ |
మాతరం సమనుజ్ఞాప్య ప్రాగుదీచీం దిశం యయా || 33 || 1407

సిద్ధచారణగంధర్వైర్మునిభిశ్చాప్సరోగణైః |
స్తూయమానః సముద్రేణ దత్తార్హణనికేతనః || 34 || 1408

ఆస్తే యోగం సమాస్థాయ సాంఖ్యాచార్యైరభిష్టుతః |
త్రయాణామపి లోకానాముపశాంత్యై సమాహితః || 35 || 1409

ఏతన్నిగదితం తాత యత్పుష్టోఽహం తవానఘ |
కపిలస్య చ సంవాదో దేవహూత్యాశ్చ పావనః || 36 || 1410

య ఇదమనుశృణోతి యోఽభిధత్తే
కపిలమునేర్మతమాత్మయోగగుహ్యం |
భగవతి కృతధీః సుపర్ణకేతా -
వుపలభతే భగవత్ప్రదారవిందం || 37 || 1411

|| ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే వైయాసిక్యామష్టాదశసాహస్ర్యాం పారమహంస్యాం
సంహితాయాం తృతీయస్కంధే కాపిలేయోపాఖ్యానే త్రయస్తింశోఽధ్యాయః ||